

**A'ALO LAIXE NOXOU IESU
KALISITO ANE
MATAIO
MUKAUKAVUNU
Vaikala lamana**

A'alo laixe e Mataio mukakavunu 'o ne anu mua'aloXu a'alo laixe sou Iesu lexe Anu itema nesi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe Anu une'e sou upamauline'i ta mitema. Noxousi la sou Lataua mumomosou vaikala noxou e musakiinu noxi'a ta mitema tatei e ilo'a oponeli vilesisi no anu. A'alo laixe ane 'o ne ta Iutaia e Iesu mupaa noxi'a mo ilo'a mixolusi na'a uasi. A'alo laixe ane 'o ne anu noxi'a ta mitema no xalexalee tuatuala ukalusi kalumo.

No anu a'alo noxou Mataio la mua'alo laixe manina. Xo anu musokou a'alo noxou no mine Iesu nenu mivo'onu xe mukalu, la mua'aloXu Iesu no mine Ioanesi mu'ulusou xe mukalu la mulai no anu tovtovo. Xe mukalu la mua'aloXu Iesu no mine musokou xaixai noxou sou mua'aloXu a'alo laixe mo mulosi'a ta mitema lavulavu no anu vaikala noxou Lataua xe mupamauline'i ta mitema ane pipiena iouiou mu'oxone'i. Anu musokou xaixai noxou ne Xalilaia, xe mukala la mua'aloXu muamua'i noxou sou mulai ne Ielusalemu. Xe mua'aloXu mii ma'ia Iesu mu'oxonu no anu voxo kalukaluxusou mulai muxali no mine mivau mo mililixu teitexi no ovu valautu xe tulu noxou.

A'alo laixe noxou Mataio 'o ne, anu mulosinge lamana lexe Iesu anu Tisa tila vile, mo Anu muno'u xavi sou uvulaxu lapuloto noxou Lataua laaxu laixe, xe mua'aloXu saxisaxila'u noxou

Lataua. No nano no anu lavuku noxou Mataio 'o, la mumila'a a'alo noxou muxali la'oluxu ta'uve.

(1) A'alo noxou Iesu teitexi no laxa'ilu e Iesu muvivikala no anu 'ili'ilixo ilou xaixai mo 'ili'ilixo ma'ia ta mitema i'oxonu la ixalisou mauli no anu ili'i teitexi no opo loxotolo. (Mautunu 5-7) (2) Ta tameisou mua'aloxu Iesu sou mupela'a ta molomolo noxou no anu xaixai noxi'a, xe mii ma'ia i'oxonu no mine ilai ia'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a mose'i. (Mautunu 10) (3) Tatalusou, la mua'aloxu vaikala latilovo sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. (Mautunu 13) (4) Tamil'asou ne mua'aloxu Iesu mululusou lamana xaixai sou molomolo noxou Iesu, xe uxaxaisou a loxovaa. (Mautunu 18) (5) Xe ta'uvesou la a'alosou Iesu mua'alo no anu mii ma'ia uxali no anu voxo kaluxusou xe mii ma'ia ane uxali ili'i no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxototo. (Mautunu 24-25)

A'alo muai no nano aloxo 'o

Nana sou Iesu xe a'alosou Iesu Kalisito nenu mivo'onu 1:1-2:23

A'alosou xaixai noxou Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema 3:1-12

Iesu mu'ulo xe mukalu la Satani mutovonu 3:13-4:11

Xaixai noxou Iesu ne Xalilaia 4:12-18:35

Iesu mulutu ne Xalilaia sou mulai ne Ielusalemu 19:1-20:34

Voxo kalukaluxusou noxou Iesu xe mii ma'ia muxali no ale ne Ielusalemu 21:1-27:66

Iesu mutulu no anu soli xe mupalapala'a 28:1-20

*Nana sou Iesu
(Luk 3:23-38)*

1 ✨Vaikala ane ne anu si'a Iesu Kalisito tamutu'ovuxu. Iesu ne Anu noxou Deviti 'ilusunu, xe Deviti ne anu Avalaamu 'ilusunu. 2 Xe Avalaamu 'olu ane Aisaki, xe Aisaki 'olu ane Iakovo, xe Iakovo 'olu ane Iuta ilo'a ta vimovimou, 3 ✨xe Iuta ta 'olu ane Peresi ilou Sela, neni'a ne Tamari, xe Peresi 'olu ane Esuloni xe Esuloni 'olu ane Ramu, 4 xe Ramu 'olu ane Aminadavu, xe Aminadavu 'olu ane Nasoni, xe Nasoni 'olu ane Solomoni, 5 ✨xe Solomoni 'olu ane Boasi xe nenu ane Reebu xe Boasi 'olu ane Oveti, xe nenu ane Rutu, xe Oveti 'olu ane Iesi xe Iesi ne momu ane Tatananu tuala Deviti. 6 ✨Xe Tatananu tuala Deviti ne 'olu ane Solomoni, Solomoni nenu ne tei la Ulia semau, 7 xe Solomoni 'olu ane Rovoamu la Rovoamu 'olu ane Avia, Avia 'olu ane Asa. 8 Xe Asa 'olu ane Iosaveti, xe Iosaveti ne 'olu Iolamu, xe Iolamu 'olu ane Usia, 9 xe Usia ne 'olu ane Iotamu, xe Iotamu 'olu ane Axasi, xe Axasi 'olu ane Esekia. 10 Xe Esekia 'olu ane Manase, xe Manase 'olu ane Amoni, xe Amoni 'olu ane Iosia, 11 ✨Xe Iosia 'olu ane Ekonia, xe Ekonia ilo'a ta vimovimou. No voxo ane ne ane'i milai mixolu no paxa no tani sou navunavu no tuala tila ne Vaviloni.

12 ✨Ili'i no voxo ane ta Isilaeli milai mixolu no tani sou navunavu ne Vaviloni, la Ekonia 'olu ane Salatieli xe Salatieli 'olu ane Seluvaveli. 13 Xe Seluvaveli 'olu ane Aviuti, xe Aviuti ne 'olu ane Eliakimu, xe Eliakimu 'olu ane Asolu, 14 xe Asolu 'olu ane Sadoku, xe Sadoku ne 'olu ane Akimu la Akimu 'olu ane Eliutu, 15 xe Eliutu 'olu ane Eliasa

✨ 1:1: Tav 22:18; 1A'a 17:11 ✨ 1:3: Tav 38:29-30; Rut 4:18-22

✨ 1:5: Rut 4:13-17 ✨ 1:6: 2Sa 12:24 ✨ 1:11: 2Ta 22:1-24:20;

2A'a 36:10; Iel 27:20 ✨ 1:12: Esi 3:2

xe Eliasa 'olu ane Matani, ia Matani ne 'olu ane Iakovo, ¹⁶ Xe Iakovo ne 'olu ane Iosepu, xe Iosepu anu Malia mulue, la sou Malia mivo'onu Iesu la ane'i mimoxo'u lexe anu Kalisito.

¹⁷ La sou Avalaamu ta 'ilusulusunu musoko noxou anu Avalaamu mune'e muxali noxou Deviti la ane'i mixali loxo mavulovexa mo mulelia tami'a, mo musoko noxou Deviti mune muxali no voxo ane'i milai mixolu no paxa no tani sou navunavu no tuala tila ne Vaviloni anu mavulovexa mo mulelia tami'a. Xe musoko no voxo ane ane'i milai mixolu no tanisou navunavu ne Vaviloni mune'e muxali no voxo e Kalisito muxali ne la muxali loxo mavulovexa mo mulelia tami'a.

Malia Mivo'onu Iesu
(Luk 2:1-7)

¹⁸ ✧A'alosou Iesu kalisito muxali aloxo. Nenu Malia ane'i misosovosie mukalu sou iuluxu Iosepu ia ilou ixolu ipita uao, ia ane'i mimaisie lexe ane opoone. Keakea ane ne no anu xavi noxou Uleenu Tavuna la mumulaxu no nano no opoone. ¹⁹ Mulue Iosepu anu itema mulapu, anu mulomu lexe Malia opoone la anu lexe usuane ia anu umasaxa lexe upamaela ne Malia no ie'i ta mitema uasi, la sou anu umasaxa lexe usu'ane se'isisi. ²⁰ Iosepu uxoo uxavuxavutala la muai pipiena lexe angelo noxou tila muxali noxou la sou muvikalanu aloxo 'o. "Iosepu, nini Deviti 'ilusunu, na'ume mamu nano'e Malia loxo semameni. Nalomu! Molomolo ane muxolu no opoone ne muxali no anu xavi noxou Ulee Tavunasi. ²¹ ✧Ane ivo'onu 'ilie mulu, la nalemolu ualasou lexe Iesu xo Anu sou uxexeenu 'ili'ilixu masua

noxi'a ta mitema mo ulivunoxa'a.” ²² Mimii tavu'alo 'o, muxali sou umomosou vaikala vile tila mu'oxonu no anaxa'a ta mitemasou palomatana. ²³ ✧Muvikala aloxo 'o. “Nalomu, sema vile ilou mulu iai ipita uao, ia ane opoone la ivo'onu molomolo mulu vile la ngingi ngamoxo'u ualasou lexe Enmanueli.” (Uala ne laaxu lexe Lataua uxolu nonginge.) ²⁴ No voxo ane Iosepu mutulu la anu mulai mu'oxonu aloxo angelo noxou Tila muvikala nuxu lexe anu uno'e semau. ²⁵ ✧Ia ilou iai uasi, mulai muxali no voxo e Malia mivo'onu 'ilie no anu, la sou mumoxo'u ualasou lexe Iesu.

2

Ta Mitema sou Lavulavu no Aso Uxali Utelo Ane'i Mine'e sou Imaisou Iesu

¹ Malia mivo'onu Iesu no tuala ne Vetiliemu, no xalee lia tila ne Iutaia, no voxo ane Elodesi muxolu tatananu tuala. Ane mivo'onu Iesu mukalu xe ili'i la ta mitema sou lavulavu me'a no aso uxali utelo mine'e ne Ielusalemu. ² ✧La ane'i mitalitali'i aloxo 'o. “Molomolo e muxali lexe anu tatananu tuala ne Iutaia ne Anu muxolu 'ava? Xo nengi temaisou oto sou no xalee mutelo no anu aso uxali utelo, la sou nexi tene'e sou talotu ulai noxou.” ³ Xe Elodesi tatananu tuala mulomu aloxo ne la anu muxavutala piena no anu, mo ta mitema ne Ielusalemu kalumo. ⁴ La sou Elodesi muavuti la mu'avali'a ta kisi'a ta aili'i xe ta mitema sou lavulavu no 'a lapuloto ne Isilaeli mine'e mipita sou mutali'isi'a lexe mivo'onu Kalisito a ne'ei? ⁵ Ane'i mikolinu lexe,

✧ 1:23: Ais 7:14 ✧ 1:25: Luk 2:21 ✧ 2:2: Iti 24:17

“Ne Vetiliemu no xalee lia tila ne Iutaia. Xo ta mitema sou palomatana mikaukavu aloxo.

6 ✧ ‘Nini ta mitema ne Vetiliemu no xalee lia tila ne Iutaia,
 nini naxavutala lexe nini mii vitanisi no iei tatananu tuala ne Iutaia uasi.
 Xo tila uxali noxine, sou usaxila'a ta mitema noxilo ne Isilaeli.’ ”

7 Xe Elodesi musova anaxu mulai noxi'a ta mitema sou lavulvavu ne la mitalumesi, la milai noxou sou ulavusou laixe noxi'a lexe oto ne muxali a talu. 8 La sou anu mupalusi'a milai ne Vetiliemu, la muvikalane'i aloxo 'o. “Ngingi ngalai la ngakamuli molomolo ne laixe. Lexe ngingi naxali sou ukalu la sou ngasovanu vaikala ulivu une'e noxilo. Mo eni kalumo alai alotu noxou.” 9 Xe ane'i milomusou vaikala noxou tatananu tuala ne mukalu, la sou ane'i milai. Ane'i mimaisou oto loxo ane'i mimaisou te'i no aso uxali utelo, oto ne muulaxune'i mulai mutulu muisalili teitexi no tani e molomolo ne muai no anu. 10 Xe ane'i mimaisou oto aloxo ne la mi'osa manina. 11 ✧La ane'i mi'unalai no tani, la mimaisi'a keakea ilee nenu Malia, la mixola'u tava'a vo'uxu mo mitangatulu mulu'elai no lia sou milotu mulai noxou keakea. Ane'i mino'u mimii e loxo xoulu, xe ueli, xe avuavu e tuma'u laixe sou milolovolo mulai noxou. 12 Xe miami no 'olovoxo la miami pipiena lexe Lataua muvikalane'i lexe mamu sou ngingi ngalivu ngalai noxou Elodesi, la sou ane'i mimulinu vote'i vileli sou milivu milai no tualasi'a.

Iosepu Ilee Semau Mo Keakea Mivula Milai ne Aixiputo

13 Ane'i milivu mukalu, la sou Iosepu muai pipiena lexe angelo noxou Tila muxali noxou la muvikananu aloxo 'o. “Natulu mo nano'a keakea ilee nenu mo ngavula ngalai ne Aixiputo. Ngaxolu ne ulai uxali no anu voxo ane lexe eni avikala neni. Xo Elodesi anu ukamulinu keakea ne sou lexe uvau usoli.” 14 Anu muavuti la muvulane'i keakea ilee nenu no 'olovoxo la ilo'a milai ne Aixipto, 15 ✧La ilo'a milai mixolu ne mutalo no voxo ane Elodesi musoli, la mimii ane ne anu mumomosou vaikala vile Tila muxalixu te'i no anaxu itema sou palomatana vile ne muvikala aloxo 'o, “Eni a'avalou alixeni uatu ne Aixipto.”

16 Xe Elodesi mulavu lexe ta mitema sou lavulavu no aso uxali utelo 'ole ne mikalavoinu, la anu la'iaxu misevile la anu mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto noxou milai no tuala tila ne Vetiliemu. La muvikalane'i aloxo 'o. “Ngalai no tuala tila mo ngave'ave'a ta molomolo ta mulu e tauu iexa'a muxali loxo tamei mo ulu'e isoisoli.” Xo anu xavutalau lexe u'vea ta molomolo ta kitukitu e ta neni'a mi'vo'one'i no voxo ane ne. Umomomo loxo anu mutali'isi'a ta mitema sou lavulavu lexe voxo ane vaa ne oto muxali no anu. 17 La sou mimii ane ne umomosou vaikala noxou Ieremaia itema sou palomatana mulemolu aloxo 'o.

18 ✧ “Tama tila mo imatengalei ilomu sou uxali no tuala tila ne Lama.

Ia Lakeli itatamasi'a ta 'ili'e misoisoli.

La ane imasaxa lexe ta mitema ixolixoline uasi.

Xo ta 'ili'e tavu'alo ne ixolu uasi.”

Iosepu Ilee Semau mo 'Ili'a Milivu

19 Ili'i no voxo e Elodesi musoli mukalu, la Iosepu muxolu ne Aixiputo. Anu muai pipiena lexe angelo noxou Tila muxali noxou la muvikalanu aloxo 'o. 20 “Nini natulu, mo nano'a molomolo ilee nenu 'o mo nalivu ulai ne Isilaeli. Xo ta mitema imasaxa lexe iva'u keakea ne a misoisoli mukalu.” 21 Iosepu muavuti la muno'a keakea ilee nenu milivu milai no tuala tila ne Isilaeli. 22 Anu mulomu lexe Akelao muno'u tanixu momu Elodesi sou usaxila'a ta Iutaia. Iosepu mu-mama'u sou lexe ulai no xalee ane ne. La Lataua muvikalanu no anu aipiepiena lexe nalai no tuala tila ne Xalilaia. 23 ✧La sou anu mulai muxolu no tuala tila ne ilemolu lexe Nasaleti. 'Ilixo ane ne mumomosou vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana lexe, “Ane'i ilemolu lexe itema si'e Nasaleti.”

3

Ioanesi Itema sou U'ulosi'a ta Mitema Xe Ulalaxiinu Vote'i
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Ioa 1:19-28)

1 No voxo ane no mine Iesu muxoxolu ne Naseleti ne Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema anu muxali. Anu mune'e mu'ava'ava no xalee lia vitanisi ne Iutaia, la muvikala aloxo 'o. 2 ✧ “Ngingi ngaxiu opongengi. Xo saxisaxila'u teitexi no opo loxotolo anu a 'ala'alai mukalu.” 3 ✧Ioanesi anu itema e Lataua muvikalanu no anaxu itemasou palomatana Aisaia, anu muvikala aloxo 'o, “Ngalomu sou itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi lexe

✧ 2:23: Ais 11:1; 53:2; Luk 2:39; Ioa 1:45 ✧ 3:2: Mat 4:17; Mak 1:15 ✧ 3:3: Ais 40:3

ngalalaxiinu vote'i mo ngamomosou vote'i sou Tila.”

⁴ ✧Ioanesi ne musakii kameli laxusou sou mutaluxu vasimolu, xe muutupokoxu bulumakau sosou. 'Ani'anixu ane musia'e taula ilou unuxu. ⁵ Ta mitema mutelo ne Ielusalemu mo ne Iutaia mo tuatuala e 'alai no lexa Ioridani ane'i mine'e noxou Ioanesi, ⁶ la ane'i mipa'alixu lamana 'ili'ilixo masumasua noxi'a, la sou anu mu'ulosi'a no lexa ne Ioridani. ⁷ ✧Ia mumaisi'a ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio mine'e sou lexe u'ulosi'a la anu muvikalane'i aloxo 'o. “Ngingi loxo lasile molosila ta 'olu, Lataua la'iaxuinge ia 'ei muvikalangengi lexe nga'ume sou ngapolopepeenu lai'a noxou.” ⁸ Lexe ngingi ngaxiu opongengi manina, la 'ili'ilixomengi ne umaxa'inge, lexe ngingi ngexiu opongengi. ⁹ ✧Ia mamu sou tangengi uvikalangengi, “lexe ngingi Avalaamu ta 'ilu'ilusunu.” Eni avikalangengi aloxo. Lataua umomomo sou u'oxonu lavo'o la uxali Avalaamu ta 'ilu'ilusunu. ¹⁰ ✧Lapemu a mulalaxii muai no ovu tava'u. Lexe ovu ane unene'a laixe uasi la ixetau loxo itema vile uxetau ovu sou uleanu no navu. ¹¹ ✧La sou eni avikalangengi lexe eni a'ulosinge no anu lexa vitanisi loxo sosovo, sou ngingi ngexiunu opongengi, la ili'i la itema vile xaviinu une'e la u'ulosinge no anu Uleenu Tavuna mo navu, la xavi noxou ne uaulixu xavi noxilo. Mo eni amomomosou alulusou lamotasou siove sou tava'u uasi. ¹² Anu une'e loxo itema vile, utetelisu silapa no avolu sou ukalipalanu uiti sosou sou u'elaxu no anu navu e ukalu uasi.

✧ 3:4: 2Ta 1:8 ✧ 3:7: Mat 12:34; 23:33 ✧ 3:9: Ioa 8:33, 39; Rom 4:12 ✧ 3:10: Mat 7:19; Luk 13:6-9 ✧ 3:11: Ioa 1:26-27, 33; Apo 1:5

Ia temanu la uai no taasou la'ilali.

*Ioanesi Mu'ulosou Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ No voxo vile la Iesu molu ne Xalilaia mune'e no lexa ne Ioridani, sou umasaxa lexe Ioanesi u'ulosou. ¹⁴ Ia Ioanesi mumulesou la muvikalanu aloxo 'o, "umomomo lexe nini na'ulosilo ia lox-ovaa ane nini nene'e noxilo 'o?" ¹⁵ La sou Iesu mukolinu vaikalau aloxo, "Na'oxo loxo ne uasi. Nenge ta'oxonu mimii tavu'alo ne umomomo ukalusi ulai noxou Lataua aloxo ne." La sou Ioanesi mumulinu vaikala noxou. ¹⁶ ✧ No mine Iesu mu'ulo mukalu, la sou mulaa no lexa sou mulai no ale. La sou opo loxotolo mukisi la Iesu mumaisou Uleenu Tavuna mulu'e loxo ngiala kuau muvava mulu'e muxolu no kisou. ¹⁷ ✧ La sou vaikala vile molu teitexi no opo loxotolo mu'ava aloxo. "Eni 'alixeni ane, eni amasaxau mo opoleli u'osasonu misevile."

4

*Satani Mutovonu Iesu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ ✧ Iesu mu'ulo mukalu la Uleenu Tavuna mulutulixu sou mulailixu no xalee lia vitanisi, sou Satani utovonu. ² ✧ Iesu mupelemu la uno'u 'ani uasi aso mavulovexa tami'a xe 'olovoxo mavulovexa tami'a la Anu musolixu. ³ Itevasou tovtoto mune'e sou utovonu la muvikalanu aloxo 'o. "Lexe nini Lataua 'olu manina la navikalanu lavo'o mo uxali veleti." ⁴ ✧ La Iesu mukolinu vaikalau aloxo 'o. "Vaikala muai no

✧ 3:16: Ioa 1:32 ✧ 3:17: Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 ✧ 4:1: Eva 2:18; 4:15 ✧ 4:2: Mul 34:28 ✧ 4:4: Lap 8:3

nano no Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala aloxo, “Ta mitema imauli no anu veletisi uasi ia ane'i imauli no anu vaivaikala ane ulaa no anaxu Latauasi.’” ⁵ Anu muvikala loxo ne mukalu, la sou Satani muno'u mulai no tuala tila ne Ielusalemu, sou mutelailixu no tani tila noxou Lataua kisou teitexi manina. ⁶ ✧ La muvikalanu lexe. “Nini Lataua 'Olu manina la naili'e ulu'elai. Xo lavuku noxou Lataua muvikala lexe anu uvikalane'i ta angelo noxou la ilooxene mo iamoneni teitexi no avo'a si, mo sou na'otunu tava'ine no 'a lavo'o uasi.” ⁷ ✧ Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o. “Vaikala noxou Lataua muvikala lexe, mamu sou natovonu Lataua Tila noxine.” ⁸ Mukalu la Satani mulutulixu Iesu mutelailixu teitexi no laxa'ilu kisou, mukalu la mulosioxu mimii iouiou no xalexalee lia 'o ilou tokolomousou. ⁹ La anu muvikalanu Iesu aloxo 'o. “Lexe nini naxola'u tava'ine vo'oxu no lia sou nalotu une'e noxilo la sou eni alosine mimii tavu'alo 'o ne ukalusi.” ¹⁰ ✧ Iesu muavuti la mukaitolonu lexe, “Satani nalai va'axu vaikala noxou Lataua muvikala aloxo 'o. ‘Nini nalu'elailixene noxou Lataua Tila noxine mo nini nalotu ulai noxou Anusisi.’” ¹¹ Xe Satani mu'ume la mulai, la ta angelo mine'e mixali noxou Iesu sou misu'ulinu.

*Iesu Musokou Xaixai ne Xalilaia
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² ✧ Xe ili'i la Iesu mulomu lexe ane'i miteteli sou Ioanesi sou milailixu no taasou navunavu, la sou Anu mulivu mulai no tuala no xalee lia tila ne Xalilaia. ¹³ Ia Anu musuku no tuala tila ne Naseleti sou mulu'elai ne Kapenaumu ne muxolu no pa'umolu kupa ne no lialiaxa'a mata noxi'a

✧ 4:6: Lex 91:11-12 ✧ 4:7: Lap 6:16 ✧ 4:10: Lap 6:13

✧ 4:12: Mat 14:3; Mak 6:17; Luk 3:19-20

ta Sevuloni ilo'a ta Napitali. ¹⁴ 'Ilixo ane ne, Iesu mumomosou vaikala muxali noxou Lataua muxali no anaxu Aisaia itema sou palomatana aloxo.

¹⁵ ✧ “Lialia noxi'a mata ta Sevuloni mo Napitali
lia ne
muxolu 'alai no vote'i tila ulai no luaki,
xe lia e muxolu no xalee lexa ne Ioridani anu
lia ne
muxolu no nano no xalee lia tila ne Xalilaia,
tualaa xalee ane ne noxi'a ta mitema ane ane'i
ta Iutaia uasi.

¹⁶ Mo ta mitema tavu'alo noxou Lataua ane
mixolu no 'a isivoxo tatila ne
ane'i mimaisou teelu kaaxu,
mo lamanaxu ne muxali noxi'a ta mitema e
ilavusou Lataua uasi
la loxo misoisoli ne lamana muxali noxi'a
kalumo.”

¹⁷ ✧ No voxo ane Iesu musoko sou mua'alo'i'a ta
mitema la muvikalane'i aloxo 'o. “Ngingi ngax-
iunu opongengi xo saxisaxila'u no opo loxotolo
anu a 'alai mukalu.”

*Iesu Musokou sou Mu'avali'a ta Molomolo
Noxou*

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ No voxo vile, la Iesu muamua'i no pa'umolu
kupa ne Xalilaia, la mumaisou itema vile ualasou
lexe Saimoni ilemo lexe Pita ilou vimou Andeleasi
ikakae. Xo ane'i ilou ta mitema sou ikaene'i ta
sinana. ¹⁹ Xe muavuti la muvikalane'i ilou aloxo
'o. “Ngane'e mo ngamulileli mo sou eni alosinge
lavulavu sou ngalapune'i ta mitema.” ²⁰ Xe alaxu
vilesisi 'o, la ilou mitautalonu kaexa'a muai ne,

ia milutu sou mimulinu Iesu. ²¹ Ia milutu sou mimuamua'i misuku milai, seville la mumaisi'a Iakovo ilou vimou Ioanesi Sevedi ta 'olu. Ane'i ilo'a mamila ixoxolu teitexi no anu uaxa mo isimesimenu kaexa'a. Iesu muavuti la mu'avali'a ilou. ²² Xe ilou miavuti la mi'umesou mami'a no 'a xaixai noxou no anu uaxa ne, ia ane'i ilou milutusou mimulinu Iesu.

Iesu Mu'aloxu Vaikala Mua'alo Xe Mupamauline'i ta Mitema
(Luk 6:17-19)

²³ ✧Xe ili'i, la Iesu muxixao no xalee tuala tila ne Xalilaia la mu'unalai no tani sou lalotu noxi'a ta Iutaia sou mulosi'a lavulavu, xe Anu mua'aloxu a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua, mo Anu mupamauline'i ta mitema ane pipiena mu'oxo masuanu vasime'a kalumo. ²⁴ ✧La sou ane'i mia'alo mulai no tuala xalee tila ne Silia. La ta mitema milailixa'a ane'i ane pipiena iouiou mu'oxo masuane'i. Ane'i ane navunavu tatila mu'oxone'i, mo ane'i ane ta uleenu ta masmasua mixolu noxi'a, mo ane'i ane pipiena masua e u'oxonu vasime'a uoloolo la ilapau, xe ane'i ane vasime'a musoisoli, la sou Iesu mupamauline'i. ²⁵ ✧Anu mu'oxonu aloxo ne xe ta mitema tavu'alo ne Xalilaia mo no xalee lia tila ne Dekapolisi mo ne Ielusalemu mo ne Iutaia mo xalee lia e mixolu 'alai no lexa pa'umolu ne Ioridani ne ane'i mimaisou la sou mimulinu.

5

Iesu Mua'alo Teitexi no Laxa'ilu
(Luk 6:20-23)

✧ 4:23: Mat 9:35; Mak 1:39; Apo 10:38 ✧ 4:24: Mak 6:55

✧ 4:25: Mak 3:7-8

1 Iesu mumaisi'a ta mitema tavu'alo mine'e la Anu mutelai muxolu teitexi no laxa'ilu vainu la sou ta molomolo noxou mine'e noxou. ² La sou Anu musokosou mua'alo'i'a aloxo 'o.

3 ✧ “Ane'i ane ulene'i iu lavuluti uasi la ane'i i'osa ili'i la Anu ualusi'a
xo ili'i la ane'i ixolu no anu saxisaxila'u
noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.

4 ✧ Ane'i ane itatama la ane'i i'osa
xo ili'i la Anu ualusi'a mo uxolixoline'i.

5 ✧ Ane'i ane italoxolixa'a ilu'elai la ane'i i'osa
xo ili'i la Anu ualusi'a la lia ane 'o ne ane'i
na'a.

6 ✧ Ane'i ane isoisolixa'a sou imulinu 'ili'ilixo
mulapu la ane'i i'osa
xo Anu ualusi'a ili'i la ane'i i'ana'ana,
no anu 'ilixo sou imulinu masaxa noxou
Lataua utotomu.

7 Ane'i ane i'oxo alauna la ane'i i'osa
xo Anu ualusi'a mo u'oxo alauna noxi'a ili'i.

8 Ane'i ane opone'i malemalenga la ane'i i'osa
xo Anu ualusi'a mo ili'i la ane'i imaisou
Lataua.

9 Ane'i ane ixolixoline'i ta mitema no anu 'oto'oto
sou ukalu la ane'i i'osa
xo Lataua ualusi'a la nenge tamoxo'a lexe
ane'i Lataua ta 'olu.

10 ✧ Ane'i ane mi'oxo masuane'i xo mi'oxonu
'ili'ilixo mulapu la ane'i i'osa
xo ili'i la Anu ualusi'a mo ane'i ixolu no anu
saxisaxila'u noxou Lataua
teitexi no opo loxotolo.

11 ✧ Ngingi ane ta mitema ilevetesinge mo
i'oxomasuangengi mo ivikalasinge masumasua

✧ 5:3: Ais 57:15 ✧ 5:4: Ais 61:2-3; Pal 7:17 ✧ 5:5: Lex 37:11

✧ 5:6: Ais 55:1-2 ✧ 5:10: 1Pi 3:14 ✧ 5:11: 1Pi 4:14

mo ikalavoisinge xo ngemulinu Itema 'Olu ne, la ngingi nga'osa. ¹² ✧Ia ngingi na'osa mo ngalei xo ulumengi ne tatila a uai teitexi no opo loxotolo xo 'ilixo ane ane'i mi'oxonu noxine ne anu iou vilesisi aloxo ane'i mi'oxo masuane'i ta mitema sou palomatana tei.

Ngingi loxo Au Xe Lamana

(Mak 9:50; Luk 8:16; 14:34-35)

¹³ Ngingi loxo au si'a ta mitema iouiou no tuala xalexalee ukalusi ia lexe au ne tu'axu ukalu la nenge talivu noxu tu'axu a loxovaa, xo au ane loxo ne la xaixai vile no anu uasi ta mitema isu'anusi ka imalamalaxo'u no tava'a. ¹⁴ ✧Ngingi loxo teelu si'a ta mitema iouiou no tuala xalexalee ukalusi tuala vile uxolu teitexi no laxa'ilu la anu utalume uasi. ¹⁵ ✧Ta mitema ilavusou itoisou lalamo ka itaa u'unalai no nano no ti'a uasi, ia ane'i imulaxu teitexi no valovalosi sou ukaa si'a ta mitema tavu'alo e ixolu no nano no tani. ¹⁶ ✧La sou anu iou vilesisi aloxo nini ne loxo teelu sou ukaa la lamanaxu ne uieisi'a ta mitema mo ane'i imaisou 'ili'ilixo laixe ngingi nge'oxonu la sou ane'i i'itinu ualasou Maminge e muxolu teitexi no opo loxotolo.

Iesu Mumomomosou Lapuloto

¹⁷ ✧Mamu ngingi ngaxavutala lexe eni exali sou axexeenu lapuloto mo vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana, uasi. Eni ene'e 'o sou axexeenu uasi eni ene'e 'o sou a'oxo pekia'u sou. ¹⁸ ✧Eni avikalanengi manina lexe umomomo no voxo

✧ 5:12: 2A'a 36:16; Apo 7:52 ✧ 5:14: Ioa 8:12; 9:5 ✧ 5:15: Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 ✧ 5:16: Ep 5:8-9; 1Pi 2:12 ✧ 5:17: Rom 3:31 ✧ 5:18: Luk 16:17; 21:33

ane loxotolo ilou lialia ukalu la vaikala mautunu vile mo kaukavu vile ane'i mikaukavunu no nano no lapuloto tasiauxu uasi uxolu aloxo ne ulai utalo lexe mimii tavu'alo ne uxali ukalusi. ¹⁹ ✧ Lexe itema vile umaisou lapuloto xalenu vile aloxo mii vile vitanisi, ia anu ulapune'i ta mitema sou i'oxonu aloxo ne la ualasou itema ne uxali kitu'a manina teitexi no opo loxotolo. Ia itema ne umulinu lapuloto ne sou ulosie'i ta mitema sou imulinu la sou anu ualasou tila no a saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. ²⁰ Eni avikalangengi manina lexe ngamulinu masaxa noxou Lataua mo 'ili'ilixo mengi ulapu laixe uasi loxo 'ili'ilixo mulapu noxi'a ta mitema sou lavulavu no 'a lapuloto ilo'a ta Palisaio la ngingi ngamomomosou nga'u nalai no a saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo uasi.

Iesu Uvikalasou 'Ilixosou Imomosou Vaikala

²¹ ✧ Ngingi ngalomusou vaikala noxi'a ta 'ilusungengi mino'u mukalu lexe, 'Ngingi ngave'a ta mitema isoli uasi, itema vile uva'u itema vile usoli la anu utulu no 'a vaivaikala.' ²² ✧ Ia eni avikalangengi aloxo 'o, lexe itema vile la'iaxuu vimou la anu utulu no anu vaivaikala. Mo 'ena'ei ane uvikalanu vimou lexe 'Kisine muxovulaulau 'o.' la anu uxali noxou tatananu lapuloto te'i, ia itema vile uvikalanu itema va'axu aloxo 'nini itema ne nexovulaulau manina.' la anu ulai no taxa e navu u'ani'ani no anu kaluxu uasi. ²³ ✧ La sou lexe nini nane'enu lolovolo noxine sou naelaxu no valoalo ia naxavutalanu mii vile ngamomosou noxou vivine uao la, ²⁴ namulaxu

✧ 5:19: Iak 2:10 ✧ 5:21: Mul 20:13; Lap 5:17 ✧ 5:22: 1Ioa 3:15 ✧ 5:23: Mak 11:25

lolovolo noxine ne uai 'alai no valovalo ne ia nalai mo namomosou tei 'o. Lexe ngingi ngongou ngexali no anu opo vilesisi ukalu la sou nini nalai naelaxu lolovolo noxine ne. ²⁵ Ia itema vile umasaxa sou utulusine no anu vaivaikala, la ngingi ngongou ngamuamua'i no vote'i sou ngalai no tanixu vaivaikala la nini napalea mo ngongou ngamomosou vaivaikala tei. Xo masua sou itema ne ulailixene no avolu itema sou ulomu sou vaivaikala la ulailixene no avolu polisi, la sou polisi umuxaxene no tani sou navunavu. ²⁶ Eni avikalaneni manina lexe nini naxolu no nano no tani sou navunavu ulai utalo lexe nini nalotonu ulu ane ane'i misosovosou noxine.”

Iesu Muvivikala no Anu 'Ilixosou Vote'i

²⁷ ✧ Iesu muvikala la aloxo 'o, “Ngingi ngelomou sou tei lexe, ‘Mamu sou ngingi nga'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i.’ ²⁸ Ia eni avikalangengi aloxo, lexe itema vile umaisie sema vile ia iou uisuxe xe tanu umulimuline la loxo anu mu'oxonu 'ilixo sou vote'i mukalu ne. ²⁹ ✧ La sou lexe ieni tema ususulixene sou na'oxonu 'ilixo masua la laixe lexe nini naluvunu mo nasuanu. Anu laixe lexe vasimene xalee vilesisi ne usua loxo io ili'i la vasimenge ukalusi ulai no navu ane kaluxu uasi. ³⁰ ✧ Mo lexe avonge tema ususulixene sou na'oxonu 'ilixo masua no anu, la laixe lexe nini naxotonu mo nasuanu. Anu laixe lexe vasimene xalee vilesisi ne usu'a loxo io ili'i la vasimene ukalusi ulai no navu ane kaluxu uasi.”

Itema Usuane Semau

(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

✧ 5:27: Mul 20:14; Lap 5:18 ✧ 5:29: Mat 18:9; Mak 9:47

✧ 5:30: Mat 18:8; Mak 9:43

31 ✧ Iesu muvinkala la aloxo 'o, “Ngingi ngelomusou tei lexe, ‘itema vile umasaxa lexe usu'ane semau la ulosie la pepasou ixotonu taula'ixa'a.’”

32 ✧ Ia Iesu musolonu vaikala noxou la, la muvinkala aloxo 'o, “Lexe itema vile uxalisie semau i'oxonu 'ilixosou vote'i la anu usu'ane. Ia lexe anu usuane vitanisi xe ilai iuluxu mulu vile la, la ane'i ilou mi'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i.

33 ✧ Mo ngingi ngelomu sou kalumo lexe ane'i mivikalane'i ta mitema tatei aloxo, ‘Mamu sou ngingi ngasakiinu vaikala vitanisi, ia ngingi nga'oxo manina sou uasi. Lexe ngingi ngesakiinu vaikala la nga'oxonu manina sou ulai noxou Tila.’

34 ✧ Ia lexe ngingi ngasakiinu vaikala sou mivile, la mamu sou ngavinkala lexe manina teitexi. Xo anu Lataua puloulousou sou uxoxolu no anu.

35 ✧ Mo mamu sou ngavinkala lexe manina no lia 'o, xo lialia 'o ne Lataua tava'u tanixu sou ututulu no anu ane. Xe mamu sou ngavinkala lexe manina ne Ielusalemu, xo Ielusalemu ne anu tuala tila noxou tatananu tuala e tatila manina ane.

36 Mo mamu sou ngavinkala lexe manina teitexi no kisilo, xo nini namomomo sou nakoinu laxusine vile uxali kea xe muximuxi uasi. 37 La sou laixe lexe vaikala mengi ne manina, la nini navikalasi lexe manina xe uasi la nini navikalasi lexe uasi. Xo vaikala se'i la utelo no latanu ne molu noxou itema masua.

Mamu sou Nakolinu Masua (Luk 6:29-30)

✧ 5:31: Lap 24:1-4; Mak 10:4 ✧ 5:32: 1Ko 7:10-11 ✧ 5:33: Liv 19:12; Iti 30:2; Lap 23:21 ✧ 5:34: Ais 66:1; Mat 23:22; Iak 5:12 ✧ 5:35: Lex 48:2; Ais 66:1

³⁸ ✧ Mo ngingi ngalomu sou ane'i mivikala aloxo 'o, 'Lexe itema vile uvene no ieni la nini nakolinu mo navau no iou xe uvene no anaxene la nini nakolinu mo navau no anaxu.' ³⁹ Ia eni avikalangengi aloxo 'o. Lexe itema vile u'oxo masuaneni la nini nakolinu uasi. Mo lexe usavaline no xalenedi tema la natolosou xalenedi ae la ulai mo anu usavaline la. ⁴⁰ Mo lexe itema vile utulusinge no anu vaivaikala sou lexe nini nalosou tokolomo la nalosou tokolomo ane veveeni noxine kalumo. ⁴¹ Mo itema vile xaviinu sou lexe nini natavulenu la'ilalixu ulai uxali loxo lova (1,500m) la nini natavulenu ulai utalo loxo lova tamei (3,000m). ⁴² Mo lexe itema vile umasaxau mivile noxine la nini nalosousi, mo lexe itema vile ulingau mivile noxine lexe uno'u 'o xe ili'i la ukolinu la nini nalosousi.

'Ili'ilixo sou Namasaxai'a ta Uluameni
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ ✧ Mo ngingi ngelomusou vaikala tei lexe, 'Ngamasaxai'a ta menexinge ia nga'oxonu masua noxi'a ta uluamengi.' ⁴⁴ ✧ Ia eni avikalangengi aloxo 'o, ngamasaxai'a ta uluamengi mo ngakilakasi'a ane'i ane i'oxonu masuangengi. ⁴⁵ Aloxo ne la sou ngingi ngaxali loxo Maminge ta 'olu teitexi no opo loxotolo. Anu u'oxonu aso uiei teitexi noxi'a ta mitema ta masua xe ta mitema ta laixe kalumo. Mo Anu ulavusou u'oxonu la'iua usili noxi'a ta mitema milapu mo ane'i ane ilapu uasi kalumo. ⁴⁶ Ia lexe ngingi ngamasaxai'a ta mitema e imasaxaingesi la ngingi ngano'u ulu ane loxovaa? Male uasi. Ta mitema e itaxusou

✧ 5:38: Mul 21:24; Liv 24:20; Lap 19:21 ✧ 5:43: Liv 19:18

✧ 5:44: Mul 23:4-5; Luk 23:34; Apo 7:60; Rom 12:14, 20

lamoli noxixe ne ane'i kalumo ilavusou i'oxonu 'ilixoxo aloxo ne. ⁴⁷ Ngingi nga'oxonu aso laixe si'a ta vivinge, la ngingi ngauualixa'a ta mitema va'axu no 'a mii ma'ia? Male uasi. Tamitema ane ane'i ta Iutaia uasi ne ane'i i'oxonu aloxo ne kalumo. ⁴⁸ ✧Ngingi ta mitema ngaxolu ngalapu manina loxo Maminge muxolu no loxotolo ne Anu mulapu manina.”

6

'Ili'ilixoxo sou Iesu'uline'i ta Mitema Va'axu

¹ ✧Mo Iesu musolonu vaivaikala noxou la mukala aloxo 'o. “Ngasaxilange laixe mamu sou ngingi nga'oxonu 'ili'ilixoxo mulapu no ie'i ta mitemasi sou imaisinge. Xo lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne la umomomo sou Maminge teitexi no opo loxotolo ulosinge ulusou vile uasi. ² La sou ngingi ngamasaxa lexe ngasu'uline'i ta mitema ane pausi'a no anu mimii mose'i, la mamu sou ngapalusou itema vile u'uli mo utautauunu xoolau sou uvikala lamana aloxo ta mitema sou kalakalavoi i'oxo'oxonu no taasou lalotu noxi'a, xe no vote'i sou ta mitema imaisi'asi. Eni avikalangengi manina aloxo ta mitema ane i'oxonu 'ilixoxo aloxo ne ane'i mino'u ulusou mukalu. ³ Lexe ngingi ngalosi'a ta mitema ane pausi'a no anu mimii no avonge tema. La mamu sou avonge ae ulavusou mii ma'ia ane avonge tema u'oxo'oxonu. ⁴ Mo sou su'uli noxinge ne utalumesi. Ngingi nga'oxonu aloxo ne la Maminge umaisou mii ma'ia ane nini ne'oxonu mutalume ne la Anu ulosinge ulusou.

✧ 5:48: Liv 19:2; Lap 18:13 ✧ 6:1: Mat 23:5

*Iesu Mulosie'i ta Molomolo Noxou sou Ikilaka
(Luk 11:2-4)*

⁵ ✧Voxo ane lexe ngingi ngakilaka la mamu sou ngingi na'oxonu loxo ta mitema sou ikalavoi i'oxo'oxonu. Ane'i imasaxau sou itulu la ikilaka no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia mo no vote'i mupita sou ta mitema imaisi'a. Eni avikalangengi manina. Lexe ane'i mino'u ului'a mukalu. ⁶ Ia voxo e lexe nini namasaxa sou nakilaka la nini na'unalai no kaveutu noxine mo natatu ukalu la sou nakilaka ulai noxou Mamine muxolu mutalume. La sou Mamine umaisou mimii e ngingi nge'oxonu mutalume ne, la sou Anu ulosinge ulumengi. ⁷ ✧La sou lexe ngingi ngakilaka la mamu sou nga'oxonu vaikala piana vitavitanisi loxo ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi i'oxo'oxonu. Ane'i ixavutala lexe ivivikala tavu'alo la Lataua ulomusi'a. ⁸ ✧Ia mamu sou ngingi ngamulinu 'ili'ilixo noxi'a, xo tei no mine ngingi ngakilaka uao la Maminge mulavu sou mii ma'ia ane ngingi ngemasaxau. ⁹ Ngingi ngakilaka aloxo 'o,

“Mamixe nini nexoo teitexi no opo loxotolo, laixe nexi tatoxonu ualasine.

¹⁰ ✧Laixe nini nalu'e nasaxila'u tuala ane no lia 'o.

Mo laixe talomuxene no lia 'o loxo ane'i ilolomuxene teitexi no opo loxotolo.

¹¹ Vaimomo 'o nalosixe la'ilali sou nexi ta'ou voxovoxo.

¹² ✧Naxiunu tumalineu 'ili'ilixo masumasua noxixe

✧ 6:5: Mat 23:5; Luk 18:10-14 ✧ 6:7: 1Ta 18:26-29 ✧ 6:8: Mat 6:32 ✧ 6:10: Luk 22:42 ✧ 6:12: Mat 6:14-15; 18:21-35

aloxo nexi taxiunu tumalixeu 'ili'ilixio masumasua
noxi'a ane'i ane mi'oxo masua mune'e noxixe.

13 ✧ Mamu sou naolenexi ulai no anu mimii sou tovoतोवो.

Ia naolenexi ulai va'axu no anu 'ili'ilixio ane masumasua. (Xo saxisaxila'u ne noxinesi mo xavi mo lamana anu kaluxu uasi. Manina.)

14 ✧ Mo lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu 'ili'ilixio masumasua ane ta mitema mi'oxonu une'e noxinge la Maminge uxolu teitexi no opo loxotolo kalumo uxiunu tumalou 'ili'ilixio masumasua noxinge. 15 Ia lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu 'ili'ilixio masumasua ane ta mitema mi'oxonu mune'e noxinge uasi la Maminge kalumo umomomo sou uxiunu tumalou 'ili'ilixio masumasua noxinge uasi.

Peletoto sou Pelemu

16 ✧ La sou no mine ngingi ngapelemu la ngakasangi loxo ta mitema sou kalakalavoi i'oxo'oxonu mamu. Ane'i i'oxonu ie'i uolevolo sou lexe ta mitema imaisi'a lexe ane'i mipelemu. La sou eni avikalangengi aloxo 'o, ane'i mino'u ulusou mukalu. 17 Ia no mine ngingi ngamasaxa lexe ngapelemu la nga'ulo mo ngamulaxu mii tuma'u lailaixe no vasimenge mo iengi. 18 Mo sou ta mitema ilavusou lexe ngingi ngapelemu uasi. La Maminge anusisi e talavusou tamaisou uasi, Anu molusi umaisou mii ma'ia ane ngingi

✧ 6:13: Luk 22:40; Iak 1:13; Ioa 17:15; 2Te 3:3; 2Ti 4:18 ✧ 6:14: Mak 11:25-26 ✧ 6:16: Ais 58:5-9

nge'oxonu mutalume ne la sou Anu ulosinge ulusou.

Tli'ilixo sou Ixalisou Mimii Lailaixé
(Luk 12:33-34)

¹⁹ ✧ Mo mamu ngingi xavutalamengi utulu no anu lamoli mo lavuluti e ngamulaxu no lia 'o. Xo lamoli mo lavuluti ne ngamulaxu la tatotoxae ixotosou mo uai la ukukakuka la usu'a, xe ta mitema sou pakali i'una no tani la ipakalinu. ²⁰ ✧ Ia anu laixe lexe ngingi xavingengiu lamoli mo lavuluti sou teitexi mo ngamulaxu. Xo lamoli mo lavuluti ane teitexi ne tatotoxae ixotosou mo uai la ukukakuka xe ta mitema sou pakali imomomo sou i'unalai la ipakalinu uasi. ²¹ Xo no tuala ane ne mimii lailaixé noxinge a uai no anu ne ia tanenge mo xavutala munge a uxolu lai ne kalumo. ²² Ngingi iengi ne, anu teelu sou vasimenge. Xo lexe iengi ne laixe, la anu ulosinge lamana. ²³ Ia lexe iengi ne masua, la anu ulosinge isivoxosi, ia lexe teelu ne uxolu no nano noxinge ne uasi la isivoxo ne uxali tila misevile. ²⁴ Itema sou xaixai vile umomomo sou uxaxai noxi'a ta tatila noxou tamei uasi. Xo maasi xe xavutala noxou ukalipala, la anu umasaxau vile uasi, ia tanu vulusiu ane vile aloxo ne la sou ngingi ngamomomo sou ngaxaxai no iou Lataua xe ngaxaxai sou lamoli kalumo uasi.”

Tangengi Uangenge Mamu
(Luk 12:22-31)

²⁵ ✧ Mo Iesu muavuti la muvikalane'i ta mitema la aloxo 'o, “Mamu sou ngaxavutala piena no

✧ 6:19: Iak 5:1-3 ✧ 6:20: Mat 19:21; Luk 18:22 ✧ 6:25: Pil 4:6; 1Ti 6:6-8; 1Pi 5:7

anu maulingenge mo ngavikala lexe nenge ta'ou
 mii ma'ia mo taieyu mii ma'ia xe tasakiinu mii
 ma'ia sou vasimenge? Xo la'ilali anu utila no
 anu maulingenge mo tokolomo kalumo utila no
 anu maulingenge? Uasi. ²⁶ ✧Loxo naxavuta-
 lane'i ta ngiala, ane'i ilavusou itotounu xai mo
 imolo la'ilali uasi mo, ane'i si'a tani sou ipitanu
 la'ilalixa'a no anu uasi. Ia Maminge anu muxolu
 no opo loxotolo molu ulosi'a la'ilali. Io ngingi ne
 loxo ta ngiala uasi ngingi ne tatila musuku noxi'a
 mo ngeuaulixa'a. ²⁷ Ia lexe vile nonixi noxinge
 ne uxavutala piena no anu maulixu lexe uxolu
 maxuveeni sevile, la anu umomomo sou molu
 usukunu maulixu ulai sevile? Uasisi manina.
²⁸ Loxovaa la ngingi ngaxavutala piena no anu
 mimii ane loxo tokolomo 'o? Ngaxavutalanu
 kungalo seseenu ne a loxovaa? Anu uxaxaisou
 u'oxonu tokolomo uasi. ²⁹ ✧Ia avikalangengi
 lexe Solomoni tatananu tuala ne muno'u mimii
 lailaixe no lia 'o mukalusi, ia kungalo seseenu
 muuaulixu tokolomoxu ne. ³⁰ Ia lexe Lataua
 utokolomonu iaiae no anu seseenu ane uleme
 vaimomo 'o xe ne'ielā la ta mitema ixotosou
 sou i'elaxu, la anu utokolomongengi laixe man-
 ina musuku uuaulixu seseē ne. Ae, ngingi
 ta mitema ane ne ngemulaxu tangengi noxou
 Lataua kitu'asi ne. ³¹ Aloxo ne, la sou mamu sou
 ngingi ngaxavutala piena no anu mii ma'ia sou
 nga'ou mo ngaieyu mo ngatokolomoxu. ³² ✧Xo
 ta mitema ane ilavusou Lataua uasi no lia 'o
 ne, ane'i ixavutala piena sou ikakamulinu mimii
 ane ne. Ia Maminge muxolu no opo loxotolo

✧ 6:26: Mat 10:29-31; Luk 12:6-7 ✧ 6:29: 1Ta 10:4-7; 2A'a 9:3-6

✧ 6:32: Mat 6:8

ne mulavusou lexe mimii ane ne, anu laixe sou ngingi ngano'u. ³³ ✧Ia mii vile lexe ngingi nga'oxonu tei aloxo, ngingi ngaxolu ngataloxolingege no laaxu Lataua mo ngalomuxu la sou Anu ulosinge mimii latala kalumo. ³⁴ Aloxo ne la sou ngaxavutala sou ne'ielu mamu, Xo ne'ielu ne anu voxo vilemo, xe tu'umaxu sou voxo vilevilesi ne anu iou vilesisi uasi.

7

Mamu sou Ngatilovo sou 'Ili'ilixu Noxi'a ta Mitema Ane Va'axu
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ ✧Mamu sou ngatilovosou 'ilixoi'a ta menexinge, mo sou Lataua utilovosou 'ili'ilixomengi uasi. ² ✧Xo Lataua utilovosou 'ili'ilixomengi iou vilesisi aloxo ngingi ngetilovosou 'ili'ilixoi'a ta menenginge ne. Mo utilovosou 'ili'ilixomengi iou vilesisi aloxo ngingi ngetilovosou 'ili'ilixoi'a ta menexinge. ³ Ia tava'u loxovaa la sou namaisou 'ili'ili se'i no iou itema vile noxou Lataua e anu loxo vivine, ia nini namaisou ovu alelaxu e muxolu no ieni ne ua. ⁴ Nini namaisou ovu alelaxu uxolu no ieni uasi io loxovaa la sou navikalanu vivine lexe, 'Vivilo ieni uvaxailosi mo axexeenu, 'ili'ili no ieni.' ⁵ La nini loxo itema sou kalavoi manina, tei la nini naxexeenu ovu alelaxu no ieni 'o, ka sou namalei lamana laixe la sou naxexeenu 'ili'ili se'i noxou vivine iou ne. ⁶ Mamu sou naa'aaneli ta a'aa no 'a mimii ane malemalenga, mo mamu sou ngingi ngasu'anu tualemengi ulai noxi'a ta

✧ 6:33: 1Ta 3:11-14; Lex 37:4, 25; Rom 14:17 ✧ 7:1: Rom 2:1; 1Ko 4:5; Iak 4:11-12 ✧ 7:2: Mak 4:24

memee. Lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne la ane'i imalamalaxo'u no tava'a, xe ukalu la ixiu une'e noxinge la ingangasinge mo iteateangengi.

Ngalinga mo Ngakamuli Xe Ngapolopolo
(Luk 11:9-13)

⁷ ✧ Lexe ngalinga utotomu noxou Lataua la Anu ulosinge mo ngakamulinu utotomu la ngaxalisou xe ngapolopolo noxou utotomu la ukisiinu aitenga noxinge. ⁸ ✧ La sou ane'i ane ilinga noxou utotomu la Anu ulosi'a mo ane'i ane ikakamulinu utotomu la ixalisou, xe ane'i ane ipolopolo utotomu la Lataua ukisiinu aitenga noxi'a. ⁹ 'Ena'ei noxinge 'olu ulingau veleti la anu ulosou lavo'o? Male uasi. ¹⁰ Mo lexe ulingau sinana la anu ulosou sinanaveveeni? Male uasi. ¹¹ ✧ Aloxo ngingi ta mitema ta masua, ia ngelavusou ngalosi'a ta 'ilinge mimii lailaixesi. La sou loxovaa noxou Maminge ane muxolu teitexi no opo loxotolo ulavusou ulosi'a ane'i ane ilinga mimii lailaixe. ¹² ✧ La nga'oxonu mii ulai noxi'a ta mitema aloxo ngingi ngemasaxa lexe ane'i i'oxo une'e noxinge ne. Xo mimii ane ne mikaukavunu muai no nano no anu lavukusou lapuloto noxi'a ta mitema sou palomatana.

Aitenga Kitu'a Xe Aitenga Tatila
(Luk 13:24)

¹³ Mo ngingi xavingengi sou nga'unalai no anu aitenga kitu'a. Xo aitenga mo vote'i ane ulai no anu taxasou navunavu ne toxoxa'a, la anu

✧ 7:7: Mak 11:24; Ioa 14:13; 15:7; 16:23-24 ✧ 7:8: 1Ioa 3:22; 5:14-15 ✧ 7:11: Iak 1:17 ✧ 7:12: Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10

se'isisi noxi'a ta mitema tavu'alo sou imulinu.
 14 Ia aitenga mo vote'i ane ulai no tualasou mauli
 ne kitu'asi, la ta mitema ta ta'eisi i'unalai no anu.

Ovu Xe Ngiaxu
 (Luk 6:43-45)

15 ✧Ngingi ngasaxi laixe noxi'a ta mitema sou
 palomatana kalakalavoi, xo ane'i itokolomoxu
 sipsip laxisou no ale no vasime'a, ia oponeli ne
 loxo ta a'aa ta vova. 16 ✧La sou nenge taton-
 gone'i ta mitema sou palomatana kalakalavoi
 aloxo, nenge tatongonu ovuovu no anu ngian-
 giaxu. La sou ta mitema imomomosou ielexu
 ovu ngiaxu no anu xuxua uasi mo uaini ngiaxu
 no anu lamota anaanaxu uasi. 17 Aloxo ne la
 ovuovu laixe ne unene'a la uxalixu temanu laixe
 ia ovuovu ane masua unene'a la tematemanu
 ne anu masua. 18 Ovu laixe umomomo sou
 unene'a la temanu masua uasi, mo ovu masua
 anu umomomo sou unene'a la temanu laixe uasi.
 19 ✧Ovuovu tavu'alo ane ne ulavusou unene'a
 laixe uasi, la ixeta'u ka ileanu ulu'elai no navu.
 20 ✧Aloxo ne la sou ngingi ngatoxonu itemasou
 palomatana kalakalavoi xe itemasou palomatana
 manina no anu 'ilixu noxi'a aloxo ngatoxonu
 ovuovu ne no anu ngiangi axu. 21 ✧Ia ngingi
 ngaxavutala lexe ta mitema e ilavusou imoxo'ilo
 lexe tila tila i'unalai no anu saxisaxila'u no opo
 loxotolo. Uasi. Ia 'ei ane umulinu masaxa noxou
 Mamilo muxolu teitexi no opo loxotolo anu si a
 u'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua. 22 No
 'a voxo sou vaivaikala tila noxou Lataua la ta

✧ 7:15: Mat 24:24; Apo 20:29; 2Pi 2:1 ✧ 7:16: Xal 5:19-22; Iak
 3:12 ✧ 7:19: Mat 3:10; Luk 3:9; Ioa 15:6 ✧ 7:20: Mat 12:33
 ✧ 7:21: Luk 6:46; Iak 1:25

mitema tavu'alo ivikalaleli aloxo 'o, 'Tila Tila nexi e texaxai loxo ta mitema sou palomatana no ualasiné ano, mo nexi tekusai'a ta uleenu ta masumasua no ualasiné xe nexi te'oxonu sosovo tavu'alo ano.' ²³ ☆La eni avikala lamana noxi'a aloxo 'o, 'Eni alavusinge sevile uasisi manina, ngingi ngamitema sou nga'oxo'oxonu 'ili'ilixó masumasua ane, ngalai va'axu.'

Ta Mitema Tamei Mitulusou Tani
(Luk 6:47-49)

²⁴ Aloxo ne la sou lexe ane'i ane ilomusou mo imulinu vaivaikala noxilo 'o, mo imuxaxu no tane'i, la ane'i aloxo itema e xavutalau laixe la mutulusou taasou teitexi no kulukisou. ²⁵ La'iua usili la ulu'e mo lexa uanianipaa mo atume uili une'e utuvu vaxa no anu tani ne, la tani ne umomomosou ulapau uasi. Xo anu mutulu teitexi no anu kulukisou. ²⁶ Ia ane'i ane ulomusou vaivaikala noxilo 'o, ia imuxaxu no tane'i mo imulinu uasi, la ane'i aloxo itema e xavutalau laixe uasi, la mutulusou taasou teitexi no i'oiii'oi. ²⁷ La'iua musili mulu'e mo lexa muanianipaa mo atume muili mune'e musu'a vaxa no anu tani ne la mulapau. Anu mulapau ne la masua avile." ²⁸ Iesu muxalilixu vaikala ne mukalu, la ta mitema tavu'alo mikuluke manina no anu vaikala noxou. ²⁹ ☆Xo Anu mulosi'a lavulavu ne loxo ta mitema sou lapuloto ilavusou i'oxo'oxonu uasi, ia Anu mulosie'i loxo itema e anu muno'u xavi sou u'oxonu.

☆ 7:23: Lex 6:8; 2Ti 2:19 ☆ 7:29: Mak 1:22; Luk 4:32

8

*Iesu Mupamaulinu Itema E Vulukali Mu'oxonu
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ Iesu molu no laxa'ilu sou mulu'e, la ta mitema tavu'alo mimulinu. ² Xe ili'i la itema vile vulukali mu'oxonu ne mune'e noxou Iesu. La muxola'u tava'u vo'oxu mo mutangatulu no talaxu la movikalanu sou lexe upamaulinu. La sou movikalanu aloxo 'o, "Lexe nini namasaxa la napamaulileli mo eni axali malemalenga." ³ La Iesu mukasivaxa no vasimolu la movikalanu aloxo 'o, "Eni emasaxa lexe nini naxali malemalenga." Xe alaxu vilesisi o la vulukali ne muxexee avile mole anu mumalemalenga. ⁴ ✧Xe Iesu muavuti la mupalusou mulai. La mulosou vaikala pekia'u aloxo 'o, "Nalai ia umomomo sou naa'alou evile no anu mii ane eni e'oxonu noxine o uasi manina. Ia nalai namaxainesi noxi'a ta aili'i mo nalosi'a mii ane i'elaxu ulai noxou Lataua loxo Mosesi mulemolu sou napala'alixu lexe nini nexali malemalenga no iou Lataua mukalu mo sou ta mitema imaisou la ilavu lexe nini vasimene laixe mukalu."

*Iesu Mupamaulinu Itema sou Uulaxune'i ta
Mitema Itemaxu Ta'uve sou 'Oto'oto
(Luk 7:1-10)*

⁵ Iesu mu'unalai no tuala tila ne Kapenaumu, la itemasou usaxila'a ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto ne Romu mune'e la mutali'isou Iesu sou usu'ulinu, ⁶ "Tila, itemasou xaixai noxilo mupipiena mo anu vasimolu usoisoli xe navu-navu mu'oxonu mo a uai no tani." ⁷ La sou Iesu movikalanu aloxo 'o, "Eni alai mo apamaulinu."

✧ 8:4: Liv 14:1-32; Mat 9:30; Luk 17:14

⁸ Ia itema sou usaxila'a ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto mukolinu vaikalau aloxo 'o, “Tila eni amitema a laixe sou nini na'una no taasilo uasi, nini navikalasi la sou itema sou xaixai noxilo ne anu umauli la.” ⁹ Eni evikala loxo ne, xo eni exolu no laxa'a ta mitema e ane'i mino'u sosovo sou isaxilailo, mo ta mitema sou 'oto'oto ane eni esaxila'a mixolu no laaxo kalumo. La sou lexe eni apalusou vile lexe nalai la anu ulai, mo avikalanu vile lexe nane'e la anu une'e. Xe avikalanu itema sou xaixai noxilo lexe na'oxonu mii 'o la anu u'oxonusi. ¹⁰ Xe Iesu mulomu vaxa noxou la mukuluke. La sou Anu muvikalane'i ta mitema e mimulinu ne aloxo 'o, “Eni avikalan-gengi manina lexe eni amaisou itema vile nonixi noxinge ta Isilaeli ne umuxaxu taanu, loxo itema o uasi. ¹¹ ✧La sou eni avikalangengi aloxo 'o. Ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi tavu'alo me'a no aso uxali xe no aso u'una ilai ino'u tanixa'a sou ilo'a Avalaamu mo Aisaki xe Iakovo ixolu ipita la i'ani no anu la'ilali tatila teitexi no opo loxotolo. ¹² ✧Ia ta Iutaia e Lataua musosovosi'a tei sou lexe ixolu no anu saxisaxila'u noxou ne Anu ukusai'a ilai no tuala sou isivoxo no 'a xalee a ne itatama mo anaxa'a ukalakikiki no anu.” ¹³ La Iesu muvikalanu itema sou uulaxune'i ta mitema sou 'oto'oto lexe “Nini nalai, la sou mimii uxali noxine aloxo nini nemulaxu taneni no anu mukalu.” La muisalili no voxo ane ne la itema sou xaixai noxou ne anu mumauli.

Iesu Mupamauline Pita Leuanu
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Xe Iesu mulai muxali no tani noxou Pita, la mumaisie Pita leuanu ne iai no luu, xo pip-

✧ 8:11: Luk 13:29 ✧ 8:12: Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28

iena mu'oxone mo vasimele ialuxu. ¹⁵ Xe Anu muavuti la mulai noxie la mukasi vaxa no avole la pipiena ne muxexesie la sou ane mitulu sou mixutuxuxa'a la'ilali. ¹⁶ Xe no 'olovoxo la ta mitema mino'a ane'i ane ta uleenu ta masumasua mixoo noxi'a sou mine'e noxou, la Anu mukusai'a ta uleenu ta masumasua sou mixexesi'a ta mitema ne. Xe mupamauline'i ane'i ane mipipiena. ¹⁷ ✧Anu mu'oxonu aloxo ne sou umomosou vaikala noxou Lataua mulaa no anaxu itemasou palomatana noxou Aisaia movikala aloxo 'o, "Anusisi uxexeenu vovolea iouiou noxinge mo utavulenu tu'umaxu noxinge."

Iesu Muvikala no Anu 'Ili'ilixo sou Imulinu no Anu
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Ioxe Iesu mumaisi'a ta mitema tavu'alo mitulu mixaliliu, la movikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, "Nenge talai no kupa xalee vile." ¹⁹ Ia itema vile sou lavulavu no 'a lapuloto mune'e la movikala Iesu aloxo 'o, "Tila eni emasaxa lexe amulineni mo nini nalai ne'ei ne la eni amulinenisi." ²⁰ ✧La sou Iesu mukolinu aloxo 'o, "Ta a'aa ta vova ne si'a taxa no 'a lialia sou iai no anu, mo ta ngiala kalumo ne si'a iomu sou iai no anu, ia Itema 'Olu ne sou tani sou uai no anu uasi." ²¹ ✧Itema vile sou xaixai noxou movikalanu Iesu aloxo 'o. "Tila eni amasaxa lexe amulineni ia eni alai a'asixu mamilo tei o." ²² La Iesu movikalanu lexe, "Nini nane'e mo namulileli, ia ta mitema ane misoisoli ne ane'i me'a i'asixa'a la."

*Iesu Mukaitolonu Atume Toxoxa'a Ilou Luaki
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Xe Iesu mutelo no 'a uaxa la ta molomolo noxou mimulinu, ²⁴ ☆ilo'a milai nonixi no kupa la sivo tatila xe xasi tatila muavuti la muxiux-iunu uaxa la luaki mupei mu'una no uaxa, ia Iesu ne Anu muai. ²⁵ Ia ane'i milai sou mitulusou la mivikalanu lexe, “Tila nasu'ulinenge, xo nenge 'ala'alai sou ta'uo'uo.” ²⁶ ☆La sou Anu mivikalane'i aloxo 'o, “Muxamuxaxu tangengi noxinge ne anu kitu'a manina, loxovaa la sou ngingi nge'ume 'o?” Xe Anu muavuti la mukaitolonu atume ilou xasi ne la atume mukalu la lexa kalumo ne muai se'isisi manina. ²⁷ La sou ane'i mikuluke no anu, la mivikala lexe “Itema ma'ia 'o, e mukaitolonu atume ilou lexa la milomuxu 'o?”

*Iesu Mukusai'a ta Uleenu ta Masumasua
Noxi'a ta Mitema ta Tamei
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Iesu muxali no xalee lia tila ne Xadala, la muxalisi'a ta mitema ta tamei ta uleenu ta masumasua mixolu noxi'a. Ane'i mimaisou Iesu la me'a no lousi'a ta mitema misoisoli mine'e noxou. Ta mitema ta tamei ne ta uleenu ta masumasua mi'oxone'i ilou la ilou mivova manina la ta mitema imuamua'i no vote'i mautunu ane ne uasi. ²⁹ ☆Ane'i mimaisou Iesu, la ilou mi'ava mulai noxou aloxo 'o “Nini Lataua 'Olu, loxovaa, voxo a uao, ia nini nene'e sou na'oxo masuanexi io?” ³⁰⁻³¹ Mo miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Lexe nini namasaxa sou nakusaixe la napalusixe talai ta'unalai noxi'a ta memee e laoluxa'a iuveuve 'alalai no laxa'ilu 'olele.” ³² La

☆ 8:24: Lex 4:8 ☆ 8:26: Mat 14:31; Lex 89:9 ☆ 8:29: Mak 1:24; Luk 4:41

sou Anu muvikalane'i lexe, "Ioxe ta uleenu ta masua ngalai mo nga'unalai noxi'a ta memee." La sou ane'i milai mi'unalai noxi'a ta memee la miiave milai no kisou maea la mitalotaloxo milu'elai no kupaxu la mi'uo'uo la misoisoli. ³³ Xe ta mitema sou isaxila'a ta memee ne mimaisou mii ane ne la mi'ume la milai mia'alo no anu mii ane muxali noxi'a ta mitema ta tamei e ta uleenu ta masumasua mixolu noxi'a ilou ne no tuala. ³⁴ La sou ta mitema tavu'alo no tuala tila ne mine'e noxou Iesu, mimaisou la ane'i mivikala pekia'u noxou lexe usukusou lia xalee tila ne mo ulai.

9

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Vasimolu Musoisoli (Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ ✧ Iesu mutelo no uaxa la mulai no kupa xalee levi la mulai muxali no tualasou ne Kapenaumu. ² La ta mitema mitavulenu itema vile vasimolu musoisoli muai no mo'esou la mine'e noxou Iesu. No mine Iesu mumaisou lexe ta mitema ne mimuxaxu tane'i manina la muvikalanu itema e vasimolu musoisoli ne aloxo 'o, "Alixeni taneni utulu vilesisi. Eni exiunu tumalilou 'ili'ilixo masumasua noxine." ³ No mine Anu muvikalanu itema ne aloxo ne, la ta mitema sou lapuloto milo-musou la xavutala muxali noxi'a lexe, "Itema ne muvikala masua noxou Lataua." ⁴ ✧ Ia Iesu mulavusou xavutalai'a ne xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o. "Loxovaa la sou ngingi

✧ 9:1: Mat 4:13 ✧ 9:4: Luk 9:47; Ioa 2:25

nga'oxonu xavutala masua u'oxoo masuanu tangengi 'o? ⁵ Vaikala anevaa se'isisi sou eni alemolu, lexe eni avikala lexe eni exiunu tumalilou 'ili'ilixo masumasua noxine ne, uasi, avikala lexe natulu mo namuamua'i. ⁶ ✧Eni emasaxa lexe ngingi ngalavu sou lexe Itema 'Olu muno'u xavi sou uxionu tumalou no anu 'ili'ilixo masumasua noxi'a ta mitema.” Xe muavuti la muvikalanu itema e vasimolu musoisoli ne lexe, “Natulu mo nano'u mo'esine mo nalai no taasine.” ⁷ La itema ne mutulu la mulivu mulai no taasou. ⁸ Ta mitema tavu'alo mimaisou la mikuluke manina la mi'itini Lataua ualasou no anu xavi ane Anu mulosou itema ne.

*Iesu Mu'avalou Mataio
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Xe Iesu mumuamua'i mulai la, la mumaisou itema vile ualasou lexe Mataio uxaxai no anu tanisi'a ta mitema sou inono'u lamoli. Iesu muavuti la muvikalanu lexe, “Nane'e mo namulileli.” Xe Mataio muavuti 'o la mumulinu. ¹⁰ Xe ili'i no mine Iesu mulai sou u'ani no tani noxou Mataio, la ta mitema sou ino'u lamoli tavu'alo mo ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua mine'e la Iesu ilo'a ta molomolou mi'ani mipita. ¹¹ ✧No mine ta Palisaio mimaisou aloxo ne, la mitali'isi'a ta molomolo noxou Iesu lexe, “Loxovaa la sou itema sou ulosinge lavulavu ilo'a ta mitema sou ino'u lamoli xe ta mitema sou 'ili'ilixo masumasua i'ani'ani 'o?” ¹² Ia Iesu mulomusou vaikala noxi'a ne la sou muvikalane'i aloxo 'o, “Ane'i ane mipipienasi ilavusou ilai noxou itema sou pamauli, ia ane'i ane ipipiena uasi, ilavusou ilai noxou itema sou pamauli uasi.” ¹³ ✧Ia ngalai

✧ 9:6: Ioa 17:2 ✧ 9:11: Luk 15:2 ✧ 9:13: Ose 6:6; Mat 12:7

mo ngakamulinu vaikala ane 'o laaxu laixe, vaikala ne muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu noxou Lataua muvikala lexe, “Eni masaxa tatila noxilo lexe ngingi ngaalaunasinge ngaton-gato'o ia amasaxau mii e nga'elaxu uasi. Xo eni xaixai noxilo aloxo 'o, eni ene'e sou a'avali'a ane'i ane milapu uasi, ia eni ene'e sou a'avali'a ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixo masumasua.”

Talitali'i sou Pelemu
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ ✧ Alaxu vile la ta molomolo noxou Ioanesi mine'e noxou Iesu la mitali'isou aloxo 'o, “Loxo-vaa la nexi noxi'a ta Palisaio ta pelemu ia ta molomolo noxine ilavusou ipelemu uasi 'o?” ¹⁵ La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Lexe mauulu vile sou utaula'i alavua, la male ta menexu opon'e'i tu'umaxu uasi, xo no voxo ane anu ilo'a ixolu 'o uasi, ia ili'i ane'i inou itema ne ulai ukalu la anu ilo'a ta menexu ixolu la ua, la sou ane'i ipelemu sou no anu la'ilali. ¹⁶ Lexe tokolomo veveeni vile teinu ukakaa la itema vile umomomo sou uno'u lavalava xasixu alavua ia ulai usimenu vaxa no anu uasi. Xo lavalava xasixu alavua ne ulapunu tokolomo veveeni ne la u'oxonu ukakaa tatila la. ¹⁷ Mo itema vile umomomo sou usixolonu uaini alavua u'unalai no anu uaini vexasou teinu uasi, xo maasi la ukakaa la uaini unixi uatu la u'oxonu uaini xalusou ne ukakaa la masua avile. La sou inixi'u uaini alavua u'una no anu uaini alavua vexasou la anu uxali laixe.”

Iesu Mupamauline Molomolo Vile Misoli Xe Sema Vile Mikasou Iesu Tokolomou
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

✧ 9:14: Luk 18:12

18 No mine Iesu uvivikalane'i ta molomolo noxou Ioanesi, la itema sou usaxila'u taasou lalotu mune'e muxola'u tava'u vo'uxu mulu'elai no talaxu Iesu la muvikalanu lexe, "Alixeni sema misoli 'alalaease 'o la sou nane'e mo namulaxu avone no vasimele mo sou ane imauli la." 19 Xe Iesu muavuti la mumulinu la ta molomolou kalumo mimulinu. 20-21 ✧Ane'i mimuamua'i milai la sema vile ne sialu ulu'e noxie tauu ie mavulovexa mo mulu'e lia tamei mimuamua'i mine'e no talou Iesu la mivikala no tane lexe, "Lexe eni akasou tokolomousi la eni laixelesi." La sou ane milutu milai mikasou tokolomou. 22 Ia Iesu iou muxiu la mumaisie sema ne la muvikalane lexe, "Alixeni, taneni utulu vilesisi xo muxamuxaxu taneni noxine si'a mupamaulineni." La sema ne laixene ane 'alalaaenesi. 23 Xe no mine Iesu mulai mu'unalai no tani noxou itema sou usaxila'u lalotu, la mumaisi'a ta mitema itautauu vei xe ta mitema e mine'e mipita sou soli ne itatama, la nalolomu uasisi manina. 24 Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalailai. Molomolo ne isoli uasi ane miai ane." Ia ane'i milomusou aloxo ne la mikekeiou. 25 Xe ili'i no mine ta mitema milailai no ale mukalu, la Anu mulai mukasi vaxa no avole molomolo ne, la mutulusie la ane mitulu. 26 La a'alosou mii ma'ia ane Iesu mu'oxonu ne mulai no xalee tuatuala mukalusi.

*Iesu Mupamauline'i ta Mitema Tamei Ie'i Se-
leveenu Xe Vile Anaxu Mutomu*

27 ✧Iesu musuku no tuala ane ne sou mu-
muamua'i mulai ia ta mitema tamei ie'i se-
leveenu mimulinu la mi'ava aloxo 'o, "Nini
Deviti 'ilusunu, nini taneninexe noxou." 28 Anu

mu'unalai no tani la sou ta mitema tamei e iei' seleveenu ne mine'e noxou, la Iesu mutali'isi'a ilou aloxo 'o, "Loxovaa ngingi ngongo'u ngemuxamuxaxu tangengi lexe eni amomomo sou a'oxo mii ane 'o?" La ane'i ilou mikolinu vaikala lexe, "Aani Tila." ²⁹ La sou Iesu mukasivaxa no iei' ilou la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngongo'u ngemuxamuxaxu tangengi noxilo aloxo ne la sou mii ane ne anu uxali noxinge ngongo'u." ³⁰ ✧ La iei' ilou mukaa mo lamana laixe. La Iesu muvikalane'i ilou pekia'u aloxo 'o "Ngongou ngaa'alo mo evile ulavu no anu mii ane 'o uasisi manina." ³¹ Ia ane'i ilou milai la mia'aloxu mii ma'ia Iesu mu'oxonu noxi'a ilou la a'alo ne mulai no xalee lia tila mukalusi. ³² No mine ane'i ilou miuatulai la itema vile uleenu masua mua'aisou mo ulavusou uvivikala uasi mino'u mi'unanu noxou Iesu. ³³ ✧ La Iesu mukusau uleenu masua ne la itema e uvivikala uasi ne muvikalala. Xe ta mitema mimaisou la mikuluke manina, la mivikalala lexe, "Mii vile aloxo 'o uxali mo tamaisou tatei ne Isilaeli uasi." ³⁴ ✧ Ia ta Palisaio mivikalala lexe, "Anu ukusai'a ta uleenu ta masumasua no anu xaviinu Velusavelu ane."

Ta Mitema sou Xaixai ta Ta'eisi

³⁵ ✧ Iesu mulai muxixaoxao no tuala ta tatila xe no tuala kitukitu la mu'unalai no taasou lalotu la mulosi'a lavulavu, xe mua'aloxu a'alo lailaixe sou saxisaxila'u noxou Lataua. Mo mupamauline'i ta mitema pipiena iouiou mu'oxone'i. ³⁶ ✧ Ia no mine Anu umaisi'a ta mitema tavu'alo la tanuxa'a xo ane'i mixolu ne mixovulaulausi,

✧ 9:30: Mat 8:4 ✧ 9:33: Mak 2:12 ✧ 9:34: Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 ✧ 9:35: Mat 4:23; Mak 1:39 ✧ 9:36: Iti 27:17; 1Ta 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34

xe mixolu masua loxo ta sipsip tatanane'i uasi. ³⁷ ✧La muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo, “Xai lingamo mukalu ia ta mitema sou ikokoli tapiena uasi. ³⁸ La sou laixe lexe ngingi ngalinga noxou Tila sou xai ne mo upalusi'a ta mitema sou xaixai la sou ine'e ikokoli no xai ne.”

10

Iesu Musosovosi'a ta Mitema sou Xaixai Noxou Mavulovexa Mo Mulu'elia Tamei
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ ✧Iesu mu'avali'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulu'elia tamei mine'e noxou, la mulosi'a xavi sou ikusai'a ta uleenu ta masumasua iuatu noxi'a ta mitema xe ipamauline'i ane'i ane pipiena iouiou mu'oxone'i. ² Ane'i ta molomolo mavulovexa mo mulu'elia tamei ne ualaualasi'a aloxo 'o. Vile Saimoni, ualasou vile lexe Pita ilou vimou Andeleasi mo Sevetai'o ta 'olu ta tamei Iakovo ilou Ioanesi. ³ Mo Pilipi mo Vatolomaio mo Tomasi mo Mataio itema sou uno'u lamoli mo Iakovo, Alipaio 'olu mo Tadiasi, ⁴ Mo Saimoni anu itema vile noxi'a ane'i ane ixavutala lexe ane'i me'a isaxila'u tualasi'a xe Iudasi e anu mitalonu Iesu no avo'a ta mitema sou mivau. ⁵ Ane'i ta molomolo mavulovexa mo mulu'elia tamei ne Iesu mupalusi'a milai la mupela'a aloxo 'o. “Mamu sou ngalai noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi, mo nga'unalai no tuala ta tatila ne Samalia uasi.” ⁶ ✧Ia ngalai noxi'a ta sipsip ne Isilaeli e mixovulaune'i. ⁷ ✧Mo lexe ngalai la nga'alo lexe saxisaxila'u noxou

✧ 9:37: Luk 10:2 ✧ 10:1: Mak 6:7; Luk 9:1 ✧ 10:6: Iel 50:6

✧ 10:7: Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9, 11

Lataua a mune'e 'alal mukalu. ⁸ Ngapamauline'i ane'i ane mipipiena, mo ngatulusi'a ane'i ane misoisoli mo ane'i ane vulukali mu'oxone'i la ixali malemalenga xe ngakusai'a ta uleenu ta masumasua e mixolu noxi'a ta mitema. Mii ma'ia ngingi ngeno'u ne ngeno'u vitanisi la sou ngingi ngalosi'a ta mitema vitanisi. ⁹ ✧ Mo mamu sou ngano'u lamoli xoulu mo siliva xe kopa ngataanu no vasimenge. ¹⁰ ✧ Mo ngamuamua'i la ngano'u tiva aoao mo ngano'u tokolomo veveni ta tamei mo siove sou tava'inge xe vilaxo sou ngavilaxo no anu uasi. Xo itema sou xaixai umuamua'i la ane'i ilosou mimii. ¹¹ Xe ngingi nga'unalai no tuala tila mo no tuala vile la ngingi ngakamulinu laixe 'o lexe itema 'ei no tuala ane ne anu laixe mo itema mulapu, la sou ngingi ngongi'a itema ne ngaxolu ulai uxali no voxo ane lexe ngingi ngasuku no tuala ane ne. ¹² ✧ Lexe ngingi nga'unalai no tani vile la ngavikalane'i ane'i ane ixolu no nano no tani ne lexe, "Lataua uxolu noxinge." ¹³ Mo lexe nga'unalai no tani vile xe ane'i i'osasinge, la ngingi ngavikalane'i lexe opo se'isisi ne uxo noxinge xe i'osasinge uasi, la opo se'isisi ne ulivu une'e noxinge. ¹⁴ ✧ Ia lexe ngalai ngaxali no tuala tila vile xe no tuala vile ia ta mitema sou tuala ne i'avalinge mo ino'inge nga'unalai no tani uasi mo ilomungenge uasi, xe no mine ngalaa la ngavutasou lomulo no tava'inge ia ngasuku ngalai no tuala vile la. ¹⁵ ✧ Eni avikalangengi manina lexe, no anu

✧ 10:9: Luk 10:4 ✧ 10:10: Luk 10:7; 1Ko 9:14 ✧ 10:12: Luk 10:5-6 ✧ 10:14: Luk 10:10-12; Apo 13:51 ✧ 10:15: Mat 11:24; Iud 1:7

voxo sou ta mitema itulu no anu vaivaikala la tuala tatila ne ino'u tu'utu'umaxu tatila manina ua'ulixu tu'utu'umaxu noxi'a ta Sodomu xe ta Xomola.

Tu'utu'umaxu Tavu'alo Uxali
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ ✧Eni apalusinge ngalai loxo ta sipsip ilai no taine'i ta a'aa ta vova. Aloxo ne la sou ngingi ngamulinu 'ilixu noxi'a ta sinana ta veveeni mo ngaxavutalanu mii ma'ia sou lexe ngingi nga'oxonu mo ngamulinu 'ilixu laixe noxi'a ta ngiala ta kuau. ¹⁷ ✧Mo ngasaxila'inge laixe noxi'a ta mitema. Xo ino'inge la ilai itulusinge no anu vaivaikala no ie'i ta tatila no anu pita noxi'a la ipuapuasinge no nano no taasou lalotu noxi'a. ¹⁸ Tava'u xo ngingi noxilo, la sou ane'i itulusinge no ie'i tamitema sou xaixai noxi'a ta tamutuxu tuatuala mo tatananu tuatuala, la sou ngingi ngaavuti sou nga'aloxu a'alo laixe ulai noxi'a xe ulai noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi. ¹⁹ Xe lexe itetelisinge ngalai ngatulu no anu vaivaikala, la ngaxavutala piena no 'a vaikala sou ngalemolu uasi, mo ngaxavutala lexe ngavikala a loxovaa uasi. Xo no voxo ane ne vaikala uxali no anangenge vitanisi. ²⁰ ✧La sou ngingi ngalavusou lexe ngingi ane ngavivikala ne uasi. Uleenu noxou Maminge ane uxolu noxinge la uvivikala ne. ²¹ ✧Itema vile uavuti la ukalanu vimou sou ivau usoli, mo ta molomolo kalumo ne ta mami'a i'oxoo aloxo ne noxi'a. Xe ta 'ili'ili'a ne, iavuti xe iasaxai'a ta mami'a ilo'a ta

✧ **10:16:** Luk 10:3; Rom 16:19 ✧ **10:17:** Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 ✧ **10:20:** Ioa 14:26 ✧ **10:21:** Mai 7:6; Mat 10:35; Mak 13:12; Luk 21:16

neni'a la ikalane'i ulai sou ive'a isoisoli. ²² Ulai la ta mitema imasaxainge uasi xo ngingi noxilo, ia 'ena'ei ane utulu pekia'u ulai utalo no anu soli la Lataua upamaulinu. ²³ Mo lexe i'oxoo masuangengi no tuala vile, la nga'ume ngalai no tuala vile. Mo avikalangengi manina aloxo 'o, ngingi ngalai ngakalusou tuatuala ta tatila no nano no tuala tila ne Isilaeli uao ia Itema 'Olu une'e.

²⁴ ✧ Molomolo anu utila noxou tilasou e ulosiou lavulavu uasi xe itema sou xaixai anu tila noxou tilasou uasi. ²⁵ ✧ Anu laixe lexe molomolo ne uxali umomomo loxo tilasou sou ulosiou lavulavu la anu mumomomo. Xe itema sou xaixai kalumo uxali umomomo loxo tilasou. Ia lexe tatananu tani ilemolu lexe Velusavelu ne uxolu no nano no tani ne, la ane'i ane mixolu no nano no tani ne ileme'a lexe ane'i ta masua manina.

Ta mitema I'umolu Lataua
(Luk 12:2-7)

²⁶ ✧ La sou nga'ume noxi'a ta mitema uasi xo mii ma'ia ane misu'asou mo mitalumeiou ne ulai ili'i la upala'a xo mii ma'ia ane mutalume ne ili'i la utalume uasi. ²⁷ Mo vaikala ma'ia eni evikalangengixu no isivoxo 'o ne ngingi ngaa'aloxu no lamana. Mo mii ma'ia emunusou no sangalinge ne ili'i la ngalai ngatulu teitexi no tani kisou la ngaa'aloxu noxi'a ta mitema. ²⁸ ✧ Mo mamu sou nga'ume noxi'a ane'i ane ivau vasimengesi usoli, ia imomomosou ivau uleengengi uasi. Ia laixe lexe nga'ume noxou Anu ane umomomo sou ukalusou vasimenge xe uleengengi no anu navu

✧ **10:24:** Luk 6:40; Ioa 13:16; 15:20 ✧ **10:25:** Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 ✧ **10:26:** Mak 4:22; Luk 8:17 ✧ **10:28:** Rom 8:31; Iak 4:12

e kaluxu uasi. ²⁹ Ia ngingi ngelavu lexe ta mitema ilotone'i ta ngiala kitukitu tamei no anu kesi vile. Ia Lataua usaxila'u mimii iouiou mukalusi mo lexe mii vile u'oxonu ngiala kitu'a vile ne usoli, la Lataua mulavusou. ³⁰ Mo laxusinge no kisinge ne Lataua muitisou mukalu. ³¹ ✧La sou nga'ume mamu xo ngingi ngeuaulixa'a ta ngiala ta kitukitu moso ne.

Nenge Mamu sou Tamaela Mo Tavikala Lamana Lexe Nenge Taxolu ta Mitemau Iesu (Luk 12:8-9)

³² La sou 'ei ane uvikala lexe anu ulavusilo no ie'i ta mitema, la eni kalumo avikala lexe eni elavusou no iou Mamilo teitexi no opo loxotolo. ³³ ✧Ia 'ei ane uvikala lexe anu ulavusilo uasi no ie'i ta mitema, la eni kalumo avikala lexe eni alavusou uasi no iou Mamilo teitexi no opo loxotolo kalumo. ³⁴ Loxo io ngingi ngaxavutala lexe eni ene'e sou akalusou 'oto'oto no lia 'o uasi, eni ene'e 'o sou axalixu 'oto'oto no taingengi. ³⁵ ✧Mo eni ene'e sou axalilixu kalipala la, itema 'olu mulu uxiu u'oxo masua noxou momu xe 'olu sema i'oxo masua noxie nenie xe ua'ane i'oxo masua noxie nenie. ³⁶ La ane'i ane ilo'a itema ne ixolu no tani ne ixiu imolosila ne'i ngatongato'o. ³⁷ Mo 'ena'ei ane umasaxai'a momu ilee nenusi manina ia umasaxailo manina uasi, la anu noxilo uasi. Mo 'ena'ei ane umasaxau 'olu mulu ilee 'olu semasi manina ia umasaxailo manina uasi la anu noxilo uasi. ³⁸ ✧Mo 'ena'ei ane utavulenu ovu valautu noxou ia umulileli uasi la anu noxilo uasi. ³⁹ Mo 'ena'ei ane tanuxu maulixu ne ili'i

✧ **10:31:** Mat 6:26 ✧ **10:33:** Mak 8:38; Luk 9:26; 2Ti 2:12

✧ **10:35:** Mai 7:6 ✧ **10:38:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Ioa 12:25

la uxovulaunu, xe 'ena'ei ane ulosou maulixu sou ua'aloXu a'alo laixe noxilo ne ili'i la anu uxalisou mauli. ⁴⁰ ✧ Mo 'ei ane u'osasou uno'u itema ane eni epalusou, la anu u'osasou uno'ilo kalumo. Xe 'ei ane u'osasou uno'ilo, la anu u'osasou uno'u anu ane mupalusilo. ⁴¹ Mo 'ei ane u'osasou uno'u itemasou palomatana xo anu itemasou palomatana ne ili'i la anu uno'u ulu loxo ane'i ta mitema sou palomatana mino'u. Mo 'ei ane u'osasou uno'u itema mulapu la anu uno'u ulu iou vilesisi aloxo itema mulapu uno'u ne. ⁴² Xe 'ei ane ulosi'a ane'i ane ualasi'a uasi lexa sou iexu xo ane'i ta molomolo noxilo, la eni avikalangengi manina lexe itema ne umomomo sou uno'u na'u ulusou kalumo.

11

*Ioanesi Itema sou U'ulosi'a ta Mitema Mupalusi'a ta Molomolo Noxou Milai Noxou Iesu
(Luk 7:18-35)*

¹ Ioxe ili'i no mine Iesu muvivilalane'i ta molomolo noxou mavulovexa mo mulelia tamei mukalu, la ane'i misuku milai no xalee lia tila ne Xalilaia. La mi'unalai no tuala tatatila sou Anu mulosie'i xe mua'aloXu vaikala noxou Lataua noxi'a ta mitema. ² Ioxe, no mine Ioanesi muxolu no taasou navunavu, la mulomusou a'alosou xaixai noxou Kalisito, la mupalusi'a ta molomolo noxou milai noxou. ³ Ane'i milai la mitali'isou aloxo 'o, "Nini itema e lexe nane'e ano 'o? Uasi, nexi texomaiou itema vile 'a uao." ⁴ Iesu muavuti la mukoline'i lexe, "Ngalivu ngalai noxou Ioanesi

✧ **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Ioa 13:20

la nga'aloXu mii ma'ia ane ngemaisou xe ngelomusou. ⁵ ✧Ngalai nga'alo lexe, ta mitema iei seleveenu mimalei, mo ane'i ane tava'a musoisoli ne mimuamua'i, mo ane'i ane vulukali mu'oxonu vasime'a ne laixene'i, mo ane'i ane ilolomu uasi ne milomu mo ane'i ane misoisoli ne mimauli. Xe ane'i ane lavuluti'a uasi ne, milomusou a'alo laixe noxou Lataua. ⁶ Mo 'ei ane umaisou xaixai ane eni e'oxonu xe xavutalau ukalipala uasi, ia xavutalau vilesisi noxilo, la anu u'osa.”

⁷ Ioxe no mine ta molomolo noxou Ioanesi milivu mukalu la Iesu muavuti sou mua'alo'i'a ta mitema lamana noxou Ioanesi aloxo 'o, “Ngingi ngelai no xalee lia vitanisi sou ngemaisou mii ma'ia? Ngelai sou ngemaisou atume muilisou visoviso volovoloxu? ⁸ Lexe uasi, la ngingi ngelai ne sou ngemaisou mii ma'ia manina? Itema vile mutokolomo no anu tokolomo lailaixe? Uasi, ane'i ane tokolomo no anu tokolomo lailaixe ne ixoxolu no tani noxi'a ta tatananu tualasi. ⁹ Aloxo ne la sou ngingi ngelai sou ngemaisou mii ma'ia manina ne? Itema sou palomatana vile? Ani, ia eni avikalangengi lexe itema sou palomatana ane ne muuliuli noxi'a ta mitema sou palomatana tatei. ¹⁰ ✧Itema ane nesi ane'i mikaukavusou muxolu no nano no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala lexe,

‘Eni apalusou itema vile sou a'alo uuli noxine,
mo upaipounu vote'isine tei.’

¹¹ Eni avikalangengi manina aloxo 'o. No taine'i ta mitema e ta neni'a mivo'one'i no lia 'o ne, vile uxali tatila manina loxo Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema uasi. Ia lexe itema ane uxali

✧ 11:5: Ais 35:5-6; 61:1 ✧ 11:10: Mal 3:1; Luk 1:76

kitu'a manina no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua la anu utila noxou Ioanesi. ¹² ✧ Musoko no voxo ane Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema mua'alo mune'e muxali vaimomo 'o ne, la ta mitema e xavine'i ne i'oto'oto xavine'i sou lexe ino'u tualasou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. La ane'i xavine'i sou i'oxonu 'ilixu iouiou mo i'oto'oto xe itetelisu mii ane ne. ¹³ Ta mitema sou palomatana mo Lapuloto noxou Mosesi mia'aloxu vaikala noxou Lataua mune'e mutalo no voxo ane Ioanesi muxali no anu. ¹⁴ ✧ Ia lexe ngingi opongengi u'osa mo ngalomuxu la anu Eliasi e lexe une'e ane. ¹⁵ Ia lexe 'ena'ei ane mulavusou lexe sangalou a uxoxolu sou ulomu no anu la laixe lexe ulomu sou vaikala ane 'o. ¹⁶ Ia ta mitema mipaa vaimomo 'o, eni avikalasi'a a loxovaa? Ane'i loxo ta molomolo ixoxolu no tanixu pitapita, la mi'ava mulai noxi'a ta menexi'a lexe,

¹⁷ 'Nexi tevau xita lexe ngalei la ngingi ngamasaxa ngalei uasi,
mo nexi telexe lexe sou soli la ngingi ngatama uasi.'

¹⁸ La sou ngingi ne aloxo ta molomolo ne, xo Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema muxali la u'ani xe uie uasi, la ngingi ngevikala lexe uleenu masua muxolu noxou. ¹⁹ ✧ Ia Iteama 'Olu muxali xe mu'ani xe muixu uaini la ngingi ngevikala lexe, 'Iteama 'o ne uvunekaina mo uie u'okinu manina. Mo anu vaitami'a ta mitema sou itaxusou lamoli ilo'a ta mitema sou 'ili'ilixu masumasua.' Ia ane'i ixaxai noxou Lataua sou imaxa'u lexe lavulavu noxou Lataua ne anu lavulavu maninasou."

✧ 11:12: Luk 16:16 ✧ 11:14: Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13 ✧ 11:19: Mat 9:14

*Tuala Ta Tatila E Imuxaxu Tane'i Uasi ne Ino'u
Navunavu Kaluxu Uasi
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Ioxe, Iesu muavuti la mu'unalai no tuala ta tatila, la mu'oxonu sosovo tavu'alo ia ane'i ixiu opone'i uasi. ²¹ ✧La sou Anu muavuti la mulavixa'a la muvikala lexe, “Eni talelixa'a ta Korasini ilo'a ta Vetesaida! Lexe sosovo ane eni e'oxonu noxinge 'o, a'oxonu ne ta Taia xe ne ta Saidoni, la ane'i ipalea sou itokolomoxu tokolomo sou tama xe i'uloxu no lomulo sou umaxa'u lexe ane'i mixiunu opone'i. ²² Ia eni avikalangengi aloxo 'o, no voxo ane Lataua utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala la tu'utu'umaxu uxali noxinge ne ua'ulixu tu'utu'umaxu noxi'a ta Taia ilo'a ta Saidoni. ²³ ✧Mo ngingi ta Kapenaumu loxovaa ngingi ngalai teitexi no loxotolo kalumo? Uasi, Lataua uleangengi ngalu'elai no lia no taxa kaluxu uasi. Ia lexe sosovo ane eni e'oxonu noxinge 'o, uxali noxi'a ta Sodomu la vaimomo 'o ta Sodomu a ixoxolu sio. ²⁴ ✧Ia eni avikalangengi aloxo 'o, tu'utu'umaxu noxi'a ta Sodomu ne kitu'a sesi ua'ulixu tu'utu'umaxu noxinge no anu voxo ane Lataua utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala.”

*Ngingi Ngane'e Mo Ngama'ila
(Luk 10:21-22)*

²⁵ ✧Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou la muvikala lexe, “Eni a'itinu Mamilo Lataua ualasou anu Tila teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o kalumo. Xo Anu mutalumeu noxi'a ta

✧ 11:21: Ais 23; Ese 26:1-28:26; Ioe 3:4-8; Amo 1:9-10; Sek 9:2-4

✧ 11:23: Tav 19:24-28; Ais 14:13-15 ✧ 11:24: Mat 10:15; Luk 10:12 ✧ 11:25: 1Ko 1:26-29

mitema sou lavulavu xe itema mulavusou mimii latala ia mupala'alixu vaikala manina lamana noxi'a ane'i ane italoxolixa'a loxo ta molomolo. ²⁶ Ani, Mamilo nini masaxa noxine aloxo ne la sou nini ne'oxonu aloxo ne. ²⁷ ✧Mamilo anu mulosilo mimii tavu'alo mukalusi. Evile ulavusou Lataua 'Olu uasi, ia Momusi mulavusou mo evile ulavusou Momu uasi anu 'Olu anusisi mulavusou. La sou 'Olu mupala'alixu momu lamana noxi'a, ane'i ane Anu musosovosi'a lexe Anu ta na'u. ²⁸ ✧La sou ngingi ane tavuevulengenge tu'umaxu la ngane'e noxilo mo eni alosinge ma'ila. ²⁹ Ngatavulenu tavule noxilo loxo isakiinu no anu ta kau xolane'i mo sou eni alosiengi no anu lavulavusilo. Xo eni opo se'isisi mo 'ilixu sou ataloxolixo no taleli. La sou uleengengi uma'ila. ³⁰ ✧Xo tavule noxilo ne papaxexu mo tavuevule noxilo ne tu'umaxu uasi papaxexusi.”

12

Iesu Anu Tila sou Voxo Tavuna (Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ ✧No voxo Tavuna vile la Iesu ilo'a ta molomolou mimuamua'i no nano no xai sou uiti. Ilo'a mimuamua'i milai la ta molomolou misolinga'a. Xe miavuti la mi'elexu uiti temanu se'i la mi'ou. ² ✧Xe ta Palisaio mimaisi'a la mitali'isou Iesu aloxo 'o, “Ae, loxovaa la sou ta molomolomeni mi'oxonu 'ilixu ane umomomo sou ta'oxonu no voxo Tavuna uasi 'o?” ³ ✧Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Xo loxovaa ngingi ngaitisou

✧ 11:27: Mat 28:18; Ioa 1:18; 3:35; 10:15; 17:2 ✧ 11:28: Iel 31:25 ✧ 11:30: 1Ioa 5:3 ✧ 12:1: Lap 23:25 ✧ 12:2: Mul 20:10 ✧ 12:3: 1Sa 21:1-6

a'alo sou Deviti ilo'a ta mitema noxou e mis-olixa'a la mi'oxonu uasi? ⁴ ✧ Anu mu'unalai no tani noxou Lataua la muno'u veleti e umomomo sou ta mitema vitanisi io'ou uasi ta aili'isi io'ou ne la ilo'a ta mitema noxou mi'ou. ⁵ ✧ Mo male ngingi ngaitisou vaivaikala muai no nano no anu lapuloto lexe ta aili'i ipupunu voxo Tavuna sou ixaxai no nano no tani sou lalotu uasi? Aneli mi'oxonu aloxo ne la anu masua uasi. ⁶ ✧ La sou eni avikalangengi manina lexe vile anu tila no anu taasou lalotu ne anu a uxoxolu 'o. ⁷ ✧ Ia lexe ngingi ngelavusou vaikala 'o laaxu e muai no nano no anu Lavuku Tavuna teinu movikala lexe, 'Eni amasaxai'a ta mimii nga'elaxu sou uxexeenu susu noxinge uasi eni emasaxau alauna.' Lexe ngalavusou vaikala ne laaxu la ngingi ngamomomo sou nga'oxo masuane'i ta mitema va'axu e xoluxoluxa'a laixe ne uasi. ⁸ Xo Itema 'Olu ne Anu Tila sou voxo Tavuna."

*Iesu Mupamaulinu Itema Avolu Musoli
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Iesu movivikalane'i ta Palisaio ne mukalu la musuku mulai no tuala vile la mu'unalai no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. ¹⁰ ✧ Anu mu'unalai la mumaisou itema vile avolu musoli a uxoxolu no nano ne. Ioxe, ta mitema e mixoxolu no nano no taasou lalotu ne ikamuli vote'i sou lexe i'oxonu Iesu ususu, la mitali'isou lexe, "Loxovaa lapuloto noxinge movikala lexe umomomo sou tapamaulinu itema vile no voxo Tavuna?" ¹¹ ✧ Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Lexe vile no taingengi ne sipsipu vile ulapau u'unalai

✧ 12:4: Liv 24:5-9 ✧ 12:5: Iti 28:9-10 ✧ 12:6: Mat 12:41-42
 ✧ 12:7: Ose 6:6; Mat 9:13 ✧ 12:10: Luk 14:3 ✧ 12:11: Luk 14:5

no taxa no voxo Tavuna, la loxovaa, anu iou uvaxau uxoxolu ne, uasi ulapunu utelo? ¹² Xo itema mauxixu anu mii mutila mua'ulixu sipsip. La sou lapuloto muvikala lexe nenge ta momomo sou ta'oxonu 'ilixo laixe no voxo Tavuna sou tasu'uline'i ta menexinge.” ¹³ Xe Iesu muavuti la muvikalano itema e avolu musoli ne lexe, “Namexiinu avone.” Xe anu mumexiinu avolu ne muatu la avolu ne laixe alaxu vilesisi loxo ane vile 'ole. ¹⁴ ✧Xe ta Palisaio mimaisou aloxo ne la milaa vilevilesi, la milai mipita sou ikamuli vote'i sou lexe ivau Iesu usoli.

Itema sou Xaixai Noxou Lataua Ane Anu Musosovosou

¹⁵ Ia Iesu mulavusou aloxo ne la Anu musuku mulai no tuala vile la. Anu mulai la ta mitema tavu'alo mimulinu la Anu mupamauline'i. ¹⁶ ✧La mutalosi'a lexe ane'i ia'aloxu mii ma'ia e ane'i mimaisou ne mamu xe ipala'alixu mamu. ¹⁷ Anu muvikala aloxo ne sou umomomo sou vaikala mulaa no anaxu Aisaia itema sou palomatana muvikala aloxo 'o,

¹⁸ ✧ ✧ “Itema sou xaixai noxilo e eni esosovosou ane,
 mo emasaxau misevile xo opoleli u'osasou manina.
 Eni a'ana'analixu no anu Uleenu Tavuna noxilo
 la ua'aloi'a ta mitema no lia 'o ukalusi no anu 'ili'ilixo mulapu.

¹⁹ Anu umomomo sou ukaitolo mo uunga uasi,
 mo umomomo sou ilomusou xolinu no vote'i uasi.

✧ **12:14:** Ioa 5:16 ✧ **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 ✧ **12:18:** Ais 42:1-4 ✧ **12:18:** Mat 3:17

- 20 Visoviso anu mamalaxu sou uxola la uxola ia umomomo sou anu uxolau uasi mo lalamo e uikisou masua la ukaa laixe uasi ne utausou mo usitanoxu uasi. Anu u'oxonu aloxo ne ulai uxali no mine anu u'oxonu 'ilixu lailaixe ane muuliuli manina.
- 21 La sou no anu ualasou la ta mitema no lia ukalusi 'o imuxaxu tane'i noxou Lataua.”

Iesu Xe Velusavelu

(*Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10*)

- 22 Ane'i milailixu itema vile uleenu masua vile muxolu noxou la mu'oxonu iou seleveenu xe anaxu mutomu mune'e noxou Iesu, sou lexe Anu upamaulinu mo sou anu uvikala xe umalei.
- 23 Anu mupamaulinu itema ne la ta mitema tavu'alo mikuluke la mivikalane'i ngatongato'o lexe, “Loxovaa itema 'o anu Deviti 'olu?” 24 ✧Ia ta Palisaio milomusi'a ilelemolu la mivikalane'i aloxo 'o, “Anu itema anu 'o ukusai'a ta uleenu ta masumasua no anu xavi noxou Velusavelu anu tila noxi'a ta molosila.” 25 Ia Iesu mulavusou xavutalai'a la muvikalane'i no anu vaikala latilovo aloxo 'o, “Lexe tuala xalee tila vile ta mitemasou ikalipalane'i sou i'oto'oto ngatongato'o noxi'a, la tuala ne umomomo sou utulu pekia'u uasi. Mo tuala tila vile xe ta mitemasou tani vile ikalipala xe i'oto ngatongato'o la ane'i imomomo sou ixolu laixe uasi. 26 La sou loxovaa Satani umomomo sou ukusau Satani la? Lexe Satani ilo'a ta mitema noxou ikalipala xe i'oto'oto ngatongato'o la anu xaviinu uasisi. 27 Mo lexe eni akusai'a ta uleenu ta masumasua no anu xavi noxou Velusavelu, la sou no anu xavi noxou

✧ 12:24: Mat 9:34; 10:25

'ei ane ta mitema noxinge ikusai'a ta uleenu ta masumasua no anu ne? La sou ta mitema noxinge ivikalangengi lexe vaikala noxinge ne temanu uasi. ²⁸ ✧Ia lexe eni akusai'a ta uleenu ta masumasua no anu xavi Uleenu Lataua, la sou ngingi ngalavusou lexe saxisaxila'u noxou Lataua ne a mune'e noxinge 'o. ²⁹ Mo lexe itema vile umasaxa lexe u'unalai no taasou itema la'ia vile ne mo utaxusou mimii noxou la anu laixe lexe usakisakiinu itema ne tei 'o. Xe ukalu la sou anu u'unalai no tani sou upakalinu miumiu. ³⁰ ✧'Ena'ei ane noxilo uasi la anu u'apixo mo 'ei ane usu'ulileli sou upitane'i ta mitema uasi ne la anu sou ukusai'asi." ³¹ ✧Mo Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o, Eni avikalangengi manina lexe Lataua umomomo sou uxii tumalou 'ili'ilixo masumasua mo vaikala masumasua noxi'a ta mitema ane i'oxonu ulai noxou. Ia anu ane uvikala masua ulai noxou Uleenu Tavuna ne, la Lataua umomomo sou uxii tumalou uasi. ³² Mo 'ena'ei ane uvikala masua noxou Itema 'Olu la Lataua umomomo sou uxii tumalou. Ia lexe 'ei ane uvikala masua ulai noxou Uleenu Tavuna ne, la Lataua umomomo sou uxii tumalou uasisi manina. Vaimomo 'o xe ili'i la susu noxou ne uxolu avile.

Ovu Ilou Ngiaxu
(Luk 6:43-45)

³³ ✧Lexe ngingi natounu ovu laixe la ngingi nga'elexu ngiaxu laixe. Ia lexe ngingi ngatounu ovu masua la ngingi nga'elexu ngiaxu ne masua kalumo. Xo ovu ne nenge tatongonu no anu

✧ 12:28: Apo 10:38; 1Ioa 3:8 ✧ 12:30: Mak 9:40; Luk 9:50

✧ 12:31: Eva 6:4-6 ✧ 12:33: Mat 7:16-20

ngiaxu kalumo. ³⁴ ✧Ngingi lasile molosila ta 'olu, la sou ngingi ngamomomo sou nga'oxonu vaikala laixe a loxovaa e ngingi 'ilixo masumasua mu'ana'ana noxingesi 'o? Xo mii ma'ia ulaa no anangenge ne upala'alixu mii ma'ia ane mu'ana'ana no nano no opongengi la sou anu mulaa muatu ne. ³⁵ No anaxu itema laixe la ulaanu mii ma'ia lailaixe ane mukopinu muai no nano no tanu. Xe no anaxu itema masua la ulaanu mii ma'ia masumasua e mukopinu muai no nano no tanu. ³⁶ La sou eni avikalangengi manina aloxo 'o, ulai ili'i no anu voxo sou tatulu no anu vaivaikala la ane'i ino'u ulusou vaikala masumasua e mulaa no anaxa'a ne. ³⁷ Xo no anu vaivaikala noxine molu upalalixene lamana no mine tatulu no anu vaivaikala. La sou no anu vaivaikala noxinesi ne molu upala'alixene lexe nini itema laixe xe itema masua.”

*Sosovo Vile La Uasi, Noxou Ionasi
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)*

³⁸ ✧La sou ta Palisaio ilo'a ta tisa sou lapuloto miavuti la mivikalanu Iesu aloxo 'o, “Tisa, nexi temasaxa lexe nini na'oxonu sosovo vile mo nexi tamaisou.” ³⁹ ✧Ia Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Ta mitema sou susu mo ta mitema ilavusou i'oxo'oxonu 'ili'ilixo sou vote'i vaimomo 'o, ne imasaxa lexe imaisou sosovo vile. Ia umomomo sou imaisou sosovo vile uasi. Ia anu sosovo vilesisi ane noxou itema sou palomatana Iona nesi. ⁴⁰ ✧La sou anu iou vilesisi a loxo Iona muxolu voxo tatalu xe 'olovoxo tatalu no nano no opoonu sinana tatila ne, la itema 'Olu kalumo uai

✧ 12:34: Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:45 ✧ 12:38: Mat 16:1; Luk 11:16; Ioa 6:30 ✧ 12:39: Mat 16:4; Mak 8:12 ✧ 12:40: Ioa 1:17

voxo tatalu xe 'olovoxo tatalu no nano no lia tanu. ⁴¹ ✧ No anu voxo sou Lataua utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala la ta mitema ne Ninive iavuti la ilea anaxa'a ulai noxi'a ta mitema e mipaa vaimomo 'o. Xo ane'i no voxo ane Iona mulai xe mua'aloXu vaikala noXou Lataua mulai noxi'a la ane'i mixiunu oXone'i. Xo vaimomo 'o itema vile anu ualasou uaulixu Iona. ⁴² ✧ Mo no anu voxo ane ne kalumo la tatananu tuala ne Seva (ane sema) ilo'a ta mitema e mipaa vaimomo 'o itulu no anu vaivaikala. La ane'i iteloo vaikala noxi'a ta mitema e mipaa vaimomo 'o. Xo ane'i me'a no paxa no lia pa'umolu no xalee muto'o 'ole, ane'i milutu mine'e sou milomu no anu vaikala sou lavulavu noXou Solomoni. Ia vaimomo 'o ne itema vile anu mutila noXou Solomoni 'a uxoxolu 'o. ⁴³ Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaivaikala la aloxo 'o, Lexe uleenu masua vile ulaa uatu noXou itema, la anu ulai uxixaoxao no tani 'esi'esi sou ukakamuli tanixu sou lexe uxolu mo uma'ila no anu la uxalisou uasi, ⁴⁴ la anu molu uvikalanu lexe, 'Alivu mo alai no tani e e'umesou 'ole.' Ia anu une'e xe umalei lexe tani no nano ne misilapanu malemalenge mo mimii ne muta'olu laixe, ia evile uxolu no nano no anu uasi. ⁴⁵ ✧ Ia ulai ukasi noxi'a ta uleenu ta masumasua muxatele tamei e 'ilixone'i masumasua manina mua'ulixu 'ilixu noXou ne. La ilo'a ilai ixolu no nano no tani ne. La sou xoluxoluxu itema ne uxali masua no anu xoluxoluxu tei. Anu iou vilesisi aloxo ne uxali noxi'a ta mitema sou i'oxo'oxonu 'ili'ilixu masumasua e mipaa vaimomo 'o."

*Iesu Nenu Ilo'a ta Vimovimou
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ No mine Iesu uao uvivikalane'i ta mitema o la nenu ilo'a ta vimovimou mine'e mitulu no ale sou imasaxa lexe ivikala noxou. ⁴⁷ La sou itema vile muvikalanu lexe, "Nenine ilo'a ta vivine 'a itutulu no ale sou imasaxa lexe ivikala noxine." ⁴⁸ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a lexe, "Nenilo 'ei ne, mo ta vivilo ta 'ei ne?" ⁴⁹ Xe muavuti la mutolosou avolu mulai noxi'a ta molomolo noxou la muvikala lexe, "Ngamaisi'a nenilo ilo'a ta vivilo ane'i ane? ⁵⁰ ✧ Xo 'ena'ei ane umulinu masaxa noxou mamilo teitexi no opo loxotolo la anu vivilo xe vivilo sema xe nenilo ane."

13

Vaikala Tovola'i sou Itema Usu'anu Ovu Ngiaxu

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ No anu voxo vilesisi ne la Iesu mulaa muatu no tani ne la mulai muxolu no luaki pa'umolu. ² ✧ La ta mitema tavu'alo misevile mine'e mixali noxou mole mitataasou, la sou Anu muili'e mutelai no uaxa la mutalupexa no anu, ia ta mitema mita'o no tasi'i ne. ³ Anu mua'aloi'a no anu mimii tavu'alo. Ia a'alo latala ne Anu mulailixu no anu vaikala latilovosi, la musokou aloxo 'o. "Ngalomu itema vile mulai no xaixu sou usu'anu ovu ngiaxu. ⁴ La se'i mulapalapau no vote'i, la ta ngiala mine'e mi'ou mukalusi. ⁵ Xe se'i mulapalapau no lia ane lavolavo'o, la mupau palea xo lia ne muxolu se'i teitexisi. ⁶ Ia aso muiei, la muxalo alaxu vilesisi xo uliuli'u ne ulai no lia manina uasi. ⁷ Xe se'i mulapalapau mulu'e no xuxua tanutanu, xe muleme la xuxua mukupokuponu

✧ 12:50: Rom 8:29 ✧ 13:2: Luk 5:1-3

mole unene'a ua. ⁸ Ia se'i ne, mulapalapau mulu'e no lia laixe, la muleme muxali tila mole munene'a. Se'i muxalilixu itemaxu ta'uve, xe se'i itemaxu tatalu, xe se'i la mavulovexa tatalu. ⁹ La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, Ite ma ane sangalou la anu ulomusou vaikala.”

Iesu Muvikala Vaikala Latilovo Ulai Noxi'a ta Mitema Tavu'alo

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ioxe ta molomolo noxou miavuti la milai 'alai noxou no uaxa ne, la mitali'isou aloxo 'o, “Tava'u a loxovaa la sou nini navivikalane'i ta mitema, la navikalane'i no anu vaikala latilovosi 'o?” ¹¹ La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ne Lataua mulosiengixu laaxu vaikala mutalume sou saxisaxila'u noxou. Ia ane'i ne uasi. ¹² ✧ La sou lexe itema ane anu muno'u mimii mose'i 'o, la Lataua ulosou mimii se'i la. La anu umomomo sou pa'usou no anu mii vile uasi. Ia lexe itema ane uno'u mii vile uasi, la Lataua uxexeenu mii ma'ia kitu'a se anu muno'u ne. ¹³ Anu tava'u aloxo ne, la sou eni avivikala la, a'oxonu vaikala latilovosi. La sou ane'i imamalei mo imamalei ne ia imaisou mii vile uasi. Mo ilolomu mo ilolomu ne ia ilomusou mii vile uasi. Xe ilavusou mii vile uasi. ¹⁴ ✧ Noxi'a ta mitema ne la sou anu umomomo sou vaikala noxou Aisaia itema sou palomatana muvikala aloxo 'o,

‘Ngingi ngalolomu mo ngalolomu ne ia umomomo sou ngalavusou laaxu uasi.

Mo ngingi ngamamalei mo ngamamalei ne ia umomomo sou ngatongonu uasi.

✧ 13:12: Mat 25:29; Mak 4:25; Luk 8:18; 19:26 ✧ 13:14: Ais 6:9-10; Ioa 12:40; Apo 28:26-27

15 Xo ta mitema ne mitatusou opone'i mo sangali'a kalumo ne mutomutomu xe ie'i ne seleveenu mukalu la imalei uasi. Loxo 'o io ie'i laixe xe imalei mo sangali'a laixe sou ilomusou vaikala xe ilavusou vaikala laaxu la ixiunu opone'i la sou eni apamauline'i.'

16-17 ✧Eni avikalangengi manina lexe tatei la ta mitema sou palomatana tapiena, mo ta mitema 'ilixone'i mulapu tapiena, mo masaxa noxi'a mutila lexe imaisou mii ma'ia ane ngingi ngemaisou xe ilomusou mii ma'ia ane ngingi ngelomusou ne, la uasi. Ia ngingisi nga'osa xo ngingi ngemaisou xe ngelomusou.

Iesu Muvikala Latilovo sou Itema Mupeinu Uiti Ngiaxu no Xai

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Ioxe ngalomusou vaikala latilovo sou itema usu'anu ovu ngiaxu laaxu. 19 Ovu ngiaxu e mulapau no vote'i ne anu aloxo itema e ulomusou vaikala noxou Lataua sou saxisaxila'u noxou ia ulamana no anu uasi, la itema masua une'e uxexeenu no anu xavutalau. 20 Xe ovu ngiaxu e mulapau no lavolavo'o ne, anu aloxo itema e ulomusou vaikala noxou Lataua la u'osa sou ulomusousi. 21 Ia umulaxu no tanu uasi loxo uli'u ulu'elai uasi. Xe no mine tu'utu'umaxu xe vaikala seville uto'omolu la anu ulapau alaxu vilesisi. Tava'u xo uli'uli'a uasi, la vaikala ne uxoo maxuveeni uasi. 22 ✧Xe ovu ngiaxu ane mulapau no xuxua ne, loxo itema e ulomusou vaikala noxou Lataua ia uxavutala piena no anu

✧ 13:16-17: Luk 10:23-24 ✧ 13:22: Luk 12:16-21; 1Ti 6:9-10, 17

mauli ilou xoluxolu no lia 'o, mo umasaxa lexe xavutalau utulu pekia'u no lamoli xe mauli no lialia 'o. La sou mimii ne usu'asou vaikala noxou Lataua la unene'a no anu maulixu uasi. ²³ Xe oву ngiaxu ane mulapau no anu lia laixe ne aloxo itema e ulomusou vaikala noxou Lataua la umulaxu no tanu mo mulavusou laaxu. La nene'axu uxali loxo se'i muxalilixu itemaxu ta'uve mutelo no latanu la, xe se'i itemaxu tatalu mutelo no latanu la, se'i la mavulovexa tatalu mutelo no latanu la.”

Vaikala Latilovo sou Uiti Xe Uiti Ane Masua

²⁴ Ioxe Iesu muavuti la musolonu vaikala latilovo vile aloxo 'o, “Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo anu aloxo itema vile mulai mutotou uiti ngiaxu laixe no xai noxou. ²⁵ Ia no 'olovoxo vile ane'i miaiai mukalu la, uluau itema ne mune'e mutotou uiti masua ngiaxu no taitaiinu uiti 'ole la mulivu mulai. ²⁶ Xe no mine uiti mupau mutelo tatatila xe munene'a la uiti masua 'ole muleme kalumo. ²⁷ Ia ta mitema sou xaixai noxou tatananu xai ne mine'e la mitali'isou lexe, “Tila, loxovaa nini netotou uitu laixesi no xai? Ia 'ena'ei mutounu uiti masua e muleme kalumo ne?” ²⁸ Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, ‘Uluaxeni mu'oxonu ane.’ Ioxe ta mitema sou xaixai noxou itema ne miavuti la mitali'isou lexe, ‘Loxovaa nini nemasaxa lexe nexi talai mo takakalau uxexee?’ ²⁹ Anu muavuti la muvikalane'i lexe, ‘Mamu xo maasi xe ngingi ngalai ngakakala'u la ngaluvusou uiti kalumo.’ ³⁰ Iengi uvaxau uleleme ilou uiti ne mo uiti lingamo. Xe no anu voxo sou kokoli la sou avikalane'i ta mitema e ikokoli ne lexe iluvusou uiti masua ne tei mo ivotunu tavatavalanu mo ilai

ipitanu sou u'ela. Xe ukalu, la sou ipitanu uiti la ilai imuxaxu no tani sou la'ilali noxilo.”

*Vaikala Latilovo sou Masitati Ngiaxu Xe Isi
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-21)*

³¹ Iesu musolonu vaivaikala latilovo vile la aloxo 'o, “Saxisaxila'u noxou Lataua ne, aloxo mii e ilemolu lexe masitati ngiaxu. E itema vile muno'u la mutotou no xaixu. ³² Masitati ne ngiaxu kitu'a manina no anu mimii iouiou e itotou no xai. Ia itounu xe uleme la uleme toxoxa'a manina, la ua'ulixu la'ilali iouiou e mitounu no xai ne. Avolu ne toxotoxoxa'a mo uialaijala ulai no ale la ta ngiala ine'e mo i'oxonu iomusi'a no avoavolu ne.” ³³ Mo musolonu vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile la aloxo 'o. “Saxisaxila'u noxou Lataua ne aloxo isi seville e sema vile mino'u sou mipitanu mixiunu ilou palaua, la usoxolixu veleti ne uxali toxoxa'a.” ³⁴ No anu vaivaikala noxou Iesu ne, la muvivilalane'i ta mitema tavu'alo ne no anu vaikala latilovosi. ³⁵ ✧Sou umomomo sou vaikala noxou itema sou palomatana mulemolu tatei aloxo 'o.

“Eni avivikala, la avivikalangengi no anu vaikala latilovo si,
eni avivikalangengi no anu mimii ma'ia ane mutalume tatei
no mine ikoinu tuala xalexalee uao, mune'e muxali vaimomo 'o.”

*Iesu Mululusou Laaxu Vaikala Latilovo sou Uiti
Xe Uiti Masua*

³⁶ Ioxe Iesu muavuti, la ta mitema tavu'alo ne mixoxolu ne, ia Anu musuku mulai no nano no tani. Xe ta molomolou miavuti la milutu milai noxou, la mivikalanu, “Nalulusou laaxu vaikala

latilovo sou uiti masua e muleme no nano no xai noxixe.”³⁷ Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Itama e mutotou uiti ngiaxu ne Itama 'Olu.³⁸ Xe xai ne xalexalee tuatuala no lia 'o. Mo uiti ngiaxu ne ane ta mitema e mixolu no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua. Xe uiti masua ne ane Satani ta 'olu.³⁹ Uluau e mune'e mutotou uiti ngiaxu masua ne ane Satani. Mo voxo sou kokoli ne ane voxo kaluxusou. Xe ta mitema sou ikokoli no xai ne ane ta angelo.⁴⁰ ✧ Mo uiti masua e ipitanu sou u'ela no navu ne, anu 'ilixio ane ne uxali no anu voxo kaluxusou aloxo ne.⁴¹ ✧ Itama 'Olu upalusi'a ta angelo noxou la ixexenu mimii masumasua e u'oxoo masuane'i ta mitema, mo ane'i ane mi'oxonu 'ilixio masumasua ne ixexe no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo.⁴² ✧ Ane'i ileane'i ulai no navu toxoxa'a. No anu navu ne la ane'i itama xe anaxa'a ukalakiki.⁴³ ✧ Ia ane'i ta mitema ane 'ilixione'i mulapu la ixali loxo aso no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua Mamilu. La sou 'ena'ei ane mulavusou lexe sangalou laixe sou ulolomu no anu la anu laixe lexe anu ulomusou vaikala ane 'o.

Vaikala Latilovo sou Poxolusou Mimii Mi'asixu Xe Lasala

⁴⁴ Iesu mululusou vaikala latilovo ne laaxu mukalu, la musolonu vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile la aloxo 'o. 'Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo poxolusou mimii lailaixe e mi'asixu mutalumeiou no lia. Ia itama vile mulai xe muxalisou la musukunu mulai mutalumeiou la. La anu mu'osa misevile xe muavuti la musovanu

✧ 13:40: Ioa 15:6 ✧ 13:41: Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27

✧ 13:42: Mat 8:12 ✧ 13:43: Tan 12:3

mimii noxou ne mukalusi. Xe mukalu la mulai sou mulotonu lia xalenu anene.

⁴⁵ Mo Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne anu aloxo lasala laixe e itema vile usovanu mimii ukakamulinu sou lexe ulotonu.

⁴⁶ Ia mulai xe muxalisou vile lailaixe manina la mulai musovanu mimii noxou mukalusi. La sou anu mulai mulotonu lasala ne.

Vaikala Latilovo sou Vu'o

⁴⁷ Iesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou no anu vaikala latilovo vile la aloxo 'o. Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo vu'o vile ta mitema ivu'ovu'o no anu no luaki. Vu'o ne ileanu ulu'elai no luaki la ta sinana iouiou ine'e i'una no anu. ⁴⁸ Xe vu'o ne u'ana'ana ukalu, la sou ta mitema ne ilapunu uatu no tasi'i, la sou ixolu sou ilevine'i ta sinana. La itaataane'i ta sinana ane ta lailaixe no lakela xe ane ta masumasua la ipeine'i. ⁴⁹ Anu iou vilesisi aloxo ne uxali ili'i no mine tuala xalexaleenu ukalu. La ta angelo ine'e ikalipakane'i ta mitema ta masumasua noxi'a ta mitema ane milapu. ⁵⁰ ✧ La ileane'i ulai no navu ane toxoxa'a la itatama xe anaxa'a ukalakikiki.' ” ⁵¹ Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, “Loxovaa ngingi ngelavusou vaivaikala latilovo ne laaxu?” La ane'i mikolinu lexe “Ani.” ⁵² Anu muavuti la movikalane'i lexe, “Aloxo ne la sou ta tisa sou lapuloto ne ane'i milavusou laaxu vaivaikala sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. Ane'i aloxo ta mitema sou isaxila'u tani tatila vile. Ane'i i'una no tani ne la ilaasou mimii lailaixe e mikuponu muai ne uatu. La ilaanu alaalavua, xe teiteinu kalumo.”

✧ 13:50: Mat 13:42; Luk 13:28

Ta Nasaleti Mikusau Iesu
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ No mine Iesu mukalusou vaikala latilovo mukalu la Anu musuku mulai no tualasou ne Nasaleti. ⁵⁴ ✧ Anu mulai muxali no tualasou mukalu la mu'unalai no taasou lalotu noxi'a. Xe ane'i milomusou vaivaikala noxou la mikuluke manina. La mitali'i lexe, "Itema 'o muno'u lavulavu ne'i 'o? Mo tava'u a loxovaa la sou Anu muno'u xavi sou u'oxonu sosovo iouiou 'o?" ⁵⁵ ✧ Nenge telavusou lexe itema ne Anu itemasou utulusou tani vile 'olu ane, mo nenu ualasio lexe Malia xe ta vimovimou ane Iakovo ilou Iosepu mo Saimoni xe Iudasi. ⁵⁶ Mo ta vimovimou ta sema kalumo ane nenge nenge'a taxoxolu 'o. Ia loxovaa la Anu muno'u xavi sou u'oxonu sosovo 'o?" ⁵⁷ ✧ La ane'i ilomuxu uasi. Ia Anu muavuti la movikalane'i lexe, "Itema sou palomatana ne ta tema tualasou ilo'a ta minuminu no nano no taasou ne ilavusou itoxonu uasisi manina. Ia no tuala va'ava'axusi ne la ta mitema itoxonu misevile." ⁵⁸ La sou Anu u'oxonu sosovo tavu'alo uasi xo ane'i imuxaxu tane'i noxou uasi.

14

Soli Noxou Ioanesi
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ No voxo ane Elodesi muxolu tatananu tuala ne Xalilaia, la mulomusou a'alosou xaixai noxou Iesu. ² La sou movikalane'i ta mitema sou xaixai noxou lexe, "Itema ane ne anu Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema ane. Anu musoli mo mi'asixu ia mumauli a mutulu ne. La sou anu xaviinu sou u'oxonu sosovo iouiou ne." ³⁻⁴ ✧ Xo Elodesi

✧ 13:54: Ioa 7:15 ✧ 13:55: Ioa 6:42 ✧ 13:57: Ioa 4:44

✧ 14:3-4: Liv 18:16; 20:21; Luk 3:19-20

muno'e ou e Pilipi semau sou mu'uluxe, la sou Ioanesi movikalanu lexe, "Nini ne'oxonu 'ilixo ane ne, umomomo no anu lapuloto noxou Mosesi uasi, sou neno'e Elodia vivine semau la ne'uluxe ne." ⁵ ✧Ioanesi movikalanu Elodesi aloxo ne, la anu la'iaxu, la anu umasaxa lexe uvau mo usoli. Ia u'ume noxi'a ta mitema xo ane'i mi'oxo lexe anu itema sou palomatana vile ane. ⁶ Xe voxo sou isosovo sou voxo ane Elodesi nenu mivo'onu no anu muxali la anu mu'oxonu la'ilali toxoxa'a. Ia no mine ane'i i'ani'ani la Elodia 'ilie sema mi'unalai no nano no tani la milei no ie'i. La Elodesi muisuxu leie ne. ⁷ La sou anu muavuti la musakii vaikala mo movikala lexe, "Manina teitexi, nini nemasaxau mii ma'ia xe navikalaleli, la eni alosinesi." ⁸ Xe nenie miavuti la mi'unanu tane noxie lexe imasaxau Ioanesi kisou. La sou ane'i milai miyikalanu mamie lexe, "Eni emasaxau Ioanesi kisou uai no anu la kupapa vile une'e." ⁹⁻¹⁰ La tatananu tuala ne opo tu'umaxu manina, ia umomomo sou uxiunu xavutalau uasi. Xo uxavutala no anu vaikala musakiinu noxie 'olu mo movikala lexe manina teitexi, xe uxavutala noxi'a ta tatila e mine'e no anu la'ilali ne kalumo xo ipupuio. La sou anu mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto lexe ilai no taasou navunavu mo ixotonu Ioanesi xolanu mo ino'u kisou une'e noxie loxo ane mimasaxau ne. ¹¹ Ane'i milai mixotonu xolanu mukalu la mimulaxu kisou no anu lakupapa la sou mino'u mune'e sou milosie vuanga ne. La sou ane mino'u mulai noxie nenie. ¹² Xe ta molomolo noxou Ioanesi mine'e la sou mino'u vasimolu mulai sou mi'asixu. Ane'i mi'asixu mukalu la milai mia'alou Iesu.

✧ 14:5: Mat 21:26

Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 'Ani
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Ioa 6:1-14)

¹³ Iesu mulomusou a'alo sou Ioanesi mukalu, la Anu mutelo kokovu no anu uaxa sou mulai no xalee tani e ta mitema se'i ixoxolu no anu uasi. Ia ta mitema no xalexalee tuala ta tatila milomusou la mimulinu mimuamua'i no tava'a la milai mixali. ¹⁴ Xe no mine Iesu mune'e muxali no tasi'i la mumaisi'a ta mitema tavu'alo ita'ota'olu. La Anu tanuxa'a misevile, la sou anu mupamauline'i ane'i ane pipiena mu'oxone'i. ¹⁵ Xe no 'olo'olovoxo manina la ta molomolo noxou mine'e mivikalano lexe, "Anu a'ala'alai sou aso u'una, la sou anu laixe lexe nini napalusi'a mo ilai no tuatuala se'i 'ala'alai 'o mo ilotonuxa'a la'ilali sou i'ou. Xo nenge texolu no xalee lia ane 'o ne ta mitema se'i ixolu no anu uasi." ¹⁶ Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, "Uasi, ngapalusi'a ilai mamu, ngingi minge ngakamulixa'a la'ilali mo ngalosi'a i'ou." ¹⁷ Ane'i miavuti la mivikalano lexe, "Nexi veleti ta'uvesi xe sinana ta tameisi ane 'o." ¹⁸ Xe Anu muavuti la muvikalane'i lexe, "Ngano'u une'e." ¹⁹ ✧ La sou Iesu mupalusi'a ta mitema ne sou mixolu no lia no ia'eia'e ne. Xe ane'i mita'olu no lia mukalu la sou anu muno'u veleti ta'uve ne ilou sinana ta tamei ne la iou mulai teitexi no opo loxotolo sou mulemolu laixe musuku mulai noxou Lataua no anu. La sou Anu muse'ise'inu veleti ne la mulosi'a ta molomolo noxou sou mimila'anu noxi'a ta mitema. ²⁰ Ane'i latala ne mi'ani'ani xo mole mi'ana'ana manina, la sou ta molomolo noxou Iesu mine'e mitaxusou la'ilali matomatovinu pa'upa'usou. Ane'i mitaxusou xe mipitanu, la mitataanu no lakela mavulovexa mo mulu'e lia tamei. ²¹ Itiitisi'a ta

✧ 14:19: Mat 15:35-39; Mak 8:6-10

mitema e mi'ani ne mumomomo loxo 5,000. Ane itiitisi'a ta mulusi ia ta sema xe ta molomolo ino'u itiitisi'a uasi.

*Iesu Mumuamua'i no Lexa
(Mak 6:45-52; Ioa 6:15-21)*

²² Xe alaxu vilesisi 'o la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou sou mitelo no uaxa la miuli milai no xalee vile. No mine Anu mupalusi'a ta mitema milailai. ²³ ✧Xe ili'i no mine Anu mupalusi'a ta mitema milailai mukalu, la Anu mutelai teitexi no laxa'ilu vile sou mukilaka. Xe no 'olovoxo la Anusisi muxoxolu no laxa'ilu ne. ²⁴ Ia no mine uaxa mulai nopaxa, la xasi mo atume toxoxa'a molu no talaxa'a mune'e ututeletelenu uaxa ne la ulivulivusi'a. ²⁵ No mine 'ala'alai sou lamana ukekea la Iesu mumuamua'i no lexa loxo'u mulai noxi'a. ²⁶ ✧Xe ta molomolo noxou mimaisou Iesu mine umuamua'i no lexa loxo'u ia unene'e noxi'a la ane'i tane'i kalaua xo mixavutala lexe male ulee xale'a vile ane, la ane'i miungaunga. ²⁷ Xe Anu muavuti la mupasi-paa movikalane'i alaxu vilesisi lexe, “Nga'ume mamu! Peki'ainge xo enisi'a!” ²⁸ Xe Pita muavuti la movikalanu lexe, “Tatila lexe nini manina, la navikalaleli mo amuamua'i no lexa loxo'u, alai noxine.” ²⁹ Iesu muavuti la movikalanu lexe, “Nane'e.” La sou Pita mutaloxo teitexi no uaxa mulu'e la mumuamua'i no lexa loxo'u mulai noxou Iesu. ³⁰ Ia no mine anu mumaisou atume ilou xasi toxoxa'a xe mu'ume, la musoko sou u'uo'uo ulu'elai. La sou mu'ava noxou Iesu lexe, “Tila! nasu'ulileli.” ³¹ ✧Alaxu vilesisi la Iesu mutolosou avolu mulai la mulapunu mutelo. La movikalanu lexe, “Nini loopala noxine kitu'asi,

✧ 14:23: Luk 6:12; 9:28 ✧ 14:26: Luk 24:37 ✧ 14:31: Mat 8:26; Mak 4:39

mo xavutalamenti ta tamei sou ma'i?" ³² Xe ane'i ilou mitelo no uaxa la atume ne tasiau. ³³ La sou ane'i teitexi no uaxa ne mimaisou aloxo ne la mixola'u tava'a sou milotu noxou la mivikala lexe, "Manina misevile, nini Lataua 'Olu."

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Mii Pipiena ne Xenesaleti
(Mak 6:53-56)

³⁴ Xe ane'i milai la mixali no kupa xalee vile ne Xenesaleti. ³⁵ Xe ta mitema no tuala ne mitongonu Iesu la misova anaxa'a mulai no tuatuala ta tatila 'ala'alai no pa'upa'ume'a. La ta mitema mitavutavulene'i ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i no luusi'a sou mine'ene'i noxou Iesu. ³⁶ ✧ La mivikalanu pekia'u lexe ta mitema ane vovolea iouiou mu'oxone'i ne ikasou tokolomou veveeni telexusi. La sou ane'i latala ane mikasou ne mimauli.

15

Lapuloto Noxou Lataua Muuli no Anu Lapuloto Noxi'a ta Mitema
(Mak 7:1-13)

¹ Alaxu vile la ta Palisaio ilo'a ta tisa sou lapuloto me'a ne Ielusalemu mine'e noxou Iesu, la mitali'isou aloxo 'o. ² "Tava'u loxovaa, la sou ta molomolo noxine imulinu lapuloto noxi'a ta xaixaisinge ua, mo i'uinu avo'a ka sou i'ani ua?" ³ Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa la sou ngingi ngamulinu lapuloto noxou Lataua ua, ia ngemulinu noxinge 'o?" ⁴ ✧ Xo Lataua muvikala lexe, 'Ngatoxone'i mamine ilee nenine.' Mo 'Anu ane uleanu vaikala se'i

✧ 14:36: Mat 9:20-21 ✧ 15:4: Mul 20:12; 21:17; Lap 5:16

masumasua ulai noxi'a momu ilee nenu, la itema ne ivau usoli.' ⁵ Ia ngingi ngavikala lexe, itema vile uvikalane'i momu ilee nenu lexe, 'Su'uli ma'ia ane lexe ngingi ngongou ngano'u noxilo ne anu ulai noxou Lataua.' ⁶ Anu u'oxonu aloxo ne la utoxone'i momu ilee nenu uasi. Ngingi ngepolovilenu vaivaikala noxou Lataua laaxu la ngelai nge'unanu no anu lapuloto noxi'a ta xaixasinge. ⁷ La sou Aisaia itema sou palomatana muvikalasinge ne manina. Iesu muvikalala lexe, 'Ngingi ta mitema sou kalakalavoi!' Anu mukaukavunu singe aloxo 'o,

⁸ ✧ 'Ta mitema ano 'o ne i'itinu ualasilu no anaxa'asi,

ia oponeli ne muxolu va'axu noxilo manina.

⁹ Mo ilotu noxilo ne, ia lalotui'a ne maninasou uasi.

Xo ilosie'ixu ta mitema no anu lapuloto molu noxou Lataua uasi,

lapuloto ane molu noxi'asi.' "

Mimii Ane Molu no Nano no Opoo Itema La U'oxo Masua
(Mak 7:14-23)

¹⁰ Xe Iesu muavuti la mu'avali'a ta mitema tavu'alo ne mine'e noxou mukalusi la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi latala ne ngalomu laixe noxilo mo ngalavusou laixe no anu mii ano 'o. ¹¹ ✧ Mii ma'ia ane u'una noxou itema anaxu ne ulavusou u'oxo masuanu uasi, ia mii ma'ia ane ulaa uatu no anaxusi ane u'oxoo masuanu." ¹² La sou ta molomolo noxou mine'e mitali'isou lexe, "Nini nelavusou lexe ta Palisaio milomusou vaikala noxine la oponeli tu'umaxu

uasi?” ¹³ Anu mukoline'i aloxo 'o, “Lexe ovuovu ane Mamilo teitexi no opo loxotolo utounu uasi, la anu uluvusou ilou uliuli'u. ¹⁴ ✧Ngaxavutala noxi'a ta mitema aloxo ne uasi, ane'i loxo ta mitema ie'i seleveenu iulaxune'i ta menexi'a. Ia lexe itema e iou seleveenu ulaxunu itema iou seleveenu kalumo, la ane'i ilou ilapau ulu'elai no taxa ukei.” ¹⁵ Xe Pita muavuti la muvikala lexe, “Nalulusou vaikala latilovo ne noxixe.” ¹⁶ Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, “Loxovaa ngingi kalumo ngalamana uasi? ¹⁷ Ngingi ngelavusou lexe mii ma'ia e u'una noxou itema anaxu ne ulai uai no nano no opoonusi ka ulaa uatu la ulai no ale. ¹⁸ Ia mii ma'ia muxolu no nano noxou itema tanu, ia ulaa uatusi ane u'oxoo masuanu itema ne. ¹⁹ Xo no nano no tanu itema ne 'ili'ilixo loxo xavutala masumasua, mo 'ilixo sou vote'i, mo pakali, mo uvau itema usoli, mo 'ilixo ane mulu ulai noxie sema mitaula'i, xe sema ilai noxou mulu mutaula'i, xe 'ilixo sou ikalavoisi'a ta mitema la itulusi'a no anu vaivaikala, mo uvikalasi'a ta mitema masumasua. ²⁰ La sou mimii e u'oxo masuanu itema ane. Ia ane itema u'uinu avolu uasi ia u'ani ne u'oxonu masuanu itema ne uasi.”

*Sema sie Kenani Mimuxaxu Tane Noxou Iesu
(Mak 7:24-30)*

²¹ Xe Iesu muavuti la musuku no tuala e mune'e muxolu no anu ne, sou mulai no xalee lia tila ne Taia xe Saidoni. ²² La sema Kenani vile e mixoxolu no xalenu lia ne mine'e la mi'ava noxou lexe, “Tila Deviti 'Olu, tanenixo! Xo 'alixeni sema ne uleenu masua vile muxolu noxie la mu'oxoo masuane manina.” ²³ La Iesu ukolinu vaikalaie

✧ 15:14: Luk 6:39; Rom 2:19

vile uasi. La sou ta molomolo noxou mine'e la mivikalanu lexe, "Sema 'o ane a i'ava'ava xe imulimulinengesi 'o, la sou nakusaie mo ilai." ²⁴ ✧ La sou Anu mukoline'i lexe, "Lataua mupalusilo ene'e sou akamuline'i ta Isilaeli e loxo ta sipsip ane milai mixolu mixovulaulau. Ia eni ene'e sou akamuline'i ane'i ane ta Isilaeli uasi. Uasi." ²⁵ Ia sema ne mine'e la mixola'u tava'e vo'uxu mulu'elai no talaxu Iesu la mivikalanu lexe, "Tila, nasu'ulileli." ²⁶ Anu muavuti la movikalane aloxo 'o, "Anu laixe sou talosi'a ta a'aa ta molomolo la'ilalixa'a uasi." ²⁷ Xe ane miavuti la mikolinu vaikalau lexe, "Tila, vaikala noxine ne manina, ia ta a'aa ne la'ilali utu'utuxu ulapalapau noxou tatanane'i no luu la ane'i ino'u sou i'ou." ²⁸ La sou Iesu movikalane lexe, "Nini sema 'o ne muxamuxaxu taneni mutila musuku. La sou mii ma'ia nini nemasaxau ne anu uxali aloxo nini nemasaxau ne." La sou no anu aso iou anesi la 'ilie mimauli.

Iesu Mupamauline'i ta Mitema Tavu'alo

²⁹ Ioxe Iesu movula la mulutu mulai no luaki ne Xalilaia pa'umolu la mutelai muxolu no laxa'ilu vile. ³⁰ Ia ta mitema tavu'alo mine'e noxou. Ane'i mine'e la mitavulene'i ta mitema tava'a ilou avo'a musoisoli, mo ane'i ane ie'i selevelenu, mo tava'a mukilikalu, mo ane'i ane ivivikala uasi xe ane'i ane vovolea iouiou mu'oxone'i la mine'e misu'a la'oluxa'a no tava'u la Anu mupamauline'i. ³¹ ✧ Xe ta mitema mimaisou la mikuluke manina. Xo mimaisi'a ane'i ane ivivikala uasi mivikala mo ane'i ane imuamua'i uasi, mimuamua'i xe ane'i ane ie'i selevelenu mimalei, la mi'itinu Lataua noxi'a ta Isilaeli.

Iesu Mulosi'a ta Mitema 4,000 'Ani
(Mak 8:1-10)

³² ✧ Xe Iesu mu'avali'a ta molomolo noxou mine'e noxou la muvikalane'i aloxo 'o, “Eni talelixa'a ta mitema 'o misevile xo mine'e mixolu noxilo 'o voxo tatalu mukalu, ia xa'a mii loxo 'o sou i'ou uasi. La eni amasaxa lexe apalusi'a ilivu ilai no tuatualasi'a uasi xo loxo 'o io ilai la ilapalapau no vote'i.” ³³ Ta molomolo noxou miavuti la mikolinu aloxo 'o, “La sou nenge taxalisou veleti ne'ei sou umomomosi'a ta mitema latala 'o? Nenge texolu 'o ne no xalee tani vitanisi ano 'o.” ³⁴ Xe Anu muavuti la mutali'isi'a lexe, “Xo ngingi veleti ta'ei e ngenono'u ne?” Ane'i mikolinu lexe, “Muxatele tameisi xe ta sinana ta kitukitu'a tavu'alo uasi.” ³⁵ Anu muavuti la muvikalane'i ta mitema tavu'alo sou mixolu no lia. ³⁶ Ane'i mixolu no lia mukalu la Anu muno'u veleti muxatele tamei xe ta sinana moso ne, sou muvikalala laixe noxou Momu. Xe mukalu la muse'ise'inu la mulosi'a ta molomolo noxou sou mimila'anu noxi'a ta mitema. ³⁷ Ta mitema mi'ani'ani xo mole mi'ana'ana manina. Xe ili'i, la sou ta molomolo noxou mino'u lakela muxatele tamei la mitaataa la'ilali pa'upa'usou no anu. ³⁸ Ta mitema e mi'ani ne itiitisi'a muxali loxo 4,000. Ane ne itiitisi'a ta mulusi ia ta sema ilo'a ta molomolo uasi. ³⁹ Xe ili'i no mine Iesu mupalusi'a ta mitema milailai mukalu la sou Anu mutelo no anu uaxa sou mulai no xalee lia ne Maxatani.

16

Ta Palisaio Mivikalanu Iesu sou Lexe U'oxonu
Sosovo Vile
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

✧ 15:32: Mat 14:14

1 ✨Xe ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio mine'e noxou Iesu la i'oxo lexe itovo lexe itali'isou, la mivikalanu lexe u'oxonu sosovo vile mo ane'i imaisou lexe Anu molu noxou Lataua. 2 Anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, " 'No mine aso u'una xe ngingi ngamaisou loxotolo lauolaouinu,' la ngingi nga'oxo lexe, 'Ne'ielā la voxo vile laixe la.' 3 Xe no kakao la ngamaisou loxotolo lauolaouinu ia tamuxala utomu la ngingi ngavikala lexe, 'Maasi la nenge la'iua usili.' Ngingi ngelavusou sosovo se'i teitexi no loxotolo, musosovosou mii ma'ia. Ia ngingi ngalavusou mii ma'ia ane uxali vaimomo 'o uasi. 4 ✨Ngingi ta mitema ta masumasua mo ta mitemasou nga'oxo'oxonu 'ili'ilixu sou vote'i. Ngingi ngamasaxa lexe ngamaisou sosovo vile ia umomomo sou ngamaisou vile uasisi manina, sosovo vilesisi ane noxou Iona nesi." Xe Iesu mu'umesi'a la mixoxolu ne ia Anu mulai.

Iesu Mupeletotosi'a ta Molomolo Noxou no Anu Isi Noxi'a ta Palisaio Xe ta Sadokaio
(Mak 8:14-21)

5 Xe no mine Iesu ilo'a ta molomolou mixisa'i milai no kupa xalee vile, la ta molomolo noxou Iesu tane'i vulusi la ino'u xa'a veleti uasi. 6 ✨La Iesu muvikalane'i lexe, "Ngasaxila'inge laixe no anu isi ('ilixu) noxi'a ta Palisaio mo ta Sadokaio." 7 Ane'i milomu sou aloxo ne la mivikalane'i ngatongato'o lexe, "Anu muvikananenge aloxo ne xo nenge tano'u nenge veleti uasi." 8 Ane'i milai la ialimolosou vaikala ne, la Anu mulavu. La sou mutali'isi'a aloxo

✨ 16:1: Mat 12:38; Luk 11:16 ✨ 16:4: Mat 12:39; Luk 11:29

✨ 16:6: Luk 12:1

'o, “Tava'u loxovaa la ngingi ngevikala ngaton-gato'o lexe ngingi ngano'u nenge veleti uasi? Ngingi ngamuxaxu tangengi uasi? ⁹ ✧Loxovaa, ngingi ngalavusou uao? Mo ngaxavutalanu uasi? No voxo ane eni ese'ise'inu veleti ta'uve ilou sinana ta tamei xa'a ta mitema (5,000) itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei mo itemaxu mavulovexa ta'uve, la ngetaanu pa'upa'usou lakela sou ta'ei? ¹⁰ ✧Mo no voxo ane eni ese'ise'inu veleti muxatele tamei xa'a ta mitema (4,000) itemaxu mavulovexa mavulovexa tamei, la ngetaanu pa'upa'usou lakela ta'ei? ¹¹ La sou ngingi nganava e ngalavu sou uao 'o? Eni alelemolu veleti uasi, ia eni avivikala ngengi lexe ngasaxila'inge laixe no anu isi noxi'a ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio.” ¹² Ane'i milomu sou la sou milamana lexe anu ulelemolu isi e imulaxu no anu veleti sou u'oxoo usoxo uasi. Ia Anu mupeletotosi'a, so lexe isaxila'a laixe no anu 'ilixo noxi'a ta Palisaio ilo'a ta Sadokaio. Xo ilosoie'i no anu 'ilixo noxi'a.

Palapala'alixu Noxou Pita
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Xe ili'i no mine Iesu ilo'a ta molomolo mixali no xalee ne Kaisalia Pilipai, la Anu mutali'isi'a ta molomolo noxou aloxo 'o. “Ta mitema mimaisou Itema 'Olu la mi'oxo lexe 'ena'ei.” ¹⁴ ✧Ane'i miavuti la mikolinu lexe, “Se'i mivikala lexe nini Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema mose'i ivikala lexe nini Eliasi, mose'i la ivikala lexe nini Elemia, xe se'i ivikala lexe nini vile noxi'a ta mitema sou palomatana.” ¹⁵ Xe Anu

✧ 16:9: Mat 14:17-21 ✧ 16:10: Mat 15:34-38 ✧ 16:14: Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8

muavuti la mutali'i vaxa noxi'a lexe, "Ia ngingi la ngingi ngavikala lexe eni 'ena'ei?" ¹⁶ ✧Xe Saimoni Pita muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Nini Kalisito, Lataua umauli utotomu 'Olu." ¹⁷ ✧Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, "Saimoni, Ioanesi 'olu nini na'osa. Xo itema vile upala'alixu noxine uasi, Mamilo anu uxolu teitexi no opo loxotolo, Anusisi ane mupala'alixu noxine ne. ¹⁸ ✧Mo eni avikalaneni manina aloxo. Nini Pita, mo teitexi no anu lavo'o ne la eni atulusou taasou lalotu noxilo. La umomomo sou xavi no anu soli u'una no nano no anu aitengaxu lalotu ne uasi. ¹⁹ ✧Mo eni alosine lakii sou aitenga sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. Mii ma'ia nini nasakiinu no lia 'o la Lataua usakiinu teitexi kalumo. Xe mii ma'ia nini nalulusou no lia 'o la Lataua ululusou teitexi kalumo." ²⁰ ✧Xe muavuti la mupela'a ta molomolo noxou lexe umomomo sou ia'aloxu noxou evile lexe anu Kalisito uasi.

Iesu Mutotokala sou Solixu
(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Ioxe, no voxo ane ne la Iesu musolonu vaivaikala noxou sou mupela'a ta molomolo noxou lexe, anu laixe lexe Anu ulai ne Ielusalemu. Mo utavulenu tu'utu'umaxu tavu'alo no avo'a ta tatila sou lalotu ilo'a ta aili'i, xe ta tisa sou lapuloto. Mo ivau usoli la i'asixu uai voxo tamei, xe no anu voxo tatalusou la Anu utulu. ²² ✧Xe Pita muavuti la mutila'u Iesu la mulailixu va'axu sou mulavixu. La muvikalanu lexe, "Tila umomomo sou mimii

✧ 16:16: Ioa 6:69 ✧ 16:17: Xal 1:15-16 ✧ 16:18: Ioa 1:42; Ep 2:20 ✧ 16:19: Mat 18:18; Ioa 20:23

ane ne uxali noxine mamu.” ²³ Iesu muxiu la muvikalanu Pita aloxo 'o, “Satani naxexesilo! Natalutaluxu vote'i silo uasi. Xavutala e muxolu noxine ne, nini namulinu masaxa noxou Lataua uasi, nemulinu xavutala noxi'a ta mitemasi.” ²⁴ ✧Xe Iesu muavuti la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Lexe 'ei ane umasaxa lexe umulileli la anu umulinu masaxa noxou uasi, ia une'e mo utavulenu ovu valautu loxo eni etavulenu 'o mo umulileli, mo usoli loxo eni asoli no ovu valautu. ²⁵ ✧Xo itema ane tanuxu maulixu ne, ili'i la uxovulaunu. Ia itema ane tanuxu maulixu uasi, ia uitalonu maulixu silo ne ili'i la uxali sou mauli. ²⁶ ✧Ia lexe itema vile uno'u mimii latala sou lia 'o ukalusi, xe uxovulaunu uleenu, la sou mimii sou lialia ane anu muno'u ne usu'ulinu a loxovaa? Male uasi. Mo mii ma'ia ane sou anu ulotonu uleenu no anu sou ulivulixu. ²⁷ ✧Xo itema 'Olu ulivu une'e la une'e no anu xavi noxou Momu, ilo'a ta angelo noxou. Mo ulosi'a ta mitema ulusou 'ili'ilixu ma'ia ane ane'i mi'oxo'oxonu. ²⁸ La sou eni avikalangengi manina musuku lexe, se'i noxinge e itulutulu no taingengi 'o isoli uasi ixoxolu mo imaisou itema 'Olu ulivu une'e no anu xavi mo saxisaxila'u noxou.”

17

Iesu Vasimolu Muxali Iou Vilemo (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Ioxe ilo'a mixoxolu xe voxo muxatele vile mukalu, la sou anu Iesu muno'a Pita ilou Iakovo xe Ioanesi e Iakovo vimou la muulaxune'i sou

✧ **16:24:** Mat 10:38; Luk 14:27 ✧ **16:25:** Mat 10:39; Luk 17:33; Ioa 12:25 ✧ **16:26:** Mat 4:8-9 ✧ **16:27:** Lex 62:12; Xav 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Pal 22:12

ilo'a milai mitelai no laxa'ilu vile teitexi manina mole ane'isisi milai mixoxolu ne. ² ✧ Ilo'a mixoxolusi xe mimalei loxo 'o la Iesu vasimolu ne muxiu mo muxali iou vilemo manina. Iou ne muxali loxo aso, mo tokolomou ne muxali iou vilemo mo muxali lamanaxu xe mulamilami loxo 'o. ³ Xe mimalei loxo 'o la Eliasi ilou Mosesi mipaa mixali mitulu no pa'umolu Iesu la ilo'a mivivikala. ⁴ Pita muavuti la muovikala vaxa noxou Iesu aloxo 'o, "Tila anu laixe xo nexi kalumo a taxoxolu 'o. La sou lexe nini namasaxa la nexi ta'alaxu tani alelaxu tatalu. Nini sine vile, Mosesi sou vile xe Eliasi sou vile." ⁵ ✧ No mine Pita uao uvivikala 'o, ia tamuxala vile lamanaxu misevile mune'e la mukupone'i mukalusi. La vaikala vile mupaa no nano no anu tamuxala ne la muovikala aloxo 'o, "Eni 'alixeni ano, amasaxau misevile. Ngalomuxu vaivaikalau." ⁶ Xe no mine ane'i milomusou vaivaikala aloxo ne la mi'ume la misusunu ie'i mulu'elai no lia. ⁷ Ia Iesu mune'e la mukasi vaxa noxi'a la muovikalane'i lexe, "Nga'ume mamu, ngatulu." ⁸ Xe alaxu vilesisi 'o, la ane'i mimamalei, la imaisou evile uasi, Iesu anusisi a ututulu. ⁹ Ioxe ilo'a miavuti sou misuku teitexi no laxa'ilu ne sou ilivu ilu'e, la Iesu mutalosi'a lexe, "Mimii e ngemaisou 'o, umomomo sou nga'aloxu noxou evile uasi ulai uxali no voxo ane Itema 'Olu utulu no lulusou." ¹⁰ ✧ Xe ane'i miavuti la mitali'isou lexe, "Ia loxovaa, la sou ta tisa sou lapuloto mivikala lexe Eliasi anu uxali tei?" ¹¹ Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, "Vaikala ne anu manina, Eliasi ne anu uxali tei sou ulalaxine'i ta mitema ukalusi. ¹² ✧ Ia

✧ 17:2: 2Pi 1:16-18 ✧ 17:5: Lap 18:15; Lex 2:7; Ais 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 ✧ 17:10: Mal 4:5 ✧ 17:12: Mat 11:14

eni avikalangengi aloxo 'o, Eliasi ne mune'e ia ta mitema ne itoxonu uasi, la mikalusou masaxa noxi'a sou mi'oxonu 'ili'ilixu se'i mulai noxou. Anu iou vilesisi aloxo ne la Itema 'Olu uno'u tu'umaxu no avo'a ta mitema.” ¹³ ✧ La sou ane'i ta molomolo noxou milavusou lexe Anu mulelemolu Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema ane.

Molomolo Vile Uleenu Masua Muxolu Noxou La Iesu Mupamaulinu

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ilo'a milu'e xe mixali no lia noxi'a ane'i latala la itema vile mune'e la mixola'u tava'u vo'uxu mulu'e no tava'u Iesu la muvikala aloxo 'o. ¹⁵ “Tila, tanenixu 'alixe mulu, xo uleenu masua muxolu noxou la mu'oxo masuanu manina. No mine u'oxonu la voxo mose'i ne uleanu u'una no navu xe uleanu ulu'e no lexa. ¹⁶ Eni eno'u mune'e noxi'a ta molomolo noxine lexe ipamaulinu la ane'i imomomo uasi.” ¹⁷ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ta mitema sou ngamuxaxu tangengi noxou Lataua uasi! Tauu ie ta'ei exolu noxinge 'o? Mo alaxu ta'ei ane sou eni atavulenu tu'utu'umaxu noxinge? Ngano'u molomolo ne une'e noxilo.” ¹⁸ Xe Iesu muavuti la mulavixu uleenu masua la muxexesou molomolo ne, la anu laixenu alaxu vilasisi. ¹⁹ ✧ Xe ta molomolo milutu milai noxou Iesu la mitali'isou se'isisi aloxo 'o, “Tava'u loxovaa la sou nexi tamomomo sou takusau uleenu masua ne ua?” ²⁰ ✧ Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Xo loopala noxine ne kituasi, eni avikalangengi manina aloxo, lexe loopala noxine ne kitu'a loxo ovu masitati ngiaxu la ngingi ngamomomo sou ngavikalanu laxa'ilu

✧ 17:13: Luk 1:17 ✧ 17:19: Mat 10:1 ✧ 17:20: Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1Ko 13:2

vile lexe, nasuku mo nalai, la laxa'ilu ne ulomuxenesi.” Mii vile pekia'u noxinge uasi. ²¹ (Ia mimii uxali no anu mii vile uasi, no anu 'ilixu sou pelemu xe lakilakasi.)

Iesu Mua'aloxu Soli Noxou La
(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² ✧Xe no voxo ane ane'i mipita ne Xalilaia la Iesu movikalane'i aloxo 'o, “Ulai ili'i la ta mitema i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta mitema sou ivau usoli. ²³ Ane'i ivau usoli la uai no nano no lulu xe voxo tatalusou la Anu utulu umaui la.” Xe ta molomolo noxou milomusou aloxo ne, la ane'i tane'i kalaua xe tane'i mutama.

Iesu Muleanu Lamoli Mulai sou Lalotu

²⁴ ✧Iesu ilo'a ta molomolo noxou mixali ne Kapenaumu xe ili'i la ta mitema sou itaxusou lamoli sou lalotu mune'e mitali'isou Pita lexe, “Loxovaa, Tisa noxinge uleanu lamoli no anu tani sou lalotu kalumo?” ²⁵ Xe Pita muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Ani Anu uleanu kalumo.” Ia no mine Pita mu'unalai no nano no tani la Iesu mutali'isou aloxo 'o, “Saimoni nini nexavutala a loxovaa? Ta tatananu lialia 'o, no mine itaxusou lamoli la ino'u noxi'a ta 'ili'ili'a kalumo, uasi, ino'u noxi'a ane'i va'axusi?” ²⁶ Xe Pita muavuti la mukolinu lexe “Ani ane'i ino'u noxi'a va'axusi.” Iesu movikala Pita lexe, “Ta 'ili'ili'a ne ane'i itaxusou lamoli noxi'a uasi.” ²⁷ La sou Iesu movikalanu aloxo 'o, “Xo loxo 'o io nenge ta'oxonu opone'i masuainge. La sou nalai no luaki mo naleanu xalolo xe sinana ane u'ala tei xe nalapu utelo la namalei no nano no anaxu. La sou

✧ 17:22: Mat 16:21 ✧ 17:24: Mul 30:13; 38:26

namaisou lamoli itiitisou mumomomo noxinge nengei, la sou nalai nalosi'a."

18

'Ei Anu Tila no Anu Saxisaxila'u Noxou Lataua Teitexi no Opo Loxotolo

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ ✧ No anu voxo ane ne la ta molomolo noxou Iesu mine'e noxou la mitali'isou lexe, "Ei anu mutila no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo?" ² Xe Iesu muavuti la mu'avalou molomolo kitu'a vile mune'e la mitulusou no taine'i. ³ ✧ La muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, lexe ngingi ngaxiu mo ngaxali loxo ta molomolo ta kitukitu'a uasi la umomomo sou nga'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo uasisi manina. ⁴ La sou lexe 'ei ane utaloxolixu loxo molomolo kitu'a 'o la anu utila no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. ⁵ ✧ Mo 'ei ane u'osa sou usu'ulinu molomolo kitu'a vile no ualasilo aloxo 'o xo anu muxavutalaleli, la anu mu'oxonu noxilo. ⁶ Ia lexe itema vile uolexu vile noxi'a ta molomolo e mimuxaxu tane'i noxilo ne isusu no anu 'ilixo masua vile, la anu laixe lexe isakii lavo'o kulu vile toxoxa'a no xolanu mo ileanu ulu'elai no lautu no luaki lixinu mo u'uo'uo. ⁷ La sou ngingi ta mitema no lialia 'o ngasaxilainge laixe no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge, xo mimii tavu'alo sou lialia 'o u'oxone'i la ilapau la i'una no anu susu. Anu susu ne uxali aloxo ne. ⁸ ✧ Ia lexe avone vile ilou

✧ 18:1: Luk 22:24 ✧ 18:3: Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17

✧ 18:5: Mat 10:40; Luk 10:16; Ioa 13:20 ✧ 18:8: Mat 5:29-30

tava'ine vile ususulixene, la naxotosou uxexee mo nasu'anu. Anu laixe lexe na'unalai no nano no anu tuala sou maui no 'a tava'ine vilesisi xe avone vilesisi. Loxo 'o io avone ta tamei xe tava'ine ta tamei uxolu la ileaneni ulu'elai no anu navu e ukakaa utotomu mo kaluxu uasisi manina. ⁹ Mo lexe ieni vile ususulixene la naluvunu uxexee mo nasu'anu. Anu laixe lexe nini na'unalai no tuala sou maui no ieni vilesisi. Loxo 'o io ieni ta tamei uxolu la ileaneni ulu'elai no anu navu e ukakaa utotomu mo kaluxu uasisi manina.”

Vaikala Latilovo sou Sipsip Tatananu Muxovulaunu

(Luk 15:3-7)

¹⁰ ✧ Iesu musolonu vaivaikala noxou la muvikala la aloxo 'o, “Ngasaxilainge laixe, loxo 'o io ngamaisi'a ta molomolo loxo 'o, loxo ta mii vitanisi. Uasi. Eni avikalangengi lexe teitexi no opo loxotolo ne ta angelo noxi'a ilavusou imaisou Mamilo iou utotomu teitexi no opo loxotolo. ¹¹ ✧ ‘La sou Itema 'Olu mulivunoxa'a ane'i ane mixovulaune'i mine'e sou mupamauline'i.’

¹² Mo lexe itema vile usaxila'a ta sipsip itemaxu ta'uve ia uxovulaunu vile la, ngingi ngexavutala a loxovaa? Umomomo sou anu uitalone'i ta sipsip mavulovexa muxatele tami'a mo muxatele tami'a ne ixoxolu no laxa'ilu ne ia anu ulai sou ukamulinu ane muxovulaunu ne o? Ani. ¹³ La sou eni avikalangengi manina aloxo 'o, no mine anu uxalisou sipsip vilesisi e muxovulaunu ne la anu u'osa manina. 'Osa sou sipsip vilesisi ne utila noxi'a ta sipsip mavulovexa muxatele tami'a mo muxatele tami'a 'ole. ¹⁴ Anu iou vilesisi aloxo

Maminge uxolu teitexi no opo loxotolo umasaxa lexe vile noxi'a ta molomolo ta kitukitu'a ne isusu ilai va'axu uasi.”

*ʻIlixo sou Namomosou Vivine Mususu
(Luk 17:3-4)*

¹⁵ ✧ Iesu muavuti la musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o, “Lexe vivine vile u'oxo masuaneni, la nini nalai noxou mo ngingisisi ngongou ngamosou. Lexe anu ulomuxene la nini nelivunoxu.

¹⁶ ✧ Ia lexe anu ulomuxene uasi, la nalai nano'u itema vile xe uasi la ta tamei la ine'e sou imomosou. Aloxo ne mo sou no anaxa'a ta mitema ta tamei xe tatalu la imomomo sou ivalaxu vaikala.

¹⁷ Ia lexe anu ulomuxa'a ta mitema ne uasi, la nalai nano'a ane'i no anu lalotu ine'e imomo sou. Ia lexe anu ulomuxa'a ta mitema sou lalotu la ne uasi, la ane'i ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi mo loxo itemasou uno'u lamoli noxi'a ta mitema.

¹⁸ ✧ Eni avikalangengi manina lexe, mii ma'ia ane ngingi ngasakiinu no lia 'o, la anu usakii teitexi no opo loxotolo. Xe mii ma'ia ane ngingi ngalulusou no lia 'o, la Anu ululusou teitexi no opo loxotolo. ¹⁹ ✧ Mo eni avikalangengi la aloxo 'o, lexe ta mitema ta tamei noxinge no lia 'o imasaxau mii vile mo opone'i vilesisi no anu xe ilingau la Mamilo uxolu teitexi no opo loxotolo Anu ulosi'asi. ²⁰ Xo ta mitema ta tamei xe tatalu ipita no anu ualasilo la eni kalumo a axolu no taine'i.”

*Vaikala Latilovo sou Itema sou Xaixai Tanuxu
Menexu Uasi*

✧ **18:15:** Luk 17:3; Xal 6:1 ✧ **18:16:** Lap 19:15; Ioa 8:17

✧ **18:18:** Mat 16:19; Ioa 20:23 ✧ **18:19:** Mak 11:24; Ioa 15:7

21 Xe no voxo ane ne la Pita mune'e noxou Iesu, la mutali'isou aloxo 'o, "Tila, alaxu ta'ei eni alulusou susu noxou vivilo vile mu'oxonu mune'e noxilo? Alaxu muxatele tamei?" 22 ✧Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Eni avikalaneni aloxo 'o, lexe nini namasaxa nalulusou susu noxou vivine, la nalulusou alaxu muxatele tamei uasi. Nini nalulusou alaxu mavulovexa muxatele tamei alaxu muxatele tamei (70 x 7). 23 La sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne anu aloxo tatananu tuala vile mune'e sou uno'u lakolisou mii ma'ia ane anu mulosi'a ta mitema sou xaixai noxou. 24 No mine anu musokou sou mumomomo sou la itema e muno'u (10,000 taranito) ia ukolinu uasi mune'e noxou. 25 Ia anu itema ne umomomo sou ukolinu lamoli ne uasi. La sou tila noxou itema ne muavuti la muvikala lexe, ngano'a ilee semau mo ta 'olu xe ta miumiu ukalusi ne mo ngasovane'i, la sou lamolisi'a une'e ukolinu lamoli noxilo. 26 Ioxe itemasou xaixai ne mulomu sou vaikala ne la mulapau mulu'elai muxola'u tava'u vo'uxu no tava'u tatananu tuala ne la mukatunu lexe, 'Nini tanenixo mo nalosilo voxo se'i la, la sou eni akolinu lamoli ne ukalusi.' 27 Tila noxou itemasou xaixai ne mumaisou aloxo ne la anu tanuxu. La sou anu muavuti la muvikalanu lexe, umomomo sou nakolinu uasi la mupalusou mulai. 28 Ioxe itema ne mulai no ale la mumaisou menexu vile e muno'u lamoli se'i (100 Denalia) noxou ia ukolinu uasi la mukasi noxou la mukapilaxu pekia'u la muvikalanu lexe, 'Nini napalea nakolinu lamoli noxilo.' 29 La sou itema ne menexu muavuti la mulapau mulu'elai la muxola'u tava'u vo'uxu no lia la mukatunu la

✧ 18:22: Luk 17:4

muvikalanu lexe, 'Nini tanenixo mo nalosilo voxo sel'i la, la sou eni akolinu.' ³⁰ Ia itema ne ulomuxu menexu ne uasi, la mulai mumuxaxu menexu ne no taasou navunavu umomomo anu ukolinu lamoli noxou. ³¹ No mine ta menexu mimaisou 'ilixo e menexi'a mu'oxonu ne la opone'i tu'umaxu manina. Xe miavuti la milai mia'aloXu noxou tilasi'a. ³² Tatila noxou itema ne mulomusou aloxo ne la mu'avalou itema ne mu'una la muvikalanu lexe, 'Nini itema sou xaixai masua. Tei la nini netama noxilo la eni e'oxonu 'ilixo laixe noxine la nakolinu lamoli toxoxa'a noxilo uasi. ³³ Loxovaa la nini tanenixu menexine ne loxo eni e'oxonu noxine ne ua.' ³⁴ ✧ La sou tila noxou ne lai'axu la sou mulai mumulaxu no taasou navunavu ulai uxali no mine anu ukolinu lamoli ne ukalusi. ³⁵ ✧ La sou mamilo uxolu teitexi no opo loxotolo u'oxonu 'ilixo iou vilesisi aloxo ne noxinge. Lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu susu noxi'a tavivinge no nano no opongingi manina."

19

Iesu Muvivikala no Anu 'Ilixo sou Itema Usu'ane Semau
(Mak 10:1-12)

¹ Iesu muvivikalane'i aloxo ne xe mukalu, la Anu musuku no xalee lia tila ne Xalilaia la muxisa'isou lexa ne Ioridani mulaia xalee vile no xalee lia tila ne Iutaia. ² La ta mitema tavu'alo mimulinu mine la Anu mupamauline'i. ³ Ioxe ta Palisaio sel'i mine'e noxou sou lexe itovonu. Mine'e mixali noxou la mitali'isou lexe, "Itema vile umasaxa lexe usu'ane semau no anu masaxa noxou, la loxovaa, 'ilixo ane ne mumomomo

✧ 18:34: Mat 5:25-26 ✧ 18:35: Mat 6:15; Mak 11:25; Ep 4:32; Kol 3:13

no anu lapuloto noxinge?” 4 ✧ Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Loxovaa ngingi ngamaisou uai no nano no anu vaikala noxou Lataua uasi? Lexe tatei manina no voxo ane Lataua musokou mukoinu mimii latala, la Anu mukoine'i ta mitema kalumo. La mukoine'i ta mulu xe ta sema. 5 ✧ Mo muvikala lexe, tava'u aloxo ne la sou mulu u'umesi'a momu ilee nenu la ulai ilee semau ipita la ixali vasime'a vilesisi. 6 La ane'i ixali ta tamei la ua 'a, ia ixali vilesisi. Aloxo ne la sou mii ma'ia Lataua mupitanu muxali vilesisi ne umomomo sou itema vile ukalipalanu uasi.” 7 ✧ Ane'i milomusou aloxo ne la mivikala lexe, “Ia Mosesi muvikala lexe itema vile umasaxa lexe uxotonu taula'i noxi'a ilee semau la anu molu ukaukavu ulai noxie la sou upalusie ilai.” 8 La Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Xo ngingi opongengi pekia'u la sou Mosesi mupelemasaxangengi sou ngaxotonu taula'ingenge ngongi'a ta semasemamengi. Ia tatei manina no mine Lataua musokou mukoinu mimii latala uasi. 9 ✧ La sou eni avikalangengi aloxo 'o, lexe mulu vile ukusaie semau no anu masaxa noxou ia i'oxonu susu vile uasi, ia ulai u'uluxe sama vile la, la anu mu'oxonu 'ilixo sou vote'i.” 10 Ta molomolo noxou Iesu milomusou aloxo ne la mivikalanu Iesu aloxo 'o, “Xo 'ili'ilixo aloxo ne uxali noxi'a mulu ilee semau, la sou anu laixe lexe ta mulu itaula'i uasi.” 11 Ioxe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Umomomo sou ta mitema tavu'alo imulinu vaikala ane ne uasi. Ia ane'i ane Lataua mulosi'a xavi sou itaula'i uasisi imulinu. 12 Ta mulu mose'i ilavusou itaula'i uasi. Xo se'i ne no mine ta

✧ 19:4: Tav 1:27; 5:2 ✧ 19:5: Tav 2:24; Ep 5:31 ✧ 19:7: Lap 24:1-4; Mat 5:31 ✧ 19:9: Mat 5:32; 1Ko 7:10-11

neni'a mivo'one'i la vasime'a uxolu uasi xe se'i ne ta mitema mipalane'i. Xe se'i ne, ane'i me'a imasaxa lexe itaula'i uasi, ia ixolu aloxo ne sou i'oxonu xaixai no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. La sou 'ei ane umasaxa lexe uno'u vaikala ane 'o la anu uno'u.”

Iesu Mualusi'a ta Molomolo

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ No voxo ane ne la ta mitema mino'a ta molomolo mine'e noxou Iesu sou lexe Anu umulaxu avolu no kisi'a xe ukilakasi'a. Ia ta molomolo noxou miavuti la mikusai'a ta mitema ne. ¹⁴ ✧Xe Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, “Tengi uvaxai'a ta molomolo ne si mo ine'e noxilo. Xo saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo anu noxi'a ta molomolo aloxo ne.” ¹⁵ Anu mulaxu avolu no kisi'a sou mukilakasi'a mukalu la Anu musuku sou mulai.

Maulu Vile sou Layuluti Ilou Iesu Mivivikala

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Xe Iesu mulai la itema vile mune'e noxou la mutali'isou lexe, “Tisa, eni a'oxonu 'ilixu ma'ia ulapu la sou ano'u mauli ane kaluxu uasi no anu?” ¹⁷ ✧Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Tava'u loxovaa la sou nini netali'isilo no anu 'ilixu mulapu 'o? Lataua anusisi Anu mulapu, ia lexe nini namasaxa sou nano'u mauli ane kaluxu uasi, la namulinu lapuloto noxou Lataua.” ¹⁸ ✧Xe itema ne muavuti la mutali'i mulivu noxou Iesu lexe, “Lapuloto ma'ia?” La sou Iesu muvikalanu lexe, “Lapuloto ne aloxo 'o, 'Navau itema vile usoli mamu mo na'oxonu 'ili'ilixu sou vote'i mamu mo napakali mamu xe

✧ 19:14: Mat 18:2-3 ✧ 19:17: Liv 18:5; Luk 10:28 ✧ 19:18: Mul 20:13-16; Lap 5:17-20

nakalavoi sou itema vile vitanisi mamu.’ ¹⁹ ✧ Mo natoxone'i mamine ilee nenine xe tanenixa'a ta mitema va'axu loxo nini tanenixene.” ²⁰ Xe anu mauulu ne muavuti la mukolinu Iesu aloxo 'o, “Lapuloto ne eni emulinu mukalusi, ia mii ma'ia ane eni pa'usilo no anu?” ²¹ Xe Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, “Lexe nini namasaxa naxali itema mulapu manina la nalai mo nasovanu mimemimeni mo ta mitema ilotonu. Xe lam-olisou la nalai nalosi'a ta mitema ane i'a mimii uasi. Nini na'oxonu aloxo ne la sou mimii lailaixe ane uai teitexi no opo loxotolo ne nini na'anini. Mo nane'e namulileli.” ²² No mine mauulu ne, mulomusou aloxo ne la iou ne mupalulu, la mumuamua'isi mole mulai avile. Oponu u'osa uasi xo anu muxavutala no anu miumiu tavu'alo 'ole.

²³ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina lexe itema sou lavuluti ne pekia'u noxou sou u'unalai no nano no anu saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo. ²⁴ Mo avikalangengi lexe kameli umasaxa u'unalai no anu 'umo taxanu ne la anu se'isisi. Ia itema sou lavuluti anu pekia'u noxou sou u'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua.” ²⁵ No mine ta molomolo noxou milomusou aloxo ne la mikuluke manina la mivikala lexe, “La sou 'ei manina ane anu uno'u mauili ane kaluxu uasi?” ²⁶ ✧ Iesu iou mulai noxi'a la mumatakisi'a, la muvikalane'i aloxo 'o, “Mimii tavu'alo ne se'isisi noxou Lataua ia noxi'a ta mitema la anu pekia'u.” ²⁷ Xe Pita muavuti la muvikalane'i lexe, “Nexi tavu'alo ne texiu tumalixeu mimii ne ia tene'e sou temulineni ne.

✧ 19:19: Mul 20:12; Liv 19:18 ✧ 19:26: Iop 42:2

La sou nini nalosixe mii ma'ia?" 28 ✧ La Iesu muvikalane'i lexe, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, no voxo ane mimii uxali alavua xe Itema 'Olu uno'u uala tila la uxolu no anu puloulou noxou. No voxo ane ne la ngingi ane ngemulileli ne, ngingi kalumo ngaxolu no anu puloulou ane laixe mavulovexa mo mulelia tamei, la ngaxolu sou ngatilovosi'a ta mata mavulovexa mo mulelia tamei ne Isilaeli. 29 Mo ane'i ane mix-avutala no anu ualasilo la mi'umesou taataasi'a mo mi'umesi'a ta vimovimo'a ta mulu mo ta vimovimo'a ta sema ilo'a ta mami'a mo ta neni'a xe ta 'ili'ili'a ilou xaixaixa'a ne ino'u lakolisou alaxu itemaxu ta'uve. Xe ino'u mauli ane kaluxu uasi. 30 ✧ Ia ta mitema tavu'alo e miuliuli, ulai la ane'i ilai ili'i, ia ane'i ane itoxone'i vaimomo uasi 'o ne ilai la iuli."

20

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema sou Ixaxai no Xaisou Uaini

1 Iesu musolonu vaivaikala noxou lexe, "Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo, itema vile musaxila'u xaisou uaini vile. No kakau manina la anu mulai mu'avali'a ta mitema mose'i sou ilai ixaxai no anu xaisou uaini ne. 2 Ta mitema ne misosovosou Denalia vile lexe anu ulotone'i no anu voxo vile la sou anu mupalusi'a milai sou mixaxai no anu xaisou uaini noxou ne. 3 Xe no anu aso iou muxatelele tami'a la anu mulai la, la mumaisi'a ta mitema se'i la a itulutulu no anu tanixu pitapita 'ole la ixoxolu vitanisi. 4 La sou anu muavuti la muvikalane'i lexe, 'Ngingi

✧ 19:28: Mat 25:31; Luk 22:30; Pal 3:21 ✧ 19:30: Mat 20:16; Luk 13:30

kalumo ngalai mo ngaxaxai no anu xaisou uaini noxilo. La sou eni alotongengi umomomo no anu xaixai ma'ia ngingi nge'oxonu.' ⁵ La sou ane'i milai. Xe no aso mukulupa mo no aso iou tatalu, la anu mulai no tanixu pitapita la mu'oxonu xaixai iou vilesisi aloxo mu'oxonu tei ne la. ⁶ Xe no a aso iou ta'uve no 'olo'olovoxo la anu mulivu mulai la, la mumaisi'a se'i la a itutulu. La sou anu muavuti la mutali'isi'a lexe, 'Tava'u loxovaa la sou ngingi ngatutulu vitanisi aso veveeni ia nga'oxonu mii vile uasi 'o?' ⁷ Ane'i muavuti la mikolinu lexe, 'Xo itema vile ulosixe xaixai uasi.' La sou anu muvikalane'i lexe, 'Ngingi kalumo ngalai mo ngaxaxai no anu xaixai sou uaini noxilo.' ⁸ ✧ Xe no 'olo'olovoxo, la tatananu xaisou uaini ne muvikalanu itema sou xaixai noxou e musaxila'u xai sou uaini ne lexe, 'Na'avalai'a ta mitema e mixaixai ne mo nalosi'a ului'a. Nasoko noxi'a ane'i ane miili'i la sou ulai uxali noxi'a ane'i ane miuli.' ⁹ La sou ane'i ane misoko mixaxai no aso iou ta'uve ne mine'e la mino'u Denalia vilevilesi momoxa'a. ¹⁰ Xe ane'i ane misoko mixaixai tei mine'e la miloopala lexe ino'u lamoli tatila. Ia uasi ane'i kalumo mino'u Denalia vilevilesi. ¹¹ No mine ane mino'u lamoli xe mimaisou aloxo ne, la la'iaxa'au tatananu xai ne. ¹² La mivikala lexe, 'Ta mitema ane mixali ili'i manina 'o mixaxai aso iou vilesisi, la nini nelosi'a lamoli vilesisi aloxo nexi 'o. Ia nexi te'oxonu xaixai toxoxa'a mo tetuluxu aso ialuxu voxo vile lololi.' ¹³ Ia anu muavuti la muvikalanu vile noxi'a ne aloxo 'o, 'Menexilo, eni a'oxo masuaneni uasi, nenge nengei tesakii vaikala lexe nini naxaxai no anu voxo vile la nano'u Denalia vile. ¹⁴ Nano'u na'anini mo nalai,

✧ 20:8: Liv 19:13; Lap 24:15

xo eni e masaxa lexe alosi'a ane'i ane mixali ili'i ulu iou vilesisi aloxo nini neno'u nesi. ¹⁵ Nini oponeni masuailo xo ma'i? Anu mii noxilo. Mo eni amasaxa lexe avelunu lamoli a loxovaa no anu masaxa noxilo, la anu mii noxilo. Uasi, loxovaa oponeni masuailo xo eni e'oxonu 'ilixo laixe noxi'a ta mitema ne?' ¹⁶ ✧Aloxo ne la sou ane'i tapiena e miuli ne ulai la ilai ili'i ia ane'i ane miili'i ne ilai iuli.”

Iesu Mutotokala sou Soli Noxou Alaxu Tatalu-sou

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Ioxe no mine Iesu mulutu sou mutelai ne Ielusalemu la muno'a ta molomolo noxou mavulovexa mo mulelia tamei ne la ilo'a ane'isisi milai. La muvikalane'i aloxo 'o, ¹⁸ ✧ “Ngalomu nenge nenge'a tatelai ne Ielusalemu la ane'i i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto. La itulusou no anu vaivaikala la ivau usoli. ¹⁹ Mo ino'u ulai noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi sou imolovila'isou mo ipuapuasou xe ililixu no ovu valautu. Xe usoli, la ino'u ulai uai no lulu voxo tatamei xe voxo tatalusou la anu utulu umauli la.”

Linga Noxie Iakovo Ilou Ioanesi Neni'a

(Mak 10:35-45)

²⁰ Xe ili'i la Zevetaio ta 'olu ta tamei neni'a mine'e la mino'a ta 'ilie mine'e noxou Iesu la mixola'u tava'e vo'uxu no lia la mivikalanu lexe u'oxonu mii vile no anu masaxa noxie. ²¹ ✧Xe Iesu muavuti la mutali'isie lexe, “Nemasaxau mii ma'ia?” La sema ne mivikalanu Iesu lexe, “Eni emasaxa lexe nini navikala lexe ulai ili'i no mine

✧ **20:16:** Mat 19:30; Mak 10:31 ✧ **20:18:** Mat 16:21; 17:22-23

✧ **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30

nini naxali tatananu tuala, la ta 'alixeni ta tamei 'o ixolu no pa'umene. Vile uxolu no tema xe vile no 'ae.”²² ✧Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngalavusou mii ma'ia ane ngingi ngalingau 'o uasi. Loxovaa ngingi ngongou nge-momomo sou ngano'u tu'utu'umaxu aloxo eni ano'u 'o, ngaie no anu paku e eni aie no anu 'o?” La ane'i ilou mikolinu lexe, “Ani, nexi temomomo.”²³ La Iesu muvikalane'i ilou la aloxo 'o, “Manina, ngingi ngongou nge-momomo sou ngano'u tu'utu'umaxu no anu paku ne. Ia no anu masaxa noxinge ngongou lexe vile uxolu no tema xe vile no 'ae ne anu mii noxilo sou alosinge vitanisi uasi. Xo luu ane ne Mamilo mulalaxisi'a ta mitema ane Anu molu musosovosi'a sou ilai ixolu no anu.”²⁴ Xe no mine ane'i mavulovexa ne milomusou la la'iaxa'ai'a ilou vimou mis-evile.²⁵ ✧Xe Iesu muavuti la mu'avali'a la mine'e mipita mukalu la muvikalane'i aloxo 'o. “Ngingi ngelavusou lexe ta tatananu tuatuala noxi'a ta mitema ane ane'i ta Iutaia uasi ne, iulaxune'i ta mitema noxi'a utotomu. Mo ta tatilasi'a ne itovo lexe ta mitema ilomuxu vaikalai'asi.²⁶ ✧Ia ngingi aloxo ne uasi. Lexe anu ane umasaxa lexe uxali utila noxinge la anu laixe lexe anu uxali itema sou xaixai noxinge.²⁷ Mo 'ei ane umasaxa lexe uuliuli noxinge, la anu laixe lexe anu uxali itema sou xaixai vitanisi noxinge.²⁸ ✧Anu iou vilesisi aloxo Itema 'Olu mune'e 'o sou ta mitema ixaxai noxou uasi ia anu uxaxai noxi'a ta mitema. Mo mu'italonu maulixu sou ulivulixa'a ta mitema tavu'alo ukalusi.”

✧ 20:22: Mat 26:39; Ioa 18:11 ✧ 20:25: Luk 22:25-26 ✧ 20:26: Mat 23:11; Mak 9:35 ✧ 20:28: Luk 22:27; Pil 2:7

Iesu Mupamauline'i ta Mitema ta Tamei Ilou Ie'i Seleveenu

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ No mine Iesu ilo'a ta molomolo noxou sou ilaa ne Ieriko la ta mitema tavu'alo mimulinu. ³⁰ Ane'i milai la ta mitema ta tamei ie'i seleveenu a ixoxolu no vote'i paumolu, xe no mine ane'i ilou milomusou lexe Iesu a umuamua'i unene'e, la ilou mi'ava toxoxa'a mulai noxou lexe, "Tila, Deviti 'Olu, taneninexe!" ³¹ Xe ta mitema e ilo'a Iesu mimuamua'i ne milomusi'a ilou, la milavixa'a ilou lexe ilou ixolu tasiau. Ia ane'i ilou miavuti la mi'ava toxoxa'a manina lexe, "Tila, Deviti 'Olu, taneninexe." ³² Xe alaxu vilesisi 'o la Iesu mutulu la mu'avali'a ilou la mutali'isi'a ilou lexe, "Ngingi ngongou ngemasaxa lexe eni a'oxonu mii ma'ia noxinge ngongou?" ³³ La ane'i ilou muavuti la mikolinu lexe, "Tila nexi noxou temasaxa lexe tamalei." ³⁴ Iesu tanuxa'a ilou la mukasi vaxa no ie'i ilou, xe alaxu vilesisi 'o la ane'i ilou mimalei, la ilou mimulinu Iesu.

21

Iesu Mu'unalai ne Ielusalemu

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-38; Ioa 12:12-19)

¹ Ioxe ilo'a mimuamua'i xe mixali 'alai ne Ielusalemu, la mixali no tuala ne Vetepaxe no laxa'ilu ne Olivu, la Iesu mupalusi'a ta molomolo noxou ta tamei. ² La muvikalane'i ilou lexe, "Ngongou ngalai no tuala vile a no laxungengi ne, la ngamaisie donki neni'a vile a misakii ne itutulu ia 'ilie a ututulu no pa'umele. La sou ngalulusi'a ilou la ngano'a ine'e noxilo. ³ Ia lexe ngalulusi'a ia evile utali'isingexa'a la, ngavikalanu lexe Tila mumasaxai'a. La anu upalusinge ngalivu une'e

alaxu vilesisi.”⁴ Mii ane uxali aloxo ne sou umomomo sou vaikala e ta mitema sou palomatana milemolu tei.⁵ ✧ Vaivaikala ne muvika aloxo 'o, “Ngavikalane'i ta mitema ne Ielusalemu lexe,

‘Ngamaisou tatananu tuala noxinge anu a unene'e noxinge.

Mo ngamaisou anu mutaloxolixu ualasonu xe mutalupexa no anu donki 'ilie

latasonu mo anu a uxali 'o.’ ”

⁶ Ioxe ta molomolo noxou ne milai la mi'oxonu aloxo anu mupela'a ilou ne. ⁷ Ilou mino'a donki ilee 'ilie milai mixalixa'a noxou Iesu mukalu la sou mino'u 'ala'alasou vasime'a ilou sou milalanu no latanu donki ane mauulu ne sou Iesu mutelo mutalupexa no anu. ⁸ Xe ta mitema tavu'alo kalumo mixexeenu 'ala'alasou vasime'a no ale ka misia'u no vote'i, xe se'i milai mixola'u ovu avoavolu la mita'olunu no vote'i kalumo. ⁹ ✧ Ta mitema ane miulaxu Iesu xe ane'i ane mimulimulinu ili'i no tumalou ne mi'ava aloxo 'o.

“Ta 'osasonu, Deviti 'Olu.”

“Lataua ualasonu anu ane mune'e no anu xavi noxou IAUE.”

“Ta itinu Lataua ualasonu mo ane'i i'itinu ualasinu teitexi no opo loxotolo.”

¹⁰ Iesu mune'e xe mu'unalai ne Ielusalemu la, ta mitema tavu'alo no tuala tila ne mikuluke manina, la mitali'isi'a ngatongato'o lexe, “Itama 'ena'ei manina ne?” ¹¹ La sou ane'i ta mitema tavu'alo ne mivikalane'i lexe, “Iesu anu itama sou palomatana sie Naseleti no xalee lia tila ne Xalilaia.”

*Iesu Mukusai'a ta Mitema no Nano no Taasou
Lalotu Tatila Noxou Lataua
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Ioa 2:13-22)*

¹² Iesu mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mukusai'a ta mitema e mita'ota'olunu mimii sou ta mitema ilotonu mo ane'i ane mine'e sou ilotoloto no nano ne milailai no ale. Muvuluvexanu valovaloxa'a ta mitema ane ilavusou ivalavala lamoli no anu. Xe muvuluvexanu luuluusi'a ane'i ane mita'olune'i ta kuau sou ilotone'i. ¹³ ✧Xe muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Vaikala mikaukavunu muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o. "Taasilo ne ilemolu lexe taasou lakilaka,' ia ngingi ngexiunu mole muxali loxo taasi'a ta mitema sou pakali sou italume no anu." ¹⁴ Xe ta mitema e ieli selevelenu mo ane'i ane imuamua'i uasi mine'e noxou Iesu sou Anu mupamauline'i no nano no vimeluxu tani tila noxou Lataua. ¹⁵ Ia ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta mitema sou lapuloto mimaisou sosovo ane anu mu'oxonu ne anu iou vilemo. Xe milomusi'a ta molomolo no nano no 'a taasou lalotu tatila noxou Lataua ne mi'ava lexe, "Ta'osasonu Deviti 'Olu." La ane'i la'iaxa'a. ¹⁶ ✧Xe miavuti la mitali'isou Iesu lexe, "Male nini nelomusou mii ma'ia e ta molomolo 'o milemolu 'o?" La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Ani eni elomusou. Ia loxovaa male ngingi ngaitisou vaikala ane ne muai no anu Lavuku Tavuna uasi?" Muvikala aloxo 'o, "Male nini nelomusou mii ma'ia e, 'Lataua mulalaxiinu mulaa no anaxa'a ta molomolo xe ta keakea 'o i'itinu ualasou.'" ¹⁷ Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu la mu'italone'i mixoxolu ne la mulaa no tuala tila ne sou mulai muxolu ne Vetania no 'olovoxo ne.

✧ 21:13: Ais 56:7; Iel 7:11 ✧ 21:16: Lex 8:2

Ovu Lovo Muxalo
(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Ilo'a milai miai xe no kakau la milivu milai ne Ielusalemu la, Iesu musolixu. ¹⁹ Xe iou mulai la mutukumusou ovu lovo vile ne mutulu no vote'i paumolu. La sou mulutu mulai no anu sou ukamuli lexe temanu se'i 'a no anu, la mumaisou lexe ovu ne volovoloxusi ia unene'a uasi. La sou muvikalanu ovu ne aloxo 'o, "Usoko vaimomo 'o, umomomo sou nanene'a la uasi." Xe alaxu vilesisi la ovu ne muxalo. ²⁰ Xe ta molomolo noxou mimaisou aloxo ne la tane'ilili. La mitali'isou Iesu lexe, "Loxovaa la sou ovu muxalo alaxu vilesisi 'o?" ²¹ ✧ La Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi ia xavutalamengi tatamei uasi, la ngingi nga'oxonu mii ma'ia aloxo eni e'oxonu no anu ovu lovo 'o. Ia ane nesi uasi, anu umomomo sou ngavikalanu laxa'ilu vile lexe, 'Naavuti mo naili'e ulai no luaki, la anu u'oxonu aloxo ne.' ²² ✧ Lexe ngingi ngamuxamuxaxu tangengi xe ngakilaka sou mii vile ngemasaxau, la ngingi ngano'usi."

Ane'i Mitali'isou Iesu Lexe 'Ei Mulosou Xavi ne
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Ioxe Iesu mu'unalai no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mulosie'i ta mitema lavulavu. Xe no mine Anu ulolosie'i ta mitema lavulavu, la ta tatilasi'a ta 'aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta Isilaeli mine'e noxou la mitali'isou aloxo 'o, "Nini neno'u xavi ane ne ne'i la sou na'oxo'oxonu mimii ane ne no anu 'o? Xe 'ei molu sou mulosine mo mupelemasaxaneni sou lexe nini na'oxonu

✧ 21:21: Mat 17:20; Luk 17:6; Ioa 14:12; 1Ko 13:2 ✧ 21:22: Mat 7:7-11; 18:19

xaixai ne?” ²⁴ Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Eni kalumo atali'isingexu tali'i vile, lexe ngingi ngakolinu tali'i ne une'e noxilo, la sou eni avikalangengi no anu. Lexe no anu xavi ma'ia ane eni a'oxonu mimii 'o. ²⁵ Xavi ane Ioanesi muxaxai no anu sou mu'ulosi'a ta mitema 'o ne, anu molu ne'i? Anu molu teitexi no opo loxotolo, uasi molu noxi'a ta mitema?” Xe ane'i miavuti la mivikalasou tali'i ne. La mivikalane'i ngatongato'o lexe, “Maasi xe nenge tavikala lexe Anu molu no opo loxotolo la Anu utali'isinge ulivu la lexe, ia loxovaa la sou ngingi ngamuxaxu tangengi noxou ua? ²⁶ ✧Xe nenge tavikala lexe molu noxi'a ta mitema, la ane ne umomomo uasi. Nenge ta'ume noxi'a ta mitema, xo ta mitema latala ne milavusi lexe Ioanesi ne anu itema sou palomatana manina vile ane.” ²⁷ La ane'i miavuti la mikolinu Iesu aloxo 'o, “Nexi talavusou uasi.” Xe Iesu muavuti la muvikalane'i lexe, “Eni kalumo umomomo sou apala'alixu lexe 'ei ane mupelemasaxaleli sou a'oxo mii ano 'o uasi.”

Vaikala Latilovosi'a Itema Vile ta 'Olu ta Tamei

²⁸ Iesu musolonu vaivaikala noxou la muvikalane'i la aloxo 'o, “Ia ngingi ngexavutala a loxovaa? Lexe itema vile ta 'olu ta tamei, ia anu mulai la muvikalalanu 'olu ane lapolaxu lexe, ‘Alixeni maasi la nalai mo naxaxai no 'a xaisou uaini.’ ²⁹ La anu ukolinu lexe, ‘Eni amasaxa uasi.’ Ia ili'i la anu muxiunu xavutalau la, mulai sou muxaxai. ³⁰ Xe momu mulai la muvikalalanu 'olu ane kokope no anu vaikala vilesisi aloxo ne. La anu muvikalalanu momu lexe, ‘Ani mamilo

✧ 21:26: Mat 14:5

eni alai.' Ia ili'i la anu ulai ua. ³¹ La sou 'ei noxi'a ilou mumulinu masaxa noxou momu?" Ane'i miavuti la mikolinu lexe, 'Ane laposalaxu.' Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema sou itaxusou lamoli mo ta sema sou vote'i ne ane'i iulaxungengi sou i'unalai no anu saxisaxila'u noxou Lataua tei ia ngingi ngaili'i. ³² ✧ Aloxo ne, la sou Ioanesi itema sou u'ulosi'a ta mitema mune'e sou mulosiengixu vote'i sou 'ili'ilixu mulapu la ngingi ngamuxaxu tangengi noxou uasi. Ia ta mitema sou itaxusou lamoli ilo'a ta sema sou vote'isi mimuxaxu tane'i noxou. Mo ili'i no mine ngingi ngamaisou mimii ne la ngingi ngaxiunu opongengi mo ngamuxaxu tangengi noxou uasi."

Vaikala Latilovosi'a ta Mitema Ane Isaxila'u Xaisou Uaini

³³ ✧ Mo Iesu muvikalane'i la lexe, "Ngalomusou vaikala latilovo vile la aloxo 'o. Itema vile mutounu xaisou uaini vile, xe mukalu la muvimelu sou. Xe mukalu la mutulusou lavalolo sou imuxaxu uaini ngiangi axu la ikapikapinu no anu. Mo mumuxaxu latotope sou uaini lexaxu ulu'elai la utavo no anu. Mo mutulusou tani vile teitexi sou ta mitema ixolu no anu sou isaxila'u xai ne. Mu'oxonu aloxo ne, xe mukalu la, muiltalonu xai ne no avo'a ta mitema se'i sou ane'i ixaxai no anu sou ulai la anu uno'u temanu se'i no anu ia anu mulutu sou mulai no tuala vile no paxa. ³⁴ Ioxe, no voxo ane xaisou ovu uaini ne temanu xe momoxosou i'elexu, la mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou milai noxi'a ta mitema e misaxila'u xai ne sou lexe ino'u na'u temanu se'i. ³⁵ Ane'i milutu xe milai mixali, la ta mitema

✧ 21:32: Luk 3:12; 7:29-30 ✧ 21:33: Ais 5:1-2

e misaxila'u xai ne mitetelisi'a la mito'oto'omolu vile xe vile la mivau musoli avile xe mivau vile no lavo'o. ³⁶ La anu mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou se'i ane'i itiitisi'a tila noxi'a ane tei 'ole milai la. La ta mitema sou isaxila'u xai sou uaini ne mi'oxone'i aloxo ane tei ne la.

³⁷ Mi'oxone'i aloxo ne, la sou anu mupalusou 'olu mulai sou kaluxu sou. La muvikala lexe, 'Male 'alixeni ulai la ane'i itoxonu.' ³⁸ ✧Mulutu xe mulai muxali, xe ta mitema e ixaxai no xai ne mimaisou la mivikalane'i ngatongato'o lexe, 'Itema ano 'o ne, anu ulai ili'i la ualasou utelo no anu momu mixumixu 'o ane. Ngane'e mo nenge'a tatetelidou mo tava'u usoli, mo sou ulai ili'i la nenge ualasinge utelo no anu.' ³⁹ ✧Xe

milutu vaxa la mivau musoli, ka mikasi vaxa noxou la mileanu muuatulai no anu vimeluxu xai ne. ⁴⁰ Ioxe tatananu xai ne mulavu lexe 'olu ane ta mitema ne mivau musoli ne, xe une'e la sou ngingi ngexavutala a loxovaa, mo u'oxonu mii ma'ia noxi'a ta mitema e misaxila'u xai ne?"

⁴¹ La sou ane'i mikolinu lexe, "Anu uve'ave'a ta mitema ta masua ne isoisoli ukalusi, io sou anu u'italonu xai ne ulai noxi'a ta mitema sou xaixai se'i va'axu." ⁴² ✧Xe Iesu muavuti la mutali'isi'a lexe, "Loxovaa, ngingi ngeitidou vaivaikala se'i no anu Lavuku Tavuna teinu muvikala aloxo 'o? 'Lavo'o e ta mitema sou itutulu tani misu'anu ne, anu muxali lavo'o vile laixe manina sou utetelidou tani.

IAUE molusi mu'oxonu mii ane ne.

Nexi temaisou la laixe manina.'

⁴³ Vaikala latilovo ne laaxu aloxo 'o, Lataua uxexeenu saxisaxila'u noxou no avonge la ulosi'a

ta mitema la'oluxa'a ane va'axu mo ixaxaisou la ixalixu temanu. ⁴⁴ Mo itema ane ulapau no latanu lavo'o ane ne la anu utuxusi xe 'ei ane lavo'o ne ulapau utelo no latanu la upelese avile.”
⁴⁵ No mine ta tatilasi'a ta aili'i ilo'a ta Palisaio milomusou vaikala Iesu mu'oxonu ne, la ane'i milavusousi lexe vaikala latilovo ne mumomomo noxi'a manina. ⁴⁶ Xe ane'i miavuti la sou mika-muli vote'i sou lexe itetelisu Iesu, ia imama'u noxi'a ta mitema xo ta mitema mixavutala lexe Anu itemasou palomatana ane.

22

Vaikala Latilovo sou La'ilali sou Taula'i Toxoxa'a

(Luk 14:15-24)

¹ Iesu musolonu vaivaikala noxou, la muvikalane'i no anu vaikala latilovo la aloxo 'o.
² “Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne, aloxo tatananu tuala vile ulalaxi sou u'oxonu la'ilali sou 'olu utaula'i. ³ Anu mupalusi'a ta mitema sou xaixai noxou milai noxi'a ane'i ane anu mu'avalali'a sou lexe ine'e no anu la'ilali ne, la ane'i imasaxa sou ine'e uasi. ⁴ La anu mupalusi'a ta mitema sou xaixai se'i la milai la muvikalane'i lexe, ilai ivikalane'i ta mitema e mu'avalali'a sou ine'e no anu la'ilali lexe, 'Ngane'e xo la'ilali sou taula'i a eni elalaxiinu mukalu. Kau tongolixu mo ta mimii ta tongotongolixa'a mi'ele'elexa'a mukalu, xe la'ilali iouiou ne muxutu mukalu. La sou ngingi ngane'e mo nga'ani.’
⁵ Ia ane'i milomu uasi la milai no anu xaixaii'a vilevilesi. Vile mulai no xaixu, xe vile mulai no taasou la iloto noxou. ⁶ ✧ Ia ane'i se'i ne

✧ 22:6: Mat 21:35

miavuti la mitetelisi'a ta mitema sou xaixai ne ka mive'ave'a misoisoli. ⁷ La tatananu tuala la'iaxu misevile la mupalusi'a ta mitema sou 'oto'oto noxou milai mive'ave'a ta mitema ne misoisoli mukalusi xe mielaxu tualasi'a. ⁸ Xe muavuti la movikalane'i ta mitema sou xaixai noxou lexe, 'la'ilali sou taula'i mulalaxii mukalu, la ta mitema e eni e'avali'a lexe ine'e no anu la'ilali 'o ne ta mitema ta laixe sou ine'e uasi. ⁹ La sou ngalai no ioxuioxu votevote'i xe ngaxalisou 'ena'ei ne, la nga'avalou une'e.' ¹⁰ Xe ta mitema sou xaixai ne milai la mi'avali'a ta mitema ta'ei e ane'i mixalisi'a no vote'i ne mine'e, se'i ta mitema ta lailaixe xe se'i ta mitema ta masumasua. Xe mine'e mipita no anu tani sou taula'i ne la mu'ana'ana manina. ¹¹ Ia no mine tatananu tuala mu'una sou iou mumaisi'a la mumaisou vile no taine'i ne utaanu tokolomo sou taula'i uasi. ¹² Xe tatananu tuala muavuti la mutali'isou lexe, 'Ae menexilo, nini nenava la nataanu tokolomo sou taula'i laixe ka sou na'una 'o ua?' La anu ukolinu uasi. ¹³ ✧ La sou tatananu tuala movikalane'i ta mitema sou xaixai noxou lexe, 'Ngatetelisu mo ngasakisakiinu avolu ilou tava'u mo ngalea ulai no ale no isivoxo no tuala sou itatama xe anaxa'a ukalakikiki.' ¹⁴ La Iesu mukalusou vaivaikala noxou aloxo 'o, ta mitema tavu'alo Lataua mu'avali'a, ia anu musosovosi'a ta ta'eisi sou i'unalai."

*Tali'i sou Talea Lamoli Ulai Noxou Kaisari
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)*

¹⁵ ✧ Xe ta Palisaio milai la mikamuli vote'i sou lexe iuaouixu Iesu no anu vaivaikalau. ¹⁶ La mipalusi'a ta molomolo noxi'a ilo'a ta mitema

✧ 22:13: Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28 ✧ 22:15: Mak 3:6

noxou Elodesi milai noxou Iesu, la mivikalanu aloxo 'o, “Tisa, nexi telavu lexe nini itema vile sou nalemo mii, la navikala maninasou. Mo nini nalavusou na'ume'a ta mitema uasi, xo ane'i ane ualasi'a mo ane'i ane ualasi'a uasi ne, mimomomo vilesisi no ieni. Ia nini nalosie'ixu vote'i laixe noxou Lataua no anu vaikala manina. ¹⁷ La sou navikalanexi lexe, loxovaa anu lapuloto vile umomomo sou nenge taleanu lamoli ulai noxou Kaisari? Uasi, loxovaa taleanu?” ¹⁸ Ane'i mitali'isou Iesu aloxo ne la Anu mulavu no anu kalakalavoi noxi'a ne. La muvikalane'i lexe, “Ngingi ngamitema sou kalakalavoi. Tava'u loxovaa ane ngingi nga'oxo lexe ngatovoleli sou ngatetelisi 'o? ¹⁹ Ioxe ngano'u Denalia vile une'e mo amaisou.” La ane'i mino'u mulai noxou sou mumaisou. ²⁰ Xe muavuti la mutali'isi'a lexe, “'Ei kisou mo ualason e uxolu no anu lamoli 'o?” ²¹ ✧ La ane'i mikolinu lexe, “Anu noxou Kaisari.” La sou Anu muvikalane'i lexe, “Mii ma'ia ane noxou Kaisari, la ngalosou Kaisari. Xe mii ma'ia ane noxou Lataua la ngalosou Lataua.” ²² No mine ane'i milomusou aloxo ne la ane'i mikuluke manina, la mi'italonu Iesu la milai.

Tali'i Noxi'a ta Sadokaio

²³ ✧ Xe ili'i no voxo ane ne la ta Sadokaio mine'e noxou. Ane'i ta mitema ane ne, ixavutala lexe ta mitema isoli, io ulai ili'i la imauli la uasi. Mine'e mixali noxou Iesu la mitali'isou aloxo 'o, ²⁴ ✧ “Tisa, vaikala muai no anu kaukavu noxou Mosesi mune'e noxinge aloxo 'o. Itema vile mutaula'ia upalane'i ta 'olu uasi xe usoli, la anu laixe lexe vimou u'uluxe sema ne, mo sou upalane'i

✧ 22:21: Rom 13:7 ✧ 22:23: Apo 23:8 ✧ 22:24: Lap 25:5

iu vimou ta 'olu noxie. ²⁵ Ioxe, no voxo vile la ta mitema muxatele tamei ixoxolu. Ane'i muxatele tamei ne ane'i ta taumetali. Ilo'a ixoxolu la ane laposalaxu ne mutaula'i, xe ili'i la musoli. Ia upalane'i ta 'olu se'i noxie sema ne uasi, la mu'italone noxou vimou sou u'uluxe. ²⁶ Xe vimo'a ane ta tameisi'a ne muavuti la mu'uluxe sema ne, la anu kalumo musoli la, ia upalane'i ta 'olu se'i noxie uasi. Mo vimo'a tatalusi'a ne anu kalumo aloxo ne si. Anu aloxo ne mole, ane'i muxatele tamei mo ne, mi'uluxe sema vilesisi ne, la vile noxi'a upalaa 'olu vile noxie uasi. ²⁷ Mole ili'i la ane sema kalumo misoli. ²⁸ Ioxe, ulai ili'i no anu voxo ane sou ta mitema ane misoisoli itulu sou imauli, la 'ei noxi'a ane'i muxatele tamei ne semau maninasou xo loxo ane'i muxatele tamei mo ne ane'i mi'uluxe sema vilesisi ne?" ²⁹ Xe Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi ngexovulaulau no anu vaikalamengi, xo ngingi ngalavusou vaikala muxolu no anu Lavuku Tavuna mo xavi noxou Lataua uasi. ³⁰ Ta mitema ane misoisoli ne lexe imauli la umomomo sou itaula'i la uasi. Ane'i ixali loxo ta angelo teitexi no opo loxotolo. ³¹ Ioxe no anu vaivaikalasi'a ta mitema ane misoisoli ka itulu ne, loxovaa ngingi ngaitisou vaikala ma'ia Lataua muvikalangengixu uasi? ³² ✧ Anu muvikala lexe, 'Eni Lataua noxou Avalaamu mo Lataua noxou Aisaki mo Lataua noxou Iakovo.' Anu Lataua ne noxi'a ta mitema misoisoli uasi, anu Lataua noxi'a ta mitema ane imauli vaimomo." ³³ Xe no mine ane'i milomusou vaivaikala noxou Iesu ne, la mikuluke manina no anu a'alo noxou ne.

Lapuloto Anevaa Ane Muuli no Anu Lapuloto

✧ 22:32: Mul 3:6; Mat 8:11

*Mukalusi**(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)*

³⁴ Ta Palisaio mixolu mipita ia milomusou Iesu mine mukolinu tali'i noxi'a ta Sadokaio la vaivaikalau ne mulapusi. ³⁵ La sou vile noxi'a ne anu mulavu laixe no anu lapuloto ne u'oxo lexe utovonu Iesu no anu tali'i ne. ³⁶ Xe muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Tisa, eni elavu lexe lapuloto noxinge tavu'alo, ia lapuloto anevaa ane muuli manina no anu lapuloto latala ne?" ³⁷ ✧ La Iesu mukolinu aloxo 'o, " 'Ngamasaxau IAUE Lataua noxinge no anu tangengi, mo no anu uleengengi, mo no anu xavutalamengi ukalusi.' ³⁸ Lapuloto ane ne anu muuliuli xe mutila manina no anu lapuloto latala mukalusi. ³⁹ ✧ Xe ta tameisou ne anu mutila iou vilesisi aloxo ane tei ne aloxo 'o, 'Ngamasaxau menexinge vile aloxo ngingi ngemasaxainge la!' ⁴⁰ ✧ Lapuloto noxou Mosesi mo vaivaikala noxi'a ta mitema sou palomatana ne anu tava'u vilesisi ane no anu lapuloto tamei nesi."

*'Ei 'Olu E Kalisito 'o**(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Ioxe no mine ta Palisaio mixolu mipita la Iesu mutali'isi'a aloxo 'o. ⁴² ✧ "Ngingi ngexavutala noxou Kalisito a loxovaa? Mo 'ei 'olu ne?" Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, "Deviti 'olu." ⁴³ La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Tava'u loxovaa la sou Uleenu Tavuna mulosou Deviti lavulavu la molu mumoxo'u lexe Tila noxilo? Deviti muvikalala aloxo 'o.

⁴⁴ ✧ 'IAUE muvikalalanu Tila noxilo aloxo 'o,

✧ 22:37: Lap 6:5 ✧ 22:39: Liv 19:18; Mat 7:12 ✧ 22:40: Rom 13:10; Xal 5:14 ✧ 22:42: Ioa 7:42 ✧ 22:44: Lex 110:1; Mat 26:64

Nava'isa'ileli no avolo tema ulai utalo no anu voxo ane sou eni amuxaxa'a ta uluameni no tava'ine laaxu.'

⁴⁵ La sou lexe Deviti molu mumoxo'u lexe anu Tila noxou. Ia loxovaa la sou anu Tila ne anu Deviti 'olu la?" ⁴⁶ Ane'i milomu sou aloxo ne la vile ukolinu vaikala noxou uasi. Mo musoko no anu voxo ane ne la itema vile ulai noxou sou utali'isou no anu tali'i vile la uasi.

23

Ngasaxila'inge Noxi'a ta Tatila sou Lalotu (Mak 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

¹ Xe ili'i la Iesu muvikalane'i ta mitema ilo'a ta molomolo noxou la aloxo 'o, ² "Ta Palisaio ilo'a ta mitema sou lapuloto ilavusou ilosiengi no anu lapuloto loxo Mosesi mu'oxonu. ³ ✧ La sou, anu laixe lexe ngingi ngalomu sou mo ngamulinu aloxo ane'i milosiengixu ne. Ia ngamulinu 'ili'ilixo noxi'a mamu, xo ane'i ilosiengi ne ia ilavusou imulinu uasi. ⁴ Anu aloxo ane'i isakiinu tavuevule tu'umaxu la imuxaxu no laxasinge, ia ane'i imuxaxu avo'a sevile no anu uasi. ⁵ ✧ Mimii tavu'alo ane'i i'oxonu ne sou lexe ta mitema imaisi'asi. Ane'i ikaukavunu vaikala noxou Lataua la isakii no alaie'i xe itaanu tokolomo veveeni la lamota sou veveeni uyuvu ulili ulu'e no anu la ixixaoxao. ⁶ Mo ane'i ilavu sou imasaxa lexe ixolu uuli no anu puloulou laixesi no anu voxo sou la'ilali toxotoxoxa'a. Mo imasaxa lexe ixolu no anu puloulou uulisi no anu taasou lalotu noxi'a ta Iutaia. ⁷ Mo ane'i imasaxa sou ta mitema ixalisi'a no anu taasou pitapita la

✧ 23:3: Mal 2:7-8 ✧ 23:5: Mul 13:9; Iti 15:38-39; Lap 6:8; Mat 6:1

i'oxonu aso laixe noxi'a xe imoxo'a lexe, 'Tisa.'
 8 Ia ngingi ta mitema imoxo'inge lexe tisa uasi, xo itema vilesisi anu 'tisa' noxinge ia ngingi tavu'alo ne ngamoxo'inge lexe ta vivixesi. 9 Mo namoxo'u itema vile no lia 'o lexe maminge uasi xo nenge Maminge vilesisi Anu 'a uxoxolu teitexi no opo loxotolo. 10 Mo ngamoxo'u vile lexe tisa, uasi, xo tisa noxinge vilesisi ane Kalisito. 11 ✧ Mo tilasinge ne anu uxali loxo itema sou xaixai noxinge. 12 ✧ Xo 'ei ane u'itinu ualasou la Lataua utaloxolixu xe 'ei ane utaloxolixu la Lataua u'itinu ualasou.

13-14 Mo eni avikalangengi ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio lexe, ngasaxilaixe laixe no anu tu'utu'umaxu ane sou uxalinoxinge, xo ngingi ta mitemasou kalakalavoi. Xo ngingi nge-tatusou aitenga sou saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo no ie'i ta mitema. Ia ngingi ngalavu sou nga'unalai uasi, io no mine ta mitema itovo lexe i'unalai la ngingi nga'apixa'a. 15 Eni talelingenge ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ngaxixaoxao no xalexaleenu lia mo no luaki xalexaleenu sou nga'oxonu itema vilesisi sou uxali molomolo noxinge. Mo no mine ngingi nga'oxonu uxali loxo molomolo vile noxinge ukalu, la nga'oxonu ua'ulingenge no anu 'ili'ilixu masumasua manina, la sou uxali molomolo sou navu e u'ani'ani no taxa la kaluxu uasi 'ole.

16 ✧ Mo eni talelingenge no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge. Xo ngingi iengi se-

✧ 23:11: Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 ✧ 23:12: Iop 22:29; Xav 29:23; Luk 14:11; 18:14 ✧ 23:16: Mat 15:14

leveenu ia nga'oxo lexe ngalosie'ixa'a ta mitema vote'i. Ngingi ngavikala aloxo 'o, 'Lexe itema vile uvikala lexe manina teitexi no taasou lalotu la anu mii vile uasi. Ia lexe itema vile uvikala lexe manina teitexi no anu xoulu uai no taasou lalotu la anu u'oxonu aloxo anu mulemolu ne.' ¹⁷ Ngingi iengi seleveenu mo ngexovulaulau manina. Mii ma'ia mutila manina no iou Lataua, male xoulu uasi taasou lalotu. Ngingi ngelavusou lexe xoulu uai no nano no taasou lalotu, la sou anu uxali loxo mii noxou Lataua. ¹⁸ Mo ngingi ngavikala kalumo aloxo 'o. 'Lexe itema vile uvikala manina teitexi no anu tani alelaxu sou lalotu, la anu mii vile uasi. Ia anu uvikala lexe manina teitexi no anu mimii i'elaxu 'a uaai 'o, no nano no anu valoalo sou i'elaxu mimii no anu la anu u'oxonu aloxo anu mulemolu ne.' ¹⁹ Ngingi iengi seleveenu mo ngexovulaulau manina. Mii ma'ia anu mutila no iou Lataua mii sou i'elaxu, uasi valoalo sou i'elaxu mimii no anu? Ngingi ngano'u mimii ngane'e nga'elaxu no tani alelaxu ne la sou ngingi nga'oxo lexe anu mii noxou Lataua. Ia uasi valoalo anu mii tatila no anu mii e nga'elaxu ne. ²⁰ Aloxo ne la sou 'ei ane uvikala lexe manina teitexi no anu tani alelaxu sou lalotu ne la muvikala aloxo ne no anu tani alelaxu sou lalotu mo no mimii tavu'alo e muai no nano no anu. ²¹ Mo 'ei ane uvikala lexe manina teitexi no anu taasou lalotu, la anu u'oxonu aloxo ne no anu taasou lalotusi uasi, anu mu'oxonu aloxo ne noxou Lataua. ²² ✧ Mo 'ei ane uvikala lexe manina teitexi no opo loxotolo, la anu uvikala aloxo ne ulai teitexi no opo loxotolosi uasi, anu mu'oxonu aloxo ne no anu puloulou noxou Lataua mo noxou anu ane uxolu no anu

✧ 23:22: Ais 66:1; Mat 5:34

puloulou ne.

²³ ✧Eni talelingenge ta tisa sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'utu'umaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Ngingi ngalavusou ngano'u mimii tuma'u lailaixe ngatounu no xai loxo, mint mo dilu xe kumini la ngakalipalanu sou ngalosou Lataua na'u mavulovexasou. Mimii kitukitu no anu Lapuloto noxou Mosesi ngingi ngemulinu laixe. Ia ngingi ngalavusou ngamulinu mii ta tatila lapuloto mulemolu uasi, loxo 'ili'ilixo ane mulapu mo 'ili'ilixo sou alauna xe 'ilixo sou ngamuxamuxaxu tangengi no anu vaikala noxou Lataua. Anu laixe lexe ngingi xavingengi sou ngamulinu vaivaikala sou lapuloto ane ta tatila muai tei aloxo xavingengi sou ngamulinu ane sou vaimomo 'o. ²⁴ Ngingi e iengi seleveenu ia nga'oxo lexe ngalosie'i ta mitema vote'i. Ngingi aloxo itema e mumaisou vuvuu muxolu no anu la'ilalixu la muxexeenu, io umaisou kameli uxolu no anu la'ilalixu uasi la mumalukusou.

²⁵ ✧Eni talelingenge ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'umaxu ane sou uxali noxinge xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Ngingi ngalavu sou nga'uinu paku mo lakupapa, la nga'uinu no ale no vasimolusi malemalenga. Ia no nano ne nuni'u mo ngetaanu la'ilali ne ngeno'u no anu 'ili'ilixo sou pakali xo ngingi ngexavutalangengisi. ²⁶ Ngingi ta Palisaio ne iengi seleveenu. Lexe ngingi ngamasaxa lexe nga'uinu paku xe lakupapa la nga'uinu tanu no nano mo malemalenga tei xe ukalu la sou ngingi

✧ 23:23: Liv 27:30; Mai 6:8 ✧ 23:25: Mak 7:4

nga'uinu vasimolu no ale. ²⁷ ✧Eni talelingenge ta mitema sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'umaxu ane sou uxali noxinge, xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Ngingi aloxo lulu e mimulaxu lasimeni sou xe mukalu la milulunu kuvo sou no ale no vasimolu la mukea loxo 'o, mo laixe sou tamaisousi. Ia no nano no tanu ne mu'ana'ana no anu ta mitema misoisoli xinexine'i xe mimii nuninuni'u. ²⁸ ✧La sou anu iou vilesisi aloxo ngingi ngamulinu 'ili'ilixo mulapu sou ta mitema imaisou no ale no vasimengesi. Ia no nano no tangengi ne, mu'ana'ana no anu 'ili'ilixo masumasua xe no anu 'ilixo sou kalavoi.

Iesu Muvikala Lamana no Anu Mimii Masumasua Lakolisou

²⁹ Mo eni talelingenge ta tisa sou lapuloto mo ta Palisaio no anu tu'umaxu anu sou uxali noxinge xo ngingi ta mitema sou kalakalavoi. Xo ngingi nga'asou lulusi'a ta mitema sou palomatana xe ngatokolomonu lulusi'a ane'i ane mi'oxonu 'ilixo mulapu ne laixe. ³⁰ Mo ngingi ngavikala aloxo 'o, male lexe ngingi ngaxolu tatei la umomomo sou ngasu'uline'i ta 'ilusulusungengi, sou ngave'ave'a ta mitema sou palomatana isoisoli uasi. ³¹ ✧La sou ngingi mulaa no anangenge lexe ngingi ta 'ilusulusungengi ane mive'ave'a ta mitema sou palomatana misoisoli tatei ne. ³² Ioxe, aloxo ne la ngingi ngalai nga'oxo mo ngasolonu 'ili'ilixo masua noxi'a ta 'ilusulusungengi ne. ³³ ✧Ngingi loxo lasile

✧ 23:27: Apo 23:3 ✧ 23:28: Luk 16:15 ✧ 23:31: Apo 7:52

✧ 23:33: Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7

molosila mo lasile molosila ta 'olu. Ngingi ngamomomo sou ngapolopepeenu taxa sou navu a loxovaa? ³⁴ Aloxo ne la sou eni apalusi'a ta mitema sou palomatana xe ta mitema sou lavulavu ilo'a ta tisa sou lapuloto ine'e noxinge. Ia ngingi ngalutu vaxa la ngave'ave'a se'i isoisoli xe ngailixa'a no ovu valautu. Xe se'i la ngingi ngapuapulasi'a no nano no taasou lalotu noxinge, xe se'i la ngingi ngakusai'a no tuala ta tatila noxinge la i'ume ilai no tuala ta tatila se'i va'axu. ³⁵ ✧ Aloxo ne la sou tu'umaxu sou sialuxa'a ta mitema mulapu e munixi no lia 'o ne utelo noxinge. Usoko noxou Aveli sialuxu ulai uxali noxou Sekalia e Velekia 'olu, e ngingi ngevau la musoli muai no taiinu valovalu sou i'elaxu mimii, no nano no anu taasou lalotu tatila noxou Lataua. ³⁶ Eni avikalangengi manina lexe ulu sou sialuxa'a ta mitema mulapu ne, ngingi ta mitema e ngepaa vaimomo 'o ngatavulenu.

Iesu Tanuxu Tuala Tila ne Ielusalemu
(Luk 13:34-35)

³⁷ Iauo, ta mitema ne Ielusalemu 'o, ngingi ngeve'ave'a ta mitema sou palomatana misoisoli mo ta mitema e Lataua mupalusi'a mine'e la ngeve'ave'a no anu kulu la misoisoli. Ia alaxu tavu'alo misevile eni atovonu sou lexe apitan-gengi loxo koko'a neni'a ipitane'i ta 'ilie no vivisie laaxu la ngingi ngamasaxa uasi. ³⁸ ✧ Ngalomu, ili'i la Lataua iou uvaxainge la taasinge mo tualasinge ne uxolu vitanisi. ³⁹ ✧ Eni avikalangengi aloxo 'o, usoko vaimomo 'o la umomomo sou ngamaisilo

✧ 23:35: Tav 4:8; 2A'a 24:20-21 ✧ 23:38: 1Ta 9:7-8; Iel 22:5

✧ 23:39: Lex 118:26

la uasi. Ia ulai ili'i la ngingi ngavikala lexe, Lataua ualusou anu ane Tila mupalusou mune'e 'o.”

24

Sosovo sou Voxo Kaluxu (Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Xe Iesu muavuti la musuku sou taasou lalotu tatila noxou Lataua, la ta molomolo noxou mine'e noxou la mivikalanu sou umaissou taasou lalotu tatila noxou Lataua ilou tanitani. ² ✧ Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngemaisou tanitani e toxotoxoxa'a lailaixe manina 'o ne? Eni avikalangengi manina aloxo 'o, umomomo sou ie'i uvaxau lavo'o vile 'o ne uvo'uvo'utulo no lataanu menexu vile uasi, lavolavo'o latala ne imamumamulunon ka ipeinu ule'elai no lia ukalusi.”

Iesu Mutotokalasou Tu'utu'umaxu Tavu'alo Uxali

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ No mine Iesu mulai mo a uxoxolu no laxa'ilu ne Olivu, la ta molomolo noxou ane'isisi milai noxou, la mitali'isou se'isisi va'axu aloxo 'o, “Ioxe navikalanexi. Talu la mimii ane lexe uxali 'o, uxali manina sou? Sosovo ma'ia ane uxali tei sou uvikala lamana noxixe no anu voxo ane sou nini nane'e xe voxo kaluxusou?” ⁴ Xe Iesu muavuti la mupeletotosi'a aloxo 'o, “Ngasaxila'inge laixe. Loxo 'o io itema vile une'e ukalavoingengi. ⁵ ✧ Ta mitema tavu'alo ixali la imoxo'u ualasilo, la ivikala lexe, ‘Eni kalisito ano.’ La ikalavoine'i tavu'alo. ⁶ No voxo ane ngingi ngalomusi'a ta

✧ 24:2: Luk 19:44 ✧ 24:5: Mat 24:23-24; 1Ioa 2:18

mitema i'oto'oto ne, la ngaavuavuti mo tangengi kalaua mo nga'ume uasi. Anu mimii ane loxo ne anu uxali, ia voxo kaluxusou ne a uao unene'e 'o. ⁷ Ta mitema sou tuala vile iavuti, la ilai ialivulane'i ta mitema sou tuala vile ane va'axu. Mo ta mitema noxou tatananu tuala vile iavuti, la ilo'a ta mitema noxou tatananu tuala vile ane va'axu i'oto. Xe no xalexalee tuatuala se'i, la laliua ukunikuni mo soli toxoxa'a uxali. ⁸ Anu tu'utu'umaxu ane ne anu soko no anusi, uxali tei loxo sema ixamuli navunavu tei ka sou ivo'o 'ilie. ⁹ ✧ Mo no voxo ane ne ino'inge la ilai ilosinge navunavu mo ivenge ngasoli. Mo ta mitema ukalusi ne imolosilangengi, xo ualasilo a uxolu noxinge. ¹⁰ No voxo ane ne la ta mitema tavu'alo e mimuxaxu tane'i noxilo ne imomomo sou imuxaxu tane'i noxilo la uasi. Mo ixiu la ikala tomoxa'a ta menexi'a ngatongato'o xe imosilane'i ngatongato'o. ¹¹ ✧ Mo ta mitema sou palomatana kalakalavoi tavu'alo ixali la ikalavoine'i ta mitema tavu'alo. ¹² Mo 'ili'ilixo masumasua ne utila manina mo 'ilixo sou imasaxai'a ta menexi'a ngatongato'o ne usu'a. ¹³ ✧ Ia anu ane utulu pekia'u ulai uxali no anu voxo kaluxu sou la Lataua umomomo sou upamaulinu. ¹⁴ ✧ Mo lexe ta mitema latala no lia ukalusi 'o ne ilomusou a'alo laixe sou saxisaxila'u noxou Lataua ia ia'aloxu noxi'a ukalu, xe ili'i no anu la sou voxo kaluxusou uxali.

Mii Masua Manina a Uxali
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

✧ 24:9: Mat 10:22 ✧ 24:11: Mat 24:5, 24; 1Ioa 4:1 ✧ 24:13: Mat 10:22 ✧ 24:14: Mat 28:19

15 ✨Xe Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o. 'Ngingi ngamaisou mii vile masua manina e itemasou palomatana Danieli mua'aloXu taatei lexe, (mii ane ne masua manina anu utulu teitexi no anu tani tila noXou Lataua. Itema ane uitisou vaikala ane 'o la uxavutalanu laixe.)' 16 No voxo ane ne la ta mitema e ixoxolu no xalee lia tila ne Iutaia ne i'ume'ume ilai no laxa'ilu. 17 ✨Itema ane mulai mo 'a uxoxolu no taasou kisou ne, umomomo sou ulu'elai mo u'unalai no tani la sou utaxusou mimii se'i uuatunu uasi. 18 Mo itema ane mulai no xaixu mo 'a uxaxai ne, umomomo sou ulivu ulai no tani mo uno'u tokolomou la uasi. 19 Ia ta sema ane opoopone'i xe ane'i ane isusune'i ta 'ili'ili'a ta keakea ne la anu voxo masua noxi'a manina. 20 La sou anu laixe lexe ngingi ngakilaka, mo sou voxo sou ngingi nga'ume ne uxali no anu voxo sou la'iuu xe no voxo tavuna uasi. 21 ✨Xo no voxo ane ne, anu voxovoxo sou tu'utu'umaxu manina, umomomo no anu voxo ane tatei Lataua mukoinu xalexalee tuatuala mo utalo vaimomo 'o mo ili'i la uasi manina. 22 Ia lexe tila uxoto voxo ane ne ulivu une'e ataxu, la evile umomomo sou umaui uasi. Ia tava'u xo ane'i ta mitema ane anu musovosi'a lexe anu ta mitema noXou maninasou, la sou anu uxotonu voxo ne une'e ataxu. 23 ✨No voxo ane ne, la evile uvikalangengi aloxo 'o. 'Ngamaisou, Kalisito ano 'o! Uasi, uvikala lexe, Ngamaisou anu 'a 'ole!' Ia mamu sou ngamuxaxutangengi no anu vaikala noXou. 24 ✨Xo ta mitema se'i ixali, la ikalavoi lexe ane'i Kalisito xo ane'i ta mitema sou palomatana kalakalavoi. Lexe ixali, la i'oxonu

✨ 24:15: Tan 9:27; 11:31; 12:11 ✨ 24:17: Luk 17:31 ✨ 24:21: Tan 12:1 ✨ 24:23: Mat 24:5 ✨ 24:24: Lap 13:1-3; 2Te 2:8-9; Pal 13:13-14

sosovo se'i toxotoxoxa'a uxali mo mimii se'i sou ta mitema imaisou la ikuluke no anu kalumo, lexe anu umomomo sou ikalavoine'i ta mitema ane Lataua musosovosi'a lexe anu ta na'u 'ole. ²⁵ Lexe ngingi ngamaisou mimii aloxo ne uxali noxinge ili'i, la eni evikalangengixu tei. ²⁶ ✧La sou lexe evile uvikalangengi lexe, 'Kalisito anu a uxolu no ale la nalai no ale uasi, xe u'oxo lexe ne anu 'a no nano no tani, la ngamuxaxu tangengi no anu vaikala noxou ne uasi.' ²⁷ ✧La sou Itema 'Olu une'e, la anu aloxo lele'e ulami no aso uxali la lamixu ulai uxali no aso ulu'elai la ane'i tavu'alo imaisou. ²⁸ ✧No anu xalee ane ta mimii misoisoli miai no anu, la ta nenu suluvi ipita sou i'ou xiasine'i.

Ili'i la Itema 'Olu Ulivu Une'e
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ ✧Ia no voxo ane ili'i no anu voxo sou tu'utu'umaxu ukalu la aso ne uxali isivoxo mo so'io ne uiei la uasi, mo ta oto ne ilapalapau teitexi no loxotolo ilu'e mo ta mimii loxo ta'umali ilo'a koiuxaxai mo tavaivolo no opo loxotolo ne ikunikuni. ³⁰ ✧No anu voxo ane ne la ta mitema imaisou sosovo sou Itema 'Olu mine ulaa no opo loxotolo la ulu'e no anu umuumu no anu xavi mo lamana toxoxa'a noxou. La ta mitema latala no xalexalee tuatuala ukalusi no lia 'o imaisou mine Anu une'e, la ane'i itama. ³¹ ✧Xe xoolau utama tatila la Anu upalusi'a ta angelo noxou sou ino'a ane'i ane noxou e Anu molu musosovosi'a me'a no anu atume iou tami'a, xe no xalexalee

✧ 24:26: Luk 17:23-24 ✧ 24:27: Mat 24:37-39 ✧ 24:28: Luk 17:37 ✧ 24:29: Ais 13:10; 34:4; Ese 32:7; Ioe 2:10, 31; 2Pi 3:10; Pal 6:12-13 ✧ 24:30: Tan 7:13; Sek 12:10; Pal 1:7 ✧ 24:31: 1Ko 15:52; 1Te 4:16

lia teletelexu 'o, ulai utelo no teletelexu loxotolo ukalusi ne ine'e ipitane'i.

Vaikala Latilovo sou Ovu Lovo
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Xe Iesu muavuti la muvikalane'i la aloxo 'o. Anu laixe lexe ngingi ngano'u lavulavu no anu ovu lovo. No voxo ane ovu xolanu uxata xe uxali tatila, la ngingi ngelavu lexe anu voxo laixe sou aso a uxali 'alai. ³³ Lexe ngingi ngamaisou mimii ane ne uxali, la anu aloxo nesi. Ngingi ngalavusi lexe voxo sou Itema 'Olu 'a une'e ne. Anu 'a muxali 'alai manina ne. ³⁴ ✧Eni avikalangengi manina aloxo 'o, ta mitema sou voxo ano 'o ilai uao, ia mimii ane eni elemolu lamana noxinge ne, anu uxali. ³⁵ ✧Mimii latala teitexi no opo loxotolo mo no lia 'o ne, ulai la ukalu. Ia vaivaikala noxilo ne ukalu uasi. ³⁶ ✧Eville ulavu no anu voxo mo aso iou ne uasi. Ta angelo teitexi no opo loxotolo mo 'Olu kalumo ne ilavusou uasi, ia Momu anusisi mulavusou. ³⁷ ✧Muamua'i noxou Itema 'Olu sou ulivu une'e ne aloxo no anu voxo noxou Noa. ³⁸ No voxo ane alipaa toxoxa'a uxali uao la ta mitema miyevelu mo miie xe mitataula'i mulai mune'e mulai mutalo no anu voxou e Noa mu'unalai no lasipi. ³⁹ ✧La ane'i ilavusou mii ma'ia ane sou uxali ne uasi, mixolu mixovulaulausi mulai muxali no voxo e alipaa toxoxa'a muxali mukulukene'i la mukalusi'a. No voxo sou Itema 'Olu ulivu une'e la ta mitema i'oxo'oxonu 'ili'ilixo iou vilesisi aloxo ne. ⁴⁰ No anu voxo ane ne la ta mitema ta tamei i'oxo'oxo no xai la vile uno'u ulai io vile uxolu. ⁴¹ Mo ta sema ta

✧ 24:34: Mat 16:28 ✧ 24:35: Mat 5:18 ✧ 24:36: Apo 1:7; 1Te 5:1-2 ✧ 24:37: Tav 6:5-8 ✧ 24:39: Tav 7:21-23

tamei i'otu'otunu lauele sou lexe i'ulalu no anu la vile uno'e ilai io vile ixolu. ⁴² ✧ Aloxo ne la sou ngasaxila'inge laixe mo ngautiti laixe, xo ngingi ngalavusou voxo ma'ia ane tila noxinge une'e ne uasi. ⁴³ ✧ Mo ngaxavutalanu mimii ne laixe. Lexe moosou tani ulavusou tei lexe ta mitema sou pakali ine'e no anu 'olovoxo mautunu anevaa, la anu uxolu uloo la sou ta mitema sou pakali ne imomomo sou imamulonu tani la i'unalai uasi. ⁴⁴ La sou ngingi kalumo ngalalaxii xo Itema 'Olu une'e, la une'e no anu voxo mautunu e ngingi ngexavutala lexe Anu une'e no anu ne, uasi.

*Vaikala Latilovo sou Itema sou Xaixai Ane Xavutalau Laixe Xe Ane Xavutalau Laixe Uasi
(Luk 12:35-48)*

⁴⁵ Mo Iesu musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o. Itema sou xaixai anevaa xavutala laixe, la u'oxonu xaixai noxou laixe? La tila sou u'italonu sou usaxila'a ta mitema sou xaixai no tani noxou xe ulosi'a la'ilali no anu aso iou e tila sou musosovo sou. ⁴⁶ Itema sou xaixai aloxo ne, anu u'osa manina no mine tila sou ulivu une'e xe umaisou lexe anu 'a u'oxo'oxonu xaixai noxou. ⁴⁷ ✧ Eni avikalangengi manina aloxo 'o, tila sou ne usosovosou itema sou xaixai ne la usaxila'u mimii latala noxou ukalusi. ⁴⁸ Ia lexe anu itema sou xaixai ne masua la anu tanu uvikala lexe, 'Tila noxilo ne umomomo sou ulivu une'e palea uasi.' ⁴⁹ Mo uavuti la uve'a ta menexu e ilo'a ixaxai ne xe ulai ilo'a ta menexu e ilolutu sou iixeu lexa pekia'u la ixovulaulau piena 'ole i'ani'ani xe iie. ⁵⁰ Ioxe tila sou itema sou xaixai ne ulivu une'e la une'e no anu voxo ane anu itema sou xaixai

✧ 24:42: Mat 25:13 ✧ 24:43: Luk 12:39-40; Pal 16:15 ✧ 24:47: Mat 25:21, 23

ne uxavutala lexe anu tila sou ne une'e no anu uasi. ⁵¹ Ia anu ukuluke noxou tila sou mine une'e xe uxalisou mine u'oxo'oxonu 'ili'ilixo ne, la anu tila sou ne u'oxoo masuanu manina, la ulailixu ilo'a ta mitema sou kalakalavoi ixolu ipita no anu tuala e itatama xe anaxa'a ukalakikiki no anu."

25

Vaikala Latilovosi'a ta Sema Mavulovexa

¹ ✧Xe Iesu musolonu vaivaikala noxou la, la muvikala aloxo 'o, "Saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo a'alosi'a ta sema ta vuanga mavulovexa e mino'u lalamosi'a la milai sou lexe imaisou mauulu sou taula'i alavua uxali. ² Ane'i milai la ta'uve xavutalai'a laixe, ia ta'uve ne xavutalai'a laixe uasi. ³ Ane'i ane xavutalai'a laixe uasi ne milutu, la mino'u lalamosi'asi io ino'u lexa sou uasi. ⁴ Ia ane'i ane xavutalai'a laixe ne milutu la mino'u lalamosi'a xe mino'u lexa sou kalumo. ⁵ Itema e mauulu sou taula'i alavua ne uxali palea uasi la ta sema mavulovexa ne ixoxolu xoo mole ie'i muvuvu la miaiai. ⁶ Ia no 'olovoxo lixinu manina, la milomu sou itema vile mu'ava aloxo 'o, 'Itema e mauulu sou taula'i alavua anu 'a uxali 'o! Ngingi ngane'e mo nenge taalaxu no vote'i, la sou tano'u une'e.' ⁷ La sou ta sema ta vuanga ne mitulu la mito'isou lalamosi'a. ⁸ La ane'i ta'uve e xavutalai'a laixe uasi 'ole mi-avuti la mivikalane'i ane'i ane xavutalai'a laixe lexe, 'Ngaitisixe lexa seville mo tanixi'u u'una no anu lalamo noxixe xo anu 'a 'ala'alai sou usita.' ⁹ Ane'i ane xavutala laixe mikoline'i lexe, 'Uasi, anu umomomo noxinge nenge'a uasi, ngalai mo ngalotosinge noxi'a ta mitema ane isosovanu

✧ 25:1: Luk 12:35; Pal 19:7

lexasou lalamo.’ ¹⁰ Ia no mine ane'i milutu sou milai milotosi'a lexa la itema e mauulu sou taula'i alavua ne muxali. Anu muxali la ta vuanga ta'uue e milalaxi ne, ilo'a mi'unalai no nano no tani sou la'ilali toxoxa'a sou taula'i alavua ne. Ane'i mi'unalai mukalu la aitenga mutatu. ¹¹ ✧Ili'i la ta sema ta vuanga ta'uue 'ole mixalixali. Ane'i mine'e mixali la mi'ava mu'unalai lexe, 'Tila, tila nakisiinu aitenga mo nexi ta'una.' ¹² ✧Xe anu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, 'Eni avikalan-gengi manina lexe eni alavusinge uasi.' ¹³ ✧Aloxo ne la sou ngasaxila'inge mo ngaloo laixe xo ngingi ngalavusou voxo ngiou ilou aso iou uasi.

*Vaikala Latilovosi'a ta Mitema sou Xaixai
Tatalu Tilasi'a Mulosi'a Lamoli
(Luk 19:11-27)*

¹⁴ Mo saxisaxila'u noxou Lataua teitexi no opo loxotolo ne aloxo 'o, itema vile mulutu sou mulai lexe ulai no tuala vile no paxa. La mu'avali'a ta mitema sou xaixai noxou mine'e la muitalonu mimii noxou noxi'a sou isaxila'u. ¹⁵ ✧Anu mulosou vile tiva sou xoulu ta'uue, xe vile mulosou tiva sou xoulu ta tamei xe vile la mulosou tiva sou xoulu vile. Anu mulosi'a aloxo ne mumomomo no anu xavine'i vilevilesi. Ia anu mulutu la mulai. ¹⁶ Xe ane mulosou tiva sou xoulu ta'uue ne, mulutu alaxu vilesisi 'o la mulai sou muxaxai sou lamoli ne la muno'u tiva sou xoulu ne ta'uue la. ¹⁷ Mo ane muno'u tiva sou xoulu ta tamei ne mulai la mu'oxonu aloxo ne kalumo la muno'u tiva sou xoulu ta tamei la. ¹⁸ Ia ane muno'u tiva sou xoulu vilesisi ne mulai la mu'asou taxa

✧ 25:11: Luk 13:25-27 ✧ 25:12: Mat 7:23 ✧ 25:13: Mat 24:42 ✧ 25:15: Rom 12:6

xe mukalu la mu'asixu lamoli noxou tilasou ne mutalumeiou la muaai ne.

¹⁹ Tilasi'a ne mulai muxoxolu ne maxuveeni xe mukalu la anu mulivu mune'e. Anu mune'e sou lexe ilo'a ta mitema sou xaixai noxou ne imomomo sou vaikala sou lamoli e anu mulosi'a lexe ixaxaisou ne. ²⁰ La sou itema e muno'u tiva sou xoulu ta'uve ne mulai la muno'u tiva sou xoulu ta'uve la mune'enu noxou tilasou. La muvikalanu aloxo 'o, 'Tila nini nelosilo tiva sou xoulu ta'uve, ia namaisou eni exaxaisou la eno'u tiva ta'uve la ano.' ²¹ ✧Xe tilasou muavuti la muvikalanu lexe, 'Nini itemasou xaixai laixe mo ne'oxonu xaixai noxine laixe manina. Xe nini ne'oxonu xaixai laixe xe nesaxila'u mii kitu'a laixe la sou eni a'oxoneni nasaxila'u mimii tavu'alo 'o xe nane'e mo nengei ta'osa.'

²² Mo itema ane muno'u tiva sou xoulu ta tamei ne mune'e kalumo, la muvikalanu tilasou lexe, 'Tila namaisou, nini nelosilo tiva sou xoulu ta tamei ia eni exaxaisou, la eno'u tiva ta tamei la ano.' ²³ La tila noxou muvikalanu lexe, 'Nini itemasou xaixai laixe mo ne'oxonu xaixai noxine laixe manina. Xo nini ne'oxonu xaixai laixe mo nesaxila'u mii kitu'a eni elosine, la sou eni a'oxoneni nasaxila'u mimii tavu'alo 'o. Xe nane'e mo nengei ta'osa.'

²⁴ Xe itema ane muno'u tiva sou xoulu vile ne mune'e kalumo la muvikalanu tilasou lexe, 'Eni elavusine lexe nini itema la'ia, mo nalavusou nalai la nakokoli la'ilali no anu xai e nini netounu uasi, nalai nakokoli no anu xai e ta mitema va'axu mitounu, xe nataxusou la'ilali ane ta mitema va'axu misu'anu la muleme. ²⁵ Aloxo ne la sou eni e'ume noxine la elai e'asixu tiva sou xoulu noxine e nelosilo. La sou namaisou lamolimemi

✧ 25:21: Mat 24:45-47; Luk 16:10

e nelosilo ano 'o.' ²⁶ Xe tilasou muavuti la muvikalanu aloxo 'o, 'Nini itema sou xaixai ne pauxesine manina xe namitema sou xaixai masua. Lexe nini nelavusou lexe eni alavusou akokoli no anu xai e eni atounu uasi xe ataxusou la'ilali e ta mitema va'axu misu'anau la muleme. ²⁷ La sou anu laixe lexe nini namulaxu lamolixeni no taasou lamoli mo sou eni alivu ane'e la ano'u ilou xolanu.' ²⁸ Mukalu la sou anu muvikalane'i ane'i ane itulutulu no pa'umolu aloxo 'o, 'Nga'umenu tiva sou xoulu vilesisi ane noxou ne, mo ngalosou itema ane muxalixu tiva sou xoulu mavulovexa.' ²⁹ ✧ La sou anu muvikalane'i aloxo, eni avikalan-gengi aloxo 'o, ta mitema ane mino'u mimii se'i xe ixaxaisou laixe, la Lataua ulosi'a mose'i la, xe ane'i ane ino'u mii sevile kutu'asi ia ixaxaisou laixe uasi la Lataua a uxexeenu avile. ³⁰ ✧ Ia ngingi ngano'u itemasou xaixai masua ne mo ngaleanu ulai no ale no usivoxo, noxi'a ane'i ane itatama mo anaxa'a ukalakiki.

Voxo sou Itema 'Olu Utulusi'a ta Mitema no Anu Vaivaikala

³¹ ✧ No voxo ane Itema 'Olu ulivu une'e loxo tatananu tuala, xe ilo'a ta angelo noxou ine'e, la anu uxolu no anu puloulou noxou loxo anu tatananu tuala ane teitexi no opo loxotolo. ³² ✧ La ta mitema latala no xalee tuatuala ukalusi ine'e ipita no talaxu, la sou Anu ukalipalane'i xulumuxa'a tamei loxo itema sou usaxila'a ta sipsip ukalipalane'i ta sipsip ilai xalee vile xe ta mee ilai ipita no xalee vile. ³³ Anu ukalipalane'i ta sipsip ilai no avolu tema, xe ta mee ilai no avolu ae. ³⁴ Xe

✧ 25:29: Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 ✧ 25:30: Mat 8:12; Luk 13:28 ✧ 25:31: Mat 16:27; 19:28 ✧ 25:32: Ese 34:17; Pal 20:11-13

tatananu tuala uavuti la uvikalane'i ane'i ane mixolu no avolu tema aloxo 'o, 'Ngingi ngane'e, xo Mamilu mualusinge, mo musosovosinge sou ngaunalai no anu saxisaxila'u noxou tei no mine Anu usokou sou ukoinu xalexalee tuatuala no lia 'o uao. ³⁵ ✧ Xo eni esolixo la ngingi ngelosilo la'ilali sou e'ou mo esoliu lexa, la ngelosilo lexa sou eiexu, xe exali loxo aasila la ngingi nge'avalilo elai no tani noxinge. ³⁶ Mo eni xeni tokolomo uasi, la ngingi ngelosilo mo no voxo eni epipiena la ngingi ngene'e sou ngesaxilailo xe exolu no tani sou navunavu la ngingi ngene'e ngemaisilo.'

³⁷ Xe ane'i ta mitema ane milapu ne miavuti la mitali'isou lexe, 'Ia tila, nexi tamaisine ne solixene la telosine la'ilali xe nesoliu lexa la telosine neiexu ne 'a taalu? ³⁸ Mo nexali loxo aasila la te'avaline nene'e no tani noxixe xe meni tokolomo uasi la nexi telosine ne 'a taalu? ³⁹ Mo nexolu no tani sou pipiena la nexi tesaxila'ine xe nexolu no tani sou navunavu la nexi telai temaisine ne 'a taalu?' ⁴⁰ ✧ La anu tatananu tuala ne mukoline'i aloxo 'o, 'Eni avikalangengi manina aloxo 'o, lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne ulai noxou vivilo vile e ualasou uasi, la ngingi nge'oxonu noxilo ane.' ⁴¹ ✧ Xe anu muavuti la muvikalane'i ane'i ane mixolu no avolu ae lexe, 'Ngingi ane 'o sou ngaulua. Nga'ume mo ngaxexesilo, mo ngalai no anu navu e uaniani la kaluxu uasi. Navu ne milalaxiinusi'a Satani ilo'a ta angelo noxou. ⁴² Xo eni esolixo la ngingi ngalosilo mii vile sou a'ou uasi. Xe esoliu lexa la ngingi ngalosilo mo aiexu uasi. ⁴³ Mo eni

✧ 25:35: Ais 58:7 ✧ 25:40: Xav 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41

✧ 25:41: Mat 7:23

exali loxo aasila la ngingi nga'avalilo ulai no tani noxinge uasi xe enixeni tokolomo uasi la ngingi ngalosilo uasi. Mo eni exolu no tani sou pipiena la ngingi ngane'e ngasaxila'ilo uasi xe exolu no tani sou navunavu la ngingi ngane'e ngamaisilo uasi.' ⁴⁴ La ane'i kalumo mitali'isou lexe, 'Ia tila nexi temaisine, nesolixene mo nesoliu lexa mo nexolu loxo aasila, xe meni tokolomo uasi mo nepipiena xe nexolu no tani sou navunavu la nexi tasu'uline'i uasi 'a talu?' ⁴⁵ La Anu mukoline'i aloxo 'o, 'Lexe ngingi nga'oxonu aloxo ne uasi noxou vile noxi'a ane'i ane ualasi'a uasi la ngingi nge'oxonu noxilo.' ⁴⁶ ☆Aloxo ne la sou ane'i ane ne ilai ixolu no anu tuala sou navunavu e navu u'ani'ani la kaluxu uasi 'ole. Ia ane'i ane milapu ilai ixolu no tuala e mauli kaluxu uasi manina 'ole."

26

Ane'i Misakii Vaikala sou Lexe Ivau Iesu Usoli (Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Ioa 11:45-53)

¹ No mine Iesu muvikala mukalu la muvikalane'i ta molomolo noxou aloxo 'o, ² ☆ "Ngingi ngelavusou lexe voxo tamei si'a uxolu sou nenge tasosovosou voxo e Lataua mupolopepene'i ta Isilaeli, la ino'u Itema 'Olu ilailixu no avo'a ta mitema sou ivau usoli." ³ La ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta Isilaeli mipita no tani tatila noxou kisi'a ta aili'i ualasou lexe Kaiapasi, ⁴ Sou ikamuli vote'i sou lexe itetelisu lesu mo ivau usoli a loxo vaa. ⁵ Ane'i miavuti la mivikala lexe, "Maasi la nenge ta'oxonu mii e nenge

☆ 25:46: Tan 12:2; Ioa 5:29 ☆ 26:2: Mul 12:1-27; Mat 20:18

tevivikalasou 'o no nixi no anu voxo tila 'o uasi. Xo loxo 'o io ta mitema imaisinge, la iavutinoxu 'oto'oto toxoxa'a.”

Sema Vile Minixi'u Ueli E Tuma'u Lailaixe no Kisou Iesu

(Mak 14:3-9; Ioa 12:1-8)

⁶ No mine Iesu muxolu ne Vetania la mulai mu'unalai no tani noxou itema vile ualasou lexe Saimoni. Anu Saimoni ne vulukali mu'oxonu tei. ⁷ ✧ Iesu mu'unalai mo mutalupexa sou lexe u'ani. Ia sema vile mino'u lavotoli sou ueli e tuma'u lailaixe vile ne lamoli sou tila misevile. Ane mino'u xe milai mixali noxou Iesu, la mixola'u anaxu ka minixi'u no kisou Iesu. ⁸ Ia no mine ta molomolo noxou mimaisie aloxo ne, la ane'i la'iaxa'a, la mivikalane'i ngatongato'o lexe “Tava'u loxovaa ane sema 'o ivila'isou ueli e tuma'u lailaixe loxo 'o? ⁹ Lexe uaisi mo sou tasovanu, la ilotonu no anu lamoli tatila manina, la sou tano'u la taiti'a ta mitema ane i'a mimii uasi.” ¹⁰ Ane'i mivivikalane'i ngatongato'o aloxo ne, la Iesu mulavusou la movikalane'i aloxo 'o, “Iengi uvaxaiesi, loxovaa ane ngingi ngalosie tu'umaxu ane loxo ne? Mii e ane mi'oxonu mune'e noxilo ne, ane mi'oxonu laixe misevile. ¹¹ ✧ Ta mitema ane i'a mimii uasi ne, anu voxovoxo piepiena 'a uxoxolu sou ngingi ngaiti'a mimii loxo nge-masaxau, xo ngingi ngongi'a ngaxoxolu. Ia eni ne nenge nenge'a taxoxolu utotomu uasi. ¹² Ane minixi'u ueli e tuma'u lailaixe no vasimelo tei loxo ne, sou ulalaxiinu vasimelo sou ulai no lulu. ¹³ Eni avikalangengi manina aloxo 'o. No xalexalee tuatuala ne'i ne, lexe ilai ia'aloxu a'alo

✧ 26:7: Luk 7:37-38 ✧ 26:11: Lap 15:11

laixe, la mii e ane mi'oxonu 'o ne, ane'i ia'aloxu kalumo sou ixavutalane.”

Iudasi Mulai Muxali Noxi'a ta Tatilasi'a ta Aili'i sou lexe Anu U'italonu Iesu Ulai Noxi'a (Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Xe Iudasi Isikarioti, anu vile noxi'a ta molomolou mavulovexa mo mulelia tamei ne, muavuti la mulai muxali noxi'a ta tatilasi'a ta aili'i, la mutali'isi'a aloxo 'o, ¹⁵ ✧ “Lexe eni a'italonu Iesu ulai no avonge, la ngingi ngalosilo ma'ia?” Xe ane'i miavuti la miitisou lamoli siliva muxali loxo mavulovexa tatalu la milosou. ¹⁶ La sou Iudasi muavuti sou ukamuli vote'i sou u'italonu Iesu no avo'a.

Iesu Ilo'a ta Molomolou Mi'ani (Mak 14:12-21; Luk 22:7-13; Ioa 13:21-30)

¹⁷ ✧Voxo vile sou veleti imulaxu isi sou uasi 'a muxali, la ta molomolo noxou Iesu mine'e noxou la mitali'isou lexe, “Nini nemasaxa lexe nexi talalaxii la'ilalixene sou voxo sou Lataua Mupolopepene'i ta Isilaeli 'ava?” ¹⁸ La Iesu movikalane'ixu itema vile, la sou mupalusi'a lexe, “Ngalai no nano no tuala tila ne Ielusalemu xe ngamaisou itema e epela'ingexu ne la ngavikalanu lexe, “Tisa mu'oxo lexe voxo noxilo 'a muxali 'alai. La sou nexi noxi'a ta molomolo noxilo ta'ani la'ilali sou ta sosovosou voxo sou Lataua Mupolopepene'i ta Isilaeli no tani noxine.” ¹⁹ La sou ta molomolo noxou Iesu mi'oxonu aloxo Anu mupela'axu ne sou milalaxiinu la'ilali sou ixavutalanu voxo sou Lataua Mupolopepene'i ta Isilaeli.

✧ 26:15: Sek 11:12; Ioa 11:57 ✧ 26:17: Mul 12:14-20

20 Xe no 'olo'olovoxo la Iesu ilo'a ta molo-molo noxou mavulovexa mo mulelia tamei ne milai mixolu mipita sou i'ani. 21 No mine ane'i i'ani'ani, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi aloxo 'o, vile no nixi noxinge ne, ulai la anu u'italoleli ulai no avo'a ta mitema sou 'oto'oto.” 22 Xe ane'i milomu aloxo ne, la opone'i tu'umaxu la sou ane'i vilevilesi miavuti la mitali'isou aloxo 'o, “Tila male eni uasi ne?” 23 ✧Xe Iesu muavuti la mukoline'i aloxo 'o, “Anu ane loxo nexi noxou ta'uinu la'ilali no anu lisi vilesisi, la anu moosou e sou u'italoleli no avo'a ta mitema ane. 24 Itema 'Olu ne, ulaisi mo uulua aloxo vaivaikalasou mikaukavunu no anu Lavuku Tavuna teinu. Ia itema e uitalonu itema 'olu ulai noxi'a ta mitema avo'a ne usaxila'u no anu tu'utu'umaxu. Anu laixe lexe nenu ivo'onu uasi, la anu laixesi.” 25 Xe Iudasi itema e sou u'italonu Iesu no avo'a ta mitema ne muavuti, la muvikalanu Iesu aloxo 'o. “Tila male eni ne?” La Iesu mukolinu lexe, “Ani, ninisi.”

Tila Uno'u Navunavu

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-23; 1Ko 11:23-25)

26 No mine ane'i ilo'a i'ani'ani la Iesu mukasi mulu'e no anu veleti la muno'u sou muvikala laixe musuku noxou Lataua, xe mukalu, la muse'ise'inu sou mulosi'a ta molomolo noxou vilevilesi la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngano'u mo nga'ou, anu vasimelo ane.” 27 Xe muavuti la mukasi vaxa no anu lisi sou uaini, la muvikala laixe musuku noxou Lataua. Xe mukalu la mulosi'a la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi latala ne ngaixu.” 28 ✧Mo muvikalane'i la aloxo 'o,

✧ 26:23: Lex 41:9 ✧ 26:28: Mul 24:8; Iel 31:31-34; Sek 9:11; 1Ko 10:16

“Sialuxo ano 'o. Eni asoli xe sialuxo unixi, la anu u'oxonu vaikala e nenge nenge'a Lataua tesakii 'o, uxali manina. Sialuxo 'o ne, sou unixisi'a ta mitema tavu'alo sou upamauline'i xe uxexeenu 'ili'ilixi masumasua noxi'a.” ²⁹ La muvikalane'i la aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina. Umo-momo sou eni aie la no anu uaini temanu la uasi, ulai utalo no voxo ane sou nenge nenge'a taiexu ane alavua no tuala teitexi noxou Lataua.” ³⁰ ✧Xe ilo'a mi'ani mukalu la milexe lexe vile sou milaa milai no laxa'ilu ne Olivu.

Iesu Mutotokalasou Pita Lexe Usingisou
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Ioa 13:36-38)

³¹ ✧Ilo'a milai xoo la Iesu muvikalane'i aloxo 'o la, “Maasi no 'olovoxo 'o, la ngingi latala 'o ne, nga'umesilo ukalusi. Xo mikaukavunu vaikala vile muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu aloxo 'o, 'Ulai la eni avau itema sou usaxila'a ta sipsip la ane'i ta sipsip ne i'ume ipeila'u tani.’ ³² ✧Ia ili'i, eni atulu sou amauli, la eni auli alai ne Xalilaia.” ³³ Xe Pita muavuti la muvikalane'i lexe, “Ulai la ane'i latala 'o ne i'ume'ume ukalusi, ia eni ne uasi.” ³⁴ ✧Xe Iesu muavuti la mukolinu vaikala noxou lexe, “Eni avikalaneni manina aloxo 'o, maasi no 'olovoxo 'o la koko'a u'ava uao, ia nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nalavusilo uasi.” ³⁵ La Pita ne mutotoiti manina. Xe muavuti la muvikala pekia'u lexe, “Eni umomomo sou asingisine lexe eni alavusine uasi, uasi xo nenge nengei tasoli takei.” Mo Pita ta menexu ne mivikala kalumo aloxo ne.

✧ 26:30: Luk 22:39; Ioa 18:1 ✧ 26:31: Sek 13:7; Ioa 16:32

✧ 26:32: Mat 28:7, 16 ✧ 26:34: Mat 26:69-75

Iesu Mukilaka ne Xetesemane
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Ilo'a mimuamua'i xe mixali no lia xalee ilemolu lexe Xetesemane, la Iesu muvikalane'i ta molomolo noxou lexe, “Ngaxoxolu 'o ia eni alai mo akilaka.” ³⁷ Xe Anu muavuti la muno'a Pita ilo'a Sevetaio ta 'olu tamei sou ilo'a milai. Ilo'a milutu xe milai la Anu tanulili xe opo tu'umaxu manina. ³⁸ ✧ La muvikalane'i ane'i tatalu ne aloxo 'o, “Ngaxoxolu ano mo ngautiti laixe. Xo eni opoleli tu'umaxu manina mo eni 'a 'ala'alai sou asoli.” ³⁹ Musuku mulai va'axu seville mukalu, la sou mutangatulu mulu'elai no lia sou mukilaka. Mukilaka la muvikala lexe, “Mamilo mimii latala ne, pekia'u noxine sou na'oxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu soli noxilo 'o uxexesilo. Mo namulinu masaxa noxilo uasi, ia namulinu masaxa noxinesi.” ⁴⁰ Anu mukilaka mukalu xe mulivu mulai noxi'a ta molomolo noxou tatalu ne, la ane'i a iaai. Xe muavuti la muvikalane'i Pita aloxo 'o, “Loxovaa ngingi ngongi'a ta menexine umomomo sou ngaxolu mo ngautiti utalo loxo aso iou taiinu vile uasi?” ⁴¹ Ngingi ngaxoxolu mo ngautiti mo ngakilaka, mo sou tovofovo uxali noxinge la utaloxolingenge uasi. Manina musuku, itema uleenu umasaxa lexe uxaxai ia vasimolu ne pekia'u uasi, mamalaxusi.” ⁴² Iesu muvikalane'i aloxo ne xe mukalu, la mulivu mulai la sou mukilaka alaxu tameisou. Mulai la mukilaka aloxo 'o, “Mamilo mimii latala ne, pekia'u noxine sou na'oxonu uasi. La sou eni emasaxa lexe naxexeenu soli noxilo 'o uxexesilo. Lexe nini nemasaxa lexe eni alai asoli la anu mivile uasi, eni amulinu masaxa noxinesi.” ⁴³ Xe

✧ 26:38: Ioa 12:27

mulivu mune'e, la mumaisi'a ta molomolo noxou tatalu ne ane'i a iaai sio, xo ie'i uvuvusio. ⁴⁴ La sou Anu mu'umesi'a miai ne ia Anu mulivu mulai la, sou mukilaka alaxu tatalusou. La mukilaka aloxo tei ne la. ⁴⁵ Anu mukilaka alaxu tatalusou mukalu xe mulivu mune'e la mumaisi'a ane'i a iaai sio. Xe muavuti la mutali'isi'a lexe, “Ngingi a ngama'ila mo ngaai sio? Mumomomo aloxo ne! Xo voxo a muxali. Ngamaisou! Ane'i ta mitema sou i'italonu Itema 'Olu no avo'a ta mitema sou susu a 'ala'alai sou ixali 'o. ⁴⁶ ✧ La sou ngatulu mo nenge'a talai. Ngamaisou! Itema e u'italoleli no avo'a ta mitema ne, anu a uxali 'o.”

Mitetelisu Iesu

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Ioa 18:3-12)

⁴⁷ Iesu uvivikala 'o, ia alaxu vilesisi 'o, la Iudasi mune'e noxou. Anu vile noxi'a ta molomolou noxou mavulovexa mulelia tamei. Anu ilo'a ta mitema tavu'alo mixali, ia ta mitema ne mitetelisu viso ilou kuluvololou. Ta mitema e mine'e ne, ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema mipalusi'a mine'e. ⁴⁸ Itema e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema ne, muvikalane'ixu sosovo vile tei aloxo 'o, “Lexe eni alai atimu no xaleenu, la Anu ane, ngatetelisu.”

⁴⁹ Ioxe, Iudasi muxali la mulai alaxu vilesisi noxou. La muvikalanu lexe, “Tila! laixenenisi.” La sou mutimu no xaleenu. ⁵⁰ Xe Iesu muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Menexilo, mii ma'ia ane nini namasaxa lexe na'oxonu.” Xe ta mitema ne mimaisou Iudasi mine mutimu no xaleenu, la sou ane'i mikasi vaxa no avolu sou mitetelisu. ⁵¹ ✧ La itema vile mututulu 'alai noxou Iesu ne muavuti la mulavee viso ka muvali vaxa no sangalou

itema sou xaixai noxou kisi'a ta aili'i. La sangalou ne muxoto la mulapau mulai no lia. ⁵² ✧Xe Iesu muavuti la movikalanu aloxo 'o, “Nano'u lavisomeni mo namulaxu no tanixu. Xo ane'i e i'oto no anu viso la isoli no anu viso. ⁵³ Male nini nalavusou uasi ne? Eni emomomo sou a'ava ulai noxou Mamilu, la Anu upalusi'a ta angelo noxou ne ine'e alaxu vilesisi. Ta angelo ne itiitisi'a ua'ulixa'a ta mitema sou 'oto'oto xulumuxa'a mavulovexa mulelia tamei. ⁵⁴ Ia lexe eni a'oxonu aloxo ne, la vaikala e muxolu no anu Lavuku Tavuna teinu ne umomomo sou uxali manina uasi. Xo lavuku noxou Lataua ne movikala lexe, mimii ane ne anu uxali la uxali manina.”

⁵⁵ ✧Xe Iesu muxiu la movikalane'i ta mitema e mine'e sou itetelisu ne aloxo 'o, “Ngingi ngeno'u viso ilou kuluvololou sou ngene'e sou ngatetelisilo xo eni amitema sou aavutilixu 'oto'oto? No voxovoxo nenge'a texoxolu no taasou lalotu tatila noxou Lataua sou elosi'a ta mitema lavulavu la ngingi nganava la ngatetelisilo no voxo ane ne ua? ⁵⁶ Ia anu mii vile uasi. Mimii ne anu uxali sou umomosou vaikala noxi'a ta mitema sou palomatana mikaukavunu.” La ta molomolo noxou Iesu mi'ume la milailai.

Mitulusou Iesu no 'a Vaiivaikala
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Ioa 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Xe ili'i la ane'i ane mitetelisu Iesu ne, milailixu noxou Kaiapasi anu kisi'a ta aili'i. La ta tisa sou lapuloto ilo'a ta tatila latala a ipita ixoxolu ne. ⁵⁸ Ia Pita mumulinu Iesu muili'i no

✧ 26:52: Tav 9:6; Pal 13:10 ✧ 26:55: Luk 19:47; 21:37

paxa. Xe mulai muxali, la mu'unalai avile no nano no vimelu sou tani noxou kisi'a ta aili'i ne. Anu mu'unalai, la ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani mixolu sou lexe umaisou mii ma'ia i'oxonu noxou Iesu. ⁵⁹ La ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatila sou imomomosou tu'utu'umaxu noxi'a ta mitema latala ne, ikalavoi sou Iesu no anu vaikala mose'i mo ikamuli susu noxou Iesu sou lexe ivau usoli. ⁶⁰ Ta mitema tavu'alo mitelo vaikala noxou, ia vaikalai'a ne manina uasi. Mo ixalisou susu vile noxou mumomomo sou ivau usoli uasi. Ia ili'i manina la ta mitema tamei mine'e la mitulu ili'i no tumali'a sou mivikala. ⁶¹ ✧Ia mivikala lexe, "Nexi telomusou itema 'o movikala lexe, 'Eni amomomo sou akisilalanu tani tila noxou Lataua, ia voxo tatalusou la eni atulusou ulivu la.' " ⁶² Ioxe, kisi'a ta aili'i muavuti mutulu, la mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Nini namasaxa nakolinu vaikala ane ane'i mitelonu noxine ne uasi? Nini nexavutala a loxovaa no anu vaikala ane ane'i mitelonu noxine 'o?" ⁶³ ✧La Iesu mutaloxa'asi. Ia ukolinu vaikalai'a vile uasi. Xe kisi'a ta aili'i muavuti la movikalanu aloxo 'o, "Eni alingaine no ualasou Lataua anu mauili no anu aloxo 'o. Lexe nini Kalisito, Lataua 'Olu, la nini navikalanexi." ⁶⁴ ✧La Iesu mukolinu lexe, "Ani, anu aloxo nini nelemolu ne. Ia eni avikalangengi latala 'o aloxo 'o, ili'i la ngingi ngamaisou Itema 'Olu mine uxolu uva'isa'inu Lataua xavinu musuku. Ngingi ngamaisou mine Anu uxolu no pa'umolu no avolu tema la une'e no anu umuumu molu teitexi no opo loxotolo ulu'e." ⁶⁵ ✧Anu mulomusou Iesu movikala aloxo

✧ 26:61: Ioa 2:19-21 ✧ 26:63: Ais 53:7; Mat 27:12 ✧ 26:64: Lex 110:1; Tan 7:13; Mat 24:30 ✧ 26:65: Mat 9:3; Ioa 10:33

ne la mukakanu tokolomou xo anu la'iaxu. Xe muavuti la muvikala lexe, “Ngamaisou, ngingi ngelomusou ne. Itema 'o anu muvikala masua mulai noxou Lataua, la sou nenge tatali'isi'a ta mitema se'i la sou ipala'alixu susu noxou la uasi. ⁶⁶ ✧ La sou ngingi ngexavutala a loxovaa? Nenge ta'oxonu mii ma'ia noxou?” Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, “Anu mususu ane, mo Anu mumo-momo sou usolisi.” ⁶⁷ ✧ Xe miavuti la mituve vaxa no iou xe mivau, xe se'i misavasavalou. ⁶⁸ La mivikalanu lexe, “Ioxe nini Kalisito, la nalemolu 'ei ane muvene ne?”

Pita Musingisou Iesu

(*Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Ioa 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Ta mitema mi'oxo'oxonu Iesu aloxo ne, la Pita ne anu a muxolu no nano no vimelu sou tani ne, la sema sou xaixai vile noxou kisi'a ta aili'i ne mine'e noxou la mivikalanu lexe. “Nini kalumo ngingi ngongou Iesu sie Xalilaia ngexolu ane.”

⁷⁰ Ia anu musingisou no ie'i latala ne lexe, “Eni alavusou mii ma'ia e nini nalelemolu ne uasi.”

⁷¹ Anu muvikala aloxo ne mukalu, la mulaa no aitengaxu tani sou mulai no ale. Xe sema sou xaixai vile la mimaisou, la mivikalane'i ane'i ane itutulu 'alai noxou ne lexe, “Itema ane 'o, anu ilou Iesu sie Naseleti ane.” ⁷² La anu musingisou la lexe, “Manina teitexi, eni alavusou itema ne uasi.”

⁷³ Mixolu seville kitu'a, la ta mitema e ane mitulutulu 'alai noxou ne, mine'e noxou la mivikalanu lexe, “Manina, nini vile noxi'a ane, xo xolineni molu mupalalixene.” ⁷⁴ Ioxe, Pita

✧ 26:66: Liv 24:16; Ioa 19:7 ✧ 26:67: Ais 50:6; 53:5

muavuti la muvikala pekia'u aloxo 'o, “Manina teitexi, eni alavusou itema e ngingi ngelelemolu ne uasisi manina. Lexe eni akalavoingengi la laixe lexe Lataua ukalusilo.” Anu muvikala aloxo ne xe mukalu la alaxu vilesisi 'o la koko'a mu'ava. ⁷⁵ ✧La Pita muxavutalanu vaikala noxou Iesu e muvikalanu lexe, “Maasi no 'olovoxo 'o, la koko'a u'ava uao, ia nini nasingisilo alaxu tatalu lexe nini nalavusilo uasi.” La Pita mutaloxu iii sou mutama mulai no ale.

27

Iudasi Mulai Mu'alili 'o (Mak 15:1; Luk 23:1-2; Ioa 18:28-32)

¹ Xe ili'i no kakau manina, la ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema mipita sou mipotoxu Iesu. Xe mukalu la sou misakiinu vaikala lexe ivau usoli. ² La sou ane'i misakisakiinu la milailixu no avolu Pilato anu tila noxi'a ta Romu.

³ Xe no mine Iudasi anu itema e mu'italonu Iesu no avo'a ta mitema sou ivau mumaisou Iesu mine ane'i mitulusou no anu vaivaikala sou i'oxo masuanu, la anu muxiunu xavutalau. La muno'u lamoli siliva mavulovexa tatalu sou mulivunoxu mulai noxi'a ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema. ⁴ Mulai muxali la muvikalane'i lexe, “Manina eni e'oxonu masua noxou itema mulapu 'o la elailixu sou sialuxu unixi, la Anu u'oxonu susu vile uasi.” Xe ane'i miavuti la mikolinu lexe, “La sou anu mii ma'ia noxixe? Ane'i mikolinu lexe, anu mii noxine.”

⁵ ✧La sou Iudasi muavuti la mupeinu lamoli ne mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, ia mu'ume mulai sou mu'alili 'o.

⁶ Xe ili'i la ta kisi'a ta aili'i mitaxusou lamoli ne la mivikala lexe, "Lamoli ano 'o ne tamuxaxu ilou lamolisou tani tila noxou Lataua uasi xo anu lamoli ane 'o ne nenge teno'u sou 'ulusou ivau itema usoli." ⁷ La sou ane'i misakiinu vaikala lexe lamoli ne, ane'i ilotonu lia xalee vile noxi'a ta mitema e ilavusou i'oxonu lasopeni no anu. Xo ane'i imasaxa lexe lia ne uxolu sou iasixa'a taasila no anu. ⁸ Tava'u aloxo ne la sou lia xalee ane ne ane'i ilemolu lexe, "Lia sou sialu no voxo vaimomo." ⁹ ✧Aloxo ne sou anu umomomo sou mii ma'ia ane itema sou palomatana Elemia mulemolu tei, muvikala lexe, "La sou ane'i ino'u lamoli mi'oxonu no anu siliya mavulovexa tatalu loxo ta mitema ne Isilaeli misosovo sou lexe ino'u 'ulu sou itema no anu. ¹⁰ Mo no anu lamoli ne la ane'i ilotonu lia xalee vile noxi'a ta mitema sou i'oxonu lasopeni, loxo tatila muvikalalelixu."

Iesu Mutulu no Talaxu Pilato Anu Tila Noxi'a ta Romu

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Ioa 18:33-38)

¹¹ Ioxe, ta kisi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema mino'u Iesu xe milailixu noxou Pilato la mulai mutulu no talaxu. Xe tila noxi'a ta Romu muavuti la mutali'isou Iesu lexe, "Nini tatananu tuala noxi'a ta Iutaia?" La Iesu mukolinu vaikala noxou lexe, "Ani, aloxo nini nelemolu ne." ¹² ✧No mine ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema milomu aloxo ne la mileanu vaikala tu'utu'umaxu tavu'alo mulai noxou, la Iesu ukolinu uasi. ¹³ La Pilato mutali'isou aloxo 'o, "Loxovaa, nini nelomusou vaikala tavu'alo e ane'i mileanu mune'e noxine ne uasi?" ¹⁴ La Iesu ukolinu vaikala vile e ane'i mileanu mune'e

noxou ne uasisi manina. Aloxo ne la mu'oxonu Pilato mukuluke manina.

Mililixu Iesu no Ovu Valautu sou Usoli
(*Mak 15:6-15; Luk 23:13-26; Ioa 18:39-19:16*)

¹⁵ Io, no voxo tila aloxo ne, la Pilato ulavusou sou ululusou itema vile uxolu no nano no taasou navunavu ne, uatu. Ta mitema me'asi ilavusou isosovosou itema la sou anu ululusou. ¹⁶ No voxo ane ne la itema vile ualasou lexe Valavasi, anu a uxoxolu no nano no taasou navunavu ne. Anu itema e ta mitema latala milavusou lexe anu itema masua vile. ¹⁷ Ta mitema mixali mipita mukalu, la sou Pilato mutali'isi'a aloxo 'o, “Ioxe ngingi ngemasaxa lexe eni alulusou 'ena'ei uuatu noxinge Valavasi, uasi, Iesu e ilemolu lexe anu Kalisito 'o?” ¹⁸ ✧ Anu muvikala aloxo ne, xo anu mulavusou lexe ane'i ta tatilasi'a ta tatila noxi'a ta aili'i ne tane'i masuau Iesu misevile. ¹⁹ Xe no mine Pilato uxoxolu no anu puloulou sou ulomusou vaivaikala noxi'a ta mitema sou itulu no anu vaivaikala, la semau misovanu vaikala mune'e noxou, la mimulesou aloxo 'o. “Mamu sou na'oxonu mii vile noxou itema e mulapu ne, xo eni eai pipiena no 'olovoxo la emaisou itema ne la examuli tu'umaxu tatila.” ²⁰ Xe ta kisia ta aili'i ilo'a ta tatilasi'a ta mitema ne miavutinoxu opone'i ta mitema latala ne, sou lexe i'ava ulai noxou Pilato lexe nalulusou Valavasi, ia navau Iesu mo usoli. ²¹ La sou tila ne Romu mutali'isi'a lexe “Ngingi ngemasaxa lexe, eni alulusou 'ena'ei noxi'a ta tamei 'o ulai noxinge?” La ane'i mikolinu lexe “Valavasi.” ²² La anu mutali'isi'a la lexe, “Ia eni a'oxonu mii ma'ia noxou Iesu e ane'i ilemolu lexe Kalisito 'o?” La ane'i latala ne

✧ 27:18: Ioa 11:47-48; 12:19

mikolinu lexe, “Ngalilixu teitexi no ovu valautu.”
²³ Xe Pilato muavuti la mutali'isi'a la aloxo 'o,
 “Tava'u loxovaa, anu u'oxonu susu vile uasi?”
 Xe ane'i miavuti la mi'ava tatila manina lexe,
 “Ngalilixu teitexi no ovu valautu.” ²⁴ ✧Ia Pilato
 mumaisou lexe anu vote'i vile la sou anu u'oxonu
 la uasi xo maasi la 'oto'oto toxoxa'a uxali. La sou
 anu mukasi vaxa no lexa ka mu'uinu avolu no
 ie'i ta mitema xo mulavu lexe maasi la 'oto'oto
 toxoxa'a uxali la sou muvikalane'i lexe, “Eni
 susu noxilo uasi, ia lexe itema 'o usoli la anu
 mii noxingesi.” ²⁵ ✧Xe ane'i miavuti la mikolinu
 lexe, “Sialuxu ne une'e utelo noxixe xe noxi'a ta
 'ili'ilixe ili'i.” ²⁶ La sou anu mululusou Valavasi
 mulai noxi'a. Ia anu muvikalane'i ta mitema
 sou 'oto'oto la mipuapuasou Iesu. Mipuapuasou
 mukalu la sou anu mu'italonu mulai no avo'a ta
 mitema sou lexe ililixu no ovu valautu.

*Ta Mitema sou 'Oto'oto Mimolovila'isou Iesu
 (Mak 15:16-21; Ioa 19:2-3)*

²⁷ Xe ili'i la ane'i ta mitema sou 'oto'oto noxou
 tila noxi'a ta Romu milailixu Iesu mu'unalai
 no nano no vimelusou taasou itema tila noxi'a
 ta Romu. La ane'i mi'avalila ta mitema sou
 'oto'oto latala ne mine'e mipita. ²⁸ ✧Ane'i mine'e
 mipita mukalu, la miluvusou tokolomou la mi-
 taanu tokolomo vile lauoinu vaxa noxou. ²⁹ Xe
 mipalipaxoxonu savovolou ka mimuxaxu vaxa no
 kisou loxo kisivalu sou sosovo lexe Anu tatananu
 tuala vile ane. Mo mino'u puate vile la mimux-
 axu no avolu tema xe mukalu, la mitangatulu
 mulu'elai no talaxu la mimolovila'isou lexe, “Anu

✧ 27:24: Lap 21:6-9 ✧ 27:25: Apo 5:28 ✧ 27:28: Luk 23:11

ane tatananu tuala noxi'a ta Iutaia.” ³⁰ ✧ Ane'i mituvetuvesou xe mino'u puate la mivau no kisou ka mivau la. ³¹ Xe ili'i no mine mimolovila'isou mukalu la miluvunu tokolomo lauolauoinu e mitaanu noxou ne ia ane'i mitaanu tokolomo noxou mulivu vaxa noxou la. La sou mino'u milailixu sou lexe ililixu no ovu valautu.

Mililixu Iesu no Ovu Valautu
(Mak 15:22-32; Luk 23:27-43; Ioa 19:17-27)

³² No mine ane'i mino'u Iesu miuatulailixu no ale, la mixelisou itema vile ualasou lexe Saimoni, tualasou ne Sairini, la mivikala pekia'u noxou sou lexe anu utavulenu ovu valautu noxou Iesu. ³³ Ane'i mino'u Iesu la milailixu no tuala ilemolu lexe Xoluxata. Uala ane ne, laaxu lexe tuala sou ta mitema xavanane'i. ³⁴ ✧ Xe milai mixali ne, la milosou Iesu uaini ane ane'i mixiunu ilou lamalasile sixula, la Anu mutovonu muiexu seville kitu'asi ka mulomuanu. ³⁵ ✧ Xe ili'i la ane'i mililixu Iesu no ovu valautu. No mine mililixu mukalu la sou ane'i mi'oxonu vila'i vile sou misosovosou lexe 'ei ane uno'u mii ma'ia ma'ia. La sou ane'i mivelunu tokolomou Iesu noxi'a vilevilesi. ³⁶ Xe mukalu la ane'i mixoxolu ne sou miloosou. ³⁷ Ane'i mikaukavunu vaikala e anu mususu no anu ne, la miteinu teitexi no kisou. Ane'i mikaukavunu aloxo 'o, “Anu ano 'o Iesu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia ane.” ³⁸ ✧ Mo ane'i mililixa'a ta mitema sou pakali ta tamei no pa'umolu. Mililixu vile no avolu tema xe vile mililixu no avolu ae. ³⁹ ✧ Ta mitema mimuamua'i xe mine'e mipolopepeenu, la milulu kisi'a sou mimolovila'isou. ⁴⁰ ✧ La mivikala mulai noxou lexe,

✧ 27:30: Ais 50:6 ✧ 27:34: Lex 69:21 ✧ 27:35: Lex 22:18
 ✧ 27:38: Ais 53:12 ✧ 27:39: Lex 22:7; 109:25 ✧ 27:40: Mat 26:61; Ioa 2:19

“Ae, nini namitema e ne'oxo lexe namamulonou tani tila noxou Lataua ka natulusou uliyu voxo tatalusi ane! Mo lexe nini Lataua 'Olu la mene nasu'ulineni mo nalu'e no ovu valautu ne.” ⁴¹ Ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta tisa sou lapuloto xe ta tatilasi'a ta mitema kalumo mimolovila'isou. ⁴² La mivikala lexe, “Anu musu'uline'i ane'i ane va'axu, ia Anu molu umomomosou upamaulinu uasi. Lexe Anu tatananu tuala noxi'a ta Isilaeli, la ane alalae 'osi la Anu uxexee no anu ovu valautu ne mo ulu'e la sou nexi tamuxaxu tanexi noxou. ⁴³ ✧ Anu mumuxaxu tanu noxou Lataua mo Anu muvikala lexe, ‘Eni Lataua 'Olu.’ Ioxe, lexe Lataua mumasaxau, la Anu Lataua molu usu'ulinu.” ⁴⁴ Mo ta mitema ta tamei e mililixa'a no pa'umolu ne, ane'i ilou mimolovila'isou kalumo.

Iesu Musoli

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Ioa 19:28-30)

⁴⁵ Aso mukulupa mo mulai muxali no aso iou tatalu no 'olo'olovoxo la isivoxo mutaasou xalexalee tuatuala mukalusi. ⁴⁶ ✧ Ia alaalai sou aso iou tatalu no 'olo'olovoxo la Iesu mu'ava tatila lexe, “Eloi, eloi lama savakatani?” Laaxu lexe, Lataua noxilo, Lataua noxilo, loxovaa la sou nini nesu'aleli 'o? ⁴⁷ Anu mu'ava aloxo ne, la ta mitema se'i mitulutulu 'alai noxou ne milomusou, la mivikala lexe, “Ngalomu anu a u'avalou Eliasi.” ⁴⁸ ✧ Xe itema vile muiave alaxu vilesisi 'o la mulai muno'u kateni la mutaa mulu'elai no uaini e sixula. Xe mukalu la mutolosou mutelai no anaxu Iesu sou muie no anu. ⁴⁹ Xe ane'i latala miavuti la mivikala lexe, “Ioxe, naxexesou, mo tamaisou lexe Eliasi une'e sou usu'ulinu.” ⁵⁰ Xe

✧ 27:43: Lex 22:8 ✧ 27:46: Lex 22:1 ✧ 27:48: Lex 69:21

no mine Iesu muunga tatila alaxu vile la mukalu la Anu musoli.

⁵¹ ✧ No mine Anu musoli ne, la lavalava e mulili no nano no tani tila noxou Lataua ne, mukakaa tamomolu teitexi la mulai mupee no lia. Mo laliua mukunikuni la kulu muvalavala. ⁵² Xe lului'a ta mitema e misoisoli ne mumamulo xe mukisi la ta mitema tavu'alo noxou Lataua e misoisoli ne mitulu mimauli. ⁵³ Ane'i milaa no anu lousi'a xe Iesu mutulu mumauli, la ane'i milai mi'unalai ne Ielusalemu mo ta mitema tavu'alo mimaisi'a. ⁵⁴ Mo itema tila sou uulax-une'i ta mitema itemaxu ta'uve sou 'oto'oto ilo'a ta mitema sou 'oto'oto e mitulutulu sou iloosou Iesu ne mimaisou laliua mukunikuni, xe mimii latala e muxali ne la mi'ume. La mivikala lexe, “Manina misevile, itema ane 'o ne, anu Lataua 'Olu ane.” ⁵⁵ ✧ Mo ta sema tavu'alo se'i a itulutulu va'axu sevile sou imamalei. Ane'i mimulinu Iesu ne Xalilaia mito'o sou isu'ulinu. ⁵⁶ Xe no tane'i ne la Malia sie Maxadala mo Malia ane Iakovo ilou Iosepu neni'a xe Sevetaio ta 'olu neni'a ne ane'i kalumo mitutulu ne.

Iosepu Mu'asixu Iesu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Ioa 19:38-42)

⁵⁷ Xe no 'olovoxo la itema sou lavuluti vile sie Alimatia, ualasou lexe Iosepu anu muxali molo-molo vile noxou Iesu mune'e muxali. ⁵⁸ ✧ Anu mune'e la mulai muxali noxou Pilato la mutali'isou sou lexe uno'u Iesu vasimolu, la sou Pilato mupalusou sou uno'u. ⁵⁹ La sou Iosepu mulai muno'u lavalava kea alavua sou mune'e mukupoonu Iesu vasimolu no anu. ⁶⁰ ✧ Xe mukalu

✧ 27:51: Mul 26:31-33; Eva 10:19-20 ✧ 27:55: Luk 8:2-3

✧ 27:58: Lap 21:22-23 ✧ 27:60: Ais 53:9

la muno'u mulai mumulaxu no anu lulu noxou alavua e mu'asou no tava'u maea ne. Xe mupipalo'u lavo'o vile toxoxa'a la mune'e mutaluxu lulu anaxu ne, io anu mulivu. ⁶¹ La Malia sie Maxadala ilee Malia ane vile, ane'i ilou a ixoxolu xalee vile ia ie'i ulalai.

Ta Mitema sou 'Oto'oto Miloosou Lulu

⁶² Xe voxo sou lalaxii sou voxo Tavuna mukalu ia no anu voxo ane ili'i, la ta tatila noxi'a ta aili'i ilo'a ta Palisaio milai mixali noxou Pilato. ⁶³ ✧ La mivikalanu lexe, “Tila, nexi texavutalanu vaikala noxou itema sou kalakalavoi ne no mine uao uxoxolu 'o la muvikala lexe, voxo tatalusou la anu utulu. ⁶⁴ La sou laixe lexe nini navikala mo sou iloosou lulu anaxu ne ulai uxali no anu voxo tatalusou. Xo loxo 'o io ta molomolo noxou ine'e ipakalinu vasimolu, ia ilai ikalavoine'i ta mitema lexe Anu mutulu. La sou kalavoi noxi'a ne ua'ulixu kalavoi noxou e anu mu'oxonu tei ne.” ⁶⁵ Xe Pilato muavuti la muvikalane'i lexe “Ioxe, ngano'a ta mitema sou 'oto'oto, mo ilai iloosou lulu ne, mo ngapaipounu xo ipakalinu.” ⁶⁶ La sou ane'i milai mipaipounu lulu anaxu ne la mimuxaxu sosovo vile no anu lavo'o no lulu anaxu ne xe mimuxaxa'a ta mitema sou iloosou lulu ne.

28

Iesu Mutulu no Anu Soli

(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12; Ioa 20:1-10)

¹ Voxo Tavuna mukalu, xe no kakau manina no anu voxo vile, la Malia sie Maxadala ilo'a Malia ane vile milai no lulu ne. ² Xe alaxu vilesisi 'o

✧ 27:63: Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Ioa 2:19-21

la laliua mukunikuni toxoxa'a manina, Xo angelo vile noxou Lataua molu teitexi no opo loxotolo mulu'e mulai no anu lulu ne sou mupipalo'u kulu e mutaluxu lulu anaxu ne muxexenu. Xe mukalu la anu muxolu no anu ne. ³ Ia alaiou ne mulamilami loxo lele'e lamixu xe tokolomou veveeni ne mukea loxo tamuxala ne. ⁴ Xe ta mitema sou 'oto'oto e mixolu sou miloosou lulu ne mi'umolu, la mi'olo'olo, la misoisoli vitanisi loxo itema musoli. ⁵ Xe angelo muavuti la muvikalane'i ta sema tamei ne lexe, “Ngingi nga'ume mamu, xo eni elavusou lexe ngingi ngene'e sou lexe ngamaisou Iesu e ta mitema mivau musoli. La mililixu no ovu valautu. ⁶ ✧Ia Anu uxolu 'o uasi, Anu mutulu loxo Anu mulemolu. Ngamaisou tanixu e ane'i mimulaxu muai no anu a. ⁷ La sou ngalivu ngapasipaa ulai mo ngavikalane'i ta molomolo noxou. Ngavikalane'i lexe Anu mutulu mo mu-mauli mo muuli mulai ne Xalilaia. La sou ane'i ilai imaisou ane. Eni ene'e sou avikalangengi aloxo ne.” ⁸ Xe ta sema ne milaa no lulu ne sou milai no ale, la mi'ume manina, ia 'osa'ila mu'ana'ana noxi'a kalumo, la sou miiave sou lexe ivikalane'i ta molomolo noxou. ⁹ Ia no mine ane'i miave sou lexe ilai ivikalane'i ta molomolo noxou loxo 'o la ua'a, Iesu alaxu vilesisi 'o la mune'e muxali vaxa noxi'a, la muvikalane'i lexe, “Opongengi uxolu se'isisi.” Xe ane'i miiavuti la milai miteteli no tava'u sou milotu noxou. ¹⁰ ✧La sou Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngaume mamu. Ngalai mo ngavikalane'i ta vivilo lexe ilai ne Xalilaia, la sou imaisilo ane.”

A'alo Noxi'a ta Mitema E Miloosou Lulu

✧ 28:6: Mat 12:40; 16:21 ✧ 28:10: Mat 26:32

11 No mine ta sema 'a uao ilalai o, la ta mitema e miloosou lulu ne mi'unalai no nano no tuala tila (Ielusalemu) la mia'aloxu mimii latala e muxali ne noxi'a ta kisi'a ta aili'i. 12 Xe ta kisi'a ta aili'i milomu aloxo ne, la ilo'a ta tatilasi'a ta mitema mipita la mixali no anu xavutala vile, la milosi'a ta mitema sou 'oto'oto ne lamoli tatila. 13 La mivikalane'i aloxo 'o, "Maasi la ngingi ngavikala aloxo 'o, "Ta molomolo noxou mine'e no 'olovoxo no mine nexi teai teva'amiminu, la ane'i mine'e mipakalinu Iesu vasimolu." 14 Mo sou lexe tila noxi'a ta Romu ulomusou, la nexi mexe tamomosou noxou, la ngingi tu'umaxu vile uxali noxinge uasi." 15 La sou ta mitema sou 'oto'oto ne mino'u lamoli mukalu, la milai mi'oxonu aloxo ane'i mivikalane'ixu ne. La sou a'alo ane ne mulaa mulai muno'a ta Iutaia mukalusi, la muxolu noxi'a mune'e muxali vaimomo 'o.

Iesu Mulosi'a ta Molomolo Noxou Xaixai sou I'oxonu

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Ioa 20:19-23; Apo 1:6-8)

16 ✧Xe ili'i la ta molomolo noxou mavulovexa mulelia vile milai no alaele ne Xalilaia e anu Iesu muovikalane'ixu lexe ane'i ilai no anu. 17 No mine ane'i mimaisou, la ane'i milotu noxou, ia seli noxi'a ne xavutalai'a tamei. 18 ✧Iesu mune'e 'alai noxi'a la muovikalane'i aloxo 'o, "Lataua mulosilo xavi sou asaxila'u mimii latala teitexi no opo loxotolo xe no lia 'o ukalusi." 19 ✧Aloxo ne la sou ngingi ngalai no xalexalee tuatuala ukalusi mo nga'oxone'i ta mitema ixali ta molomolo noxilo, mo nga'ulosi'a no ualasou Mamilo mo

✧ 28:16: Mat 26:32 ✧ 28:18: Ioa 13:3; Ep 1:20-22 ✧ 28:19: Mak 16:15-16; Apo 1:8

no ualasu 'Olu xe no ualasu Uleenu Tavuna.
²⁰ Mo ngalosie'i sou imulinu mimii latala e eni
evikalangengi sou nga'oxonu ne. Mo ngalavu
laixe lexe eni axolu noxinge utotomu ulai utalo
no 'a voxo sou tuala xalexalee ukalu.

Vaikala Noxou Lataua
The New Testament plus Genesis and Jonah in the Ata
language of West New Britain, Papua New Guinea
Buk Stat, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Pele-Ata long Niugini

Copyright © 2009 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Pele-Ata

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

4bfa18b4-9930-59a7-95c7-466b1629bee3